

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
ואתחנן
ה' – י"א מנחם אב תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בשה ואפילו מקצת שה — וכדמפרש רב פפא ואזיל. **הילכך לענין כסוי הדם כו'** — כלומר, הואיל ואוקימנא דלתרוייהו מספקא להו, וב"שה" ואפילו מקצת שה פליגי. **לענין כסוי הדם** — דקתני: אין שוחטין, דמשמע: ודאי — חייב בכסוי, ספק — פטור. ולענין מתנות דפליגי בה. **לא משכחת לה אלא בצבי הבא על התיישה וכו'** — והא דקתני: אין שוחטין — רבנן היא.

ומשום שמא חושש, וחייב בכסוי, דאית להו "צבי" ואפילו מקצת צבי. ושמא אין חושש, ופטור מן הכסוי, דאפילו מקצת צבי ליכא. דבתייש הבא על הצבייה ליכא לאוקומה דתיתוקם כרבנן, דהא ודאי איכא מקצת צבי, ולישחוט וליכסי לרבנן. ולרבי אליעזר ודאי הוה מצי לאוקמא בתייש הבא על הצבייה, שמא חושש, וליכא אלא מקצת צבי, ומקצת לית ליה. ושמא אין חושש, וכוליה צבי הוא ובעי כסוי. אבל ניחא ליה לאוקמא כדרבנן. ולענין מתנות נמי, בצבי הבא על התיישה. ולרבי אליעזר פטור לגמרי, דשמא חושש וליכא אלא מקצת שה דאם, ו"שה" ואפילו מקצת שה לית ליה. וכיון דמספקא לן — המוציא מחבירו עליו הראיה, ואמר ליה: אייתי ראיה דאין חושש וכוליה שה הוא, ושקול. ולרבנן חייב מיהא בחצי מתנות ממה נפשך, דאי אין חושש — כוליה שה הוא, ואי חושש — מקצת שיות הם מיהא איכא. ורבנן אית להו "שה" ואפילו מקצת שה, ושקיל פלגא דשיות, ואידך פלגא אימא ליה: אייתי ראיה דאין חושש, וכוליה שה הוא, ושקול. ובתייש הבא על הצבייה ליכא לאוקומיה, דאם כן לרבנן נמי ליפטר, דנהי נמי דאפילו מקצת שה אמרינן, מי לימא לן דאיכא מקצת שה? דלמא אין חושש, וכוליה צבי הוא! המוציא מחבירו עליו הראיה. **לענין אותו ואת בנו משכחת לה** — לפלוגתייהו דלעיל, בין בתייש כו'. **בתייש הבא על הצבייה ולאיסורא** — בעלמא קאמרי רבנן דנוהג, ואסור לשוחטה לנקבה הבאה מן התייש והצבייה עם בנה, משום שמא חושש ואיכא מקצת שה, ורבנן אית להו מקצת שה. אבל מלקות ליכא, דשמא אין חושש, ואפילו מקצת שה ליכא, הילכך הויא לה התראת ספק ולא שמה התראה, ואין מלקות בלא התראה. ולרבי אליעזר מותר לכתחלה, דאי נמי חושש ואיכא מקצת שה — לית ליה מקצת שה. **נהי נמי דחושש** — איכא מקצת שה דאם. **בריה בפני עצמה** — ולא מכלאי בהמה וחיה הוא בא, דסבירא ליה: אין חיה מתעברת מבהמה ולא בהמה מחיה. והכי נמי אמרינן בבבא קמא (עח,א). ומיהו, רב יהודה לאו אליבא דרבי אליעזר ורבנן נקט מילתא, דאינהו ודאי סבירא להו דמכלאי בהמה וחיה הוא בא. והכי נמי אמרינן בבבא קמא: חוץ מרבי אליעזר ומחלוקתו, שהיו אומרים: חיה מתעברת מבהמה. **איל הבר** — איל זכר הגדל ביערים. **בית דושאי** — משפחה נקראת על שם אביה. **עזי דבאלא** — עזי הלבנון, באלא = יער. **כשרות לגבי מזבח** — דלאו חיות נינהו, אלא בהמות. **עשר בהמות מנה הכתוב** — להיתר אכילה: שור, שה כשבים, ושה עזים, איל, וצבי, ויחמור, ואקו, ודישון, ותאו, וזמר (דברים יד), ואין לנו עוד בהמה וחיה כשרה בעולם. והשתא, להנהו עזי דבאלא ליכא לספוקי שמא מין חיה הוא שלא הוזכרה כאן, דהא תו ליכא. ומדלא מנינהו להנך בהדי חיות — שמע מינה: בכלל עז הן, ועז — בהמה הוא. **מתקיף לה רב אחא** — נהי נמי דאין עוד מין חיה שלא הוזכרה כאן, אכתי מנא לך דמינא דעז הוא? דלמא מינא דאקו נינהו, ולא ידעינן מאי ניהו, או תאו או זמר, הנך דלא בקיאינן בהו, ודלמא הני נינהו! **שרי תרבייהו** — לאכילה, דסבירא ליה: חיות נינהו. **תאו מתרגמינן תורבאלא** — שור הלבנון. **אבל הני** — דלא מנינהו בהדי חיות, דברי הכל מין עז נינהו. **רבי שמעון** — שמעינן ליה במתניתין (חולין פא,ב) שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה, ולא מחייב עליה משום אותו ואת בנו, דקתני: רבי שמעון פוטר בשוחט שור הנסקל.

בִּ"שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצָת שֶׂה; רַבָּנַן סָבְרִי: "שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצָת שֶׂה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: "שֶׂה" - וְלֹא מִקְצָת שֶׂה. אֲמַר רַב פַּפָּא: הִלְכָךְ, לְעִנְיַן כִּסּוּי הַדָּם וּמַתָּנוֹת לָא מַשְׁכַּחַתְּ אֶלָּא בִּצְבִי הַבָּא עַל הַתַּיִּשָׁה, דְּבֵין לְרַבָּנַן וּבֵין לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מְסַפְּקָא לְהוּ אִי חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב אוֹ לָא, וְקָא מִיפַּלְגִי בִּ"שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצָת שֶׂה. לְעִנְיַן אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ מַשְׁכַּחַתְּ לָהּ בֵּין בְּתַיִּשׁ הַבָּא עַל הַצְּבִיָּה, וּבֵין בִּצְבִי הַבָּא עַל הַתַּיִּשָׁה; בְּתַיִּשׁ הַבָּא עַל הַצְּבִיָּה - וּלְאִיסּוּרָא, דְּרַבָּנַן סָבְרִי: דִּילְמָא חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, "שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצָת שֶׂה אָמְרִינַן, וְאָסוּר. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: נְהִי נַמִּי דְּחוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, "שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצָת שֶׂה לָא אָמְרִינַן. בִּצְבִי הַבָּא עַל הַתַּיִּשָׁה - וּלְמַלְקוֹת, רַבָּנַן סָבְרִי: נְהִי נַמִּי דְּחוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, "שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצָת שֶׂה אָמְרִינַן, וּמַלְקִינַן לֵיהּ. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: אִיסּוּרָא אִיכָּא, מַלְקוֹת לֵיכָּא; אִיסּוּרָא אִיכָּא - דִּילְמָא אֵין חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, וְהַאי שֶׂה מְעַלְּיָא הוּא; מַלְקוֹת לֵיכָּא - דִּילְמָא חוֹשְׁשִׁין לְזֶרַע הָאָב, וְ"שֶׂה" - וַאֲפִילּוּ מִקְצָת שֶׂה לָא אָמְרִינַן. אָמַר רַב יְהוּדָה: כּוֹי - בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא, וְלֹא הִכְרִיעוּ בָּהּ חֲכָמִים אִם מִן בְּהֵמָה הִיא אִם מִן חַיָּה הִיא. רַב נַחְמָן אָמַר: כּוֹי - זֶה אֵיל הַבָּר. כְּתַנָּאֵי: כּוֹי - זֶה אֵיל הַבָּר. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: כּוֹי - זֶה הַבָּא מִן הַתַּיִּשׁ וּמִן הַצְּבִיָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוֹי - בְּרִיָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא, וְלֹא הִכְרִיעוּ בָּהּ חֲכָמִים אִם מִן חַיָּה אִם מִן בְּהֵמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִן בְּהֵמָה הִיא, וְשֶׁל בֵּית דּוּשַׁאי הָיוּ מְגַדְּלִין מֵהֶן עֲדָרִים עֲדָרִים. אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב סָפְרָא אָמַר רַב הַמְנוּנָא: הָנֵי עִזֵּי דְּבָאלָא כְּשֵׁרוֹת לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. סָבַר לָהּ כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת מָנָה הַכָּתוּב וְאֵלּוּ הֵן, מִדְּלָא קָחָשִׁיב לְהוּ בַּהֲדֵי חַיּוֹת, שְׁמַע מִינָּהּ: דְּעֵז נִינְהוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, וְאֵימָא: "אַיָּל וּצְבִי" - פְּרָט, "כֹּל בְּהֵמָה" - כְּלָל, פְּרָט וּכְלָל - נַעֲשָׂה כְּלָל מוּסָף עַל הַפְּרָט, אִיכָּא טוּבָא! - אִם כֵּן, כָּל הָנֵי פְּרָטֵי לָמָּה לִי? מַתְקִיף לָהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: וְדִלְמָא מִינָּא דְּאַקּוֹ נִינְהוּ? אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַבָּא לְרַב אַשִׁי, וְאָמְרִי לַהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אָוִיא לְרַב אַשִׁי: דִּלְמָא מִינָּא דְּתֵיאוֹ, אוֹ מִינָּא דְּזֶמֶר נִינְהוּ? אֲמַר לֵיהּ רַב חָנָן לְרַב אַשִׁי: אַמַּיְמָר שָׁרֵי תַּרְבַּיְיהוּ: בְּעָא מִינֵּיהּ אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַב מְנַיְמִין בַּר חֵיָיא מֵרַב הוּנָּא בַּר חִיָּיא: הָנֵי עִזֵּי דְּבָאלָא, מַהוּ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ? אֲמַר לֵיהּ: עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי רַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנַן אֶלָּא בְּשׁוֹר הַבָּר, דִּתְנַן: שׁוֹר הַבָּר מִן בְּהֵמָה הוּא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִן חַיָּה; דְּרַבָּנַן סָבְרִי: מִדְּמִתַּרְגְּמִינַן "תּוֹרְבָּלָא" - מִינָּא דִּבְהֵמָה הוּא, וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: מִדְּקָא חָשֵׁיב לֵיהּ בַּהֲדֵי חַיּוֹת - מִינָּא דְּחַיָּה הוּא; אֲבָל הָנֵי - דִּבְרֵי הַכֹּל מִינָּא דְּעֵז נִינְהוּ. מַתְקִיף לָהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא: וְדִלְמָא מִינָּא דְּאַקּוֹ נִינְהוּ! אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: וְדִלְמָא מִינָּא דְּתֵיאוֹ, אוֹ מִינָּא דְּזֶמֶר נִינְהוּ? אֲמַר לֵיהּ רַב חָנָן לְרַב אַשִׁי: אַמַּיְמָר שָׁרֵי תַּרְבַּיְיהוּ. "כֵּיצַד הַשּׁוֹחֵט" וכו'. אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: כּוּלָּהּ מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. מְנָא אֲמִינָא לַהּ? דְּתַנְיָא: קָדָשִׁים בַּחוּץ - הָרִאשׁוֹן חַיָּיב כָּרֵת, וּשְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים, וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִים אֶת הָאַרְבָּעִים. מִכְּדֵי שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה - לָא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה,

קמא

כו' בריה בפני עצמה היא — אמתניתין דכסוי הדם (חולין פג,ב) קאי, דתנן: ונוהג בכוי מפני שהוא ספק, ואין שוחטין אותו ביום טוב, ואם שחטו כו'. ולא אבוי שנחלקו בו רבי אליעזר ורבנן קאי, כדפירש בקונטרס. **ולא** הכריעו בו חכמים אם מין בהמה או מין חיה — ואם תאמר: ולבדוק בסימנין דקרנים! ויש לומר: דאפשר דלא היו יכולין לברר בקריניו שפיר אם חדודות וכרוכות יפה. **זה** איל הבר — וסבר רב נחמן ותנא קמא דברייתא שהוא ודאי חיה, ושוחטים אותביום טוב ומכסין דמו, ופליגי אמתניתין (חולין פג,ב). אבל אין לומר דלדידהו בהמה הוה, דאם כן תנא קמא היינו רבן שמעון בן גמליאל.

ודלמא מינא דתאו הוא — וקסבר רב אחא דתאו מין חיה הוא, כרבי יוסי דאמר בסמוך: שור הבר מין חיה. דאי כרבנן דאמרי מין בהמה הוא, אם כן כי הוי נמי מין תאו — הוי כשר לגבי מזבח.

מדחשיב ליה בהדי חיות שמע מינה דחיה הוא — משמע דאי לאו דחשיב ליה בהדי חיות — הוי בהמה לכולי עלמא, משום דנקרא שור. וקשה קצת, דאיל הבר הוי חיה, כדפירשתי לעיל, אף על גב דנקרא איל.

חולין בחוץ שניהם כשרים — סלקא דעתך דמיפסל שני משום "לא תאכל כל תועבה", כדאמר בפרק "כל הבשר" (חולין קטו,א).

[שייך למשנה עח,א] **הראשון** חייב כרת ושניהם סופגין את הארבעים — דלא כרבי יצחק אתיא, דאמר בפרק "אלו הן הלוקין" (מכות כג,א): חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתם. ועוד הוה מצי למתני: חולין וקדשים בחוץ ובפנים, וכן קדשים וחולין וחולין וקדשים בפנים ובחוץ, וכן קדשים וחולין. ואי בכל הני דתני יש חדוש, איבא למימר דלא תנא להני משום דליכא בהו שום חדוש. ואי ליכא חדוש בכל הני דתני, צריך לומר: תני ושייר.

קדשים

קדשים שחיטה שאינה ראויה היא — ואם תאמר: והא בפרק "כסוי הדם" (חולין פה,א) מפרש טעמא דרבי שמעון דליף מ"טבוח טבח והכן". ופריך: ולילף משחוטי חוץ! ומשני: דנין חולין מחולין, ואין דנין חולין מקדשים. אם כן, הכא דבקדשים — נילף קדשים מקדשים! ויש לומר: כיון דעיקר אותו ואת בנו בחולין כתיבא, דשור הפסיק הענין (חולין עח,א), על כרחך שחיטה דכתיב ביה — בשחיטה הראויה איירי, משום דילפינן חולין מחולין.

שחיטה שאינה ראויה היא דכל כמה כו' — פירש הקונטרס: לא מיבעיא דלענין מלקות דלא בעי למילקי משום שחיטת שני, אם אותו ואת בנו נוהג בקדשים, דהשתא הוי מחוסר זמן ופסול. אלא אפילו אי אין אותו ואת בנו נוהג בקדשים, משום דשחיטת ראשון אינה ראויה, דאינה מותרת בלא זריקה — שני אמאי פסול? דהשתא לא הוי מחוסר זמן! ומאי סופג נמי דקאמר? ומטעם זה מחק ספרים לקמן שהיה כתוב בהן: אין מלקות דאותו ואת בנו נוהג בקדשים, משום התראת ספק. דלמה לי טעם דהתראת ספק? תיפוק ליה משום דלא הוה ראויה, משום שהוא מחוסר זמן. ואין נראה, דכיון דאסר הכתוב אותו ואת בנו בקדשים מו"ו מוסיף על ענין ראשון (חולין עח,א), הרי גזירת הכתוב דלילקי אף על גב דלאו שחיטה ראויה היא, דהוי מחוסר זמן, כיון דליכא פסול אחרינא. כמו שחוטי חוץ, דחייב אפילו לרבי שמעון, אף על גב דלשאר מילי חשיבא שחיטה שאינה ראויה! ועוד, דבהדיא תנן בפרק בתרא דזבחים (קיב,ב): אותו ואת בנו קדשים ומחוסר זמן, רבי שמעון אומר: הרי הן בלא תעשה, משום דחשיבא שחיטה, ועובר בלאו דלא תשחטו! לכך נראה, דלא מוכח הכא אלא מן הראשון, דשחיטת קדשים אינה ראויה היא, והרי כאילו מיקטל קטליה לקמא, והשני כשר גמור הוא. ולא מצי למיפרך לרבי אושעיא, ואפילו לרב המנונא דבסמוך, מפרק בתרא דזבחים דמשמע דלרבי שמעון אותו ואת בנו נוהג בקדשים. דאיכא לאוקומי כשהראשון הוה חולין ושני קדשים, דהוי שחיטת ראשון שחיטה ראויה. **דכמה** דלא זריק דם לא מישתרי בשר — ואפילו שחט שני אחר שנזרק דם הראשון — חשיב שחיטה ראשונה אינה ראויה, כיון דבשעת שחיטה אכתי לא היתה ראויה. ואף על גב דלרבי שמעון כל העומד ליזרק כזרוק דמי — היינו דווקא לאחר שנתקבל בכוס, כדאמר בפרק קמא דפסחים (יג,ב). ועוד, כיון דעל ידי שחיטה גרידא לא משתרי בשר, אלא משום דכזרוק דמי — לא חשיבא שחיטה ראויה. ואם תאמר: דב"מרובה" (בבא קמא עו,א) משמע דשחיטת קדשים הויא שחיטה ראויה אפילו נשפך הדם. דפריך אמתניתין דמחייב רבי שמעון ארבעה וחמשה בקדשים שחייב באחריותן — שחיטה שאינה ראויה היא! ומוקי רב דימי בשוחט תמימים לשם בעלים בפנים, דהא חזרה קרן לבעלים כשנשפך הדם. ופריך: וכי שחיטה מתרת? זריקה מתרת! ומשני: כל העומד ליזרק כזרוק דמי, ולכך הויא שחיטה ראויה. ורבי אושעיא גופיה אית ליה בפרק "המנחות והנסכים" (מנחות קב,א) דלרבי שמעון כל העומד ליזרק כזרוק דמי, גבי נותר! ויש לומר: דדוקא להחשיב נותר אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים — אית ליה לרבי אושעיא דכזרוק דמי, אבל לשוייה שחיטה ראויה משום דכזרוק דמי — לית ליה. וההיא ד"מרובה" הוה משני רבי אושעיא כריש לקיש, בשוחט בעלי מומין בחוץ, ומשום דכל העומד לפדות כפדוי דמי. ואף על גב דלית ליה כל העומד ליזרק כזרוק דמי — היינו משום דזריקה תלויה בשחיטה, ושחיטה צריכה לזריקה. אבל פדייה אינה תלוייה בשחיטה, דאף קודם שחיטה יכול לפדותה. ובמסקנא דהכא הויא נמי שחיטת קדשים שחיטה ראויה משום דכזרוק דמי. כמו ב"מרובה" (בבא קמא עו,ב) דמסיק דאותו ואת בנו נוהג בקדשים, אלא דליכא מלקות משום דהתראת ספק היא, שמא לא יזרוק הדם, ואז הוי שחיטה שאינה ראויה. ואף על גב דב"מרובה" אמרינן דשחיטה ראויה היא אפילו נשפך הדם, דכל העומד ליזרק כזרוק דמי, הכא דמחוסר זמן הוא ואינו ראוי לזרוק, דאסור לזרוק — לא הוי כזרוק. והכי אמרינן ב"המביא אשם תלוי" (כריתות כד,ב): אימור דאמר רבי שמעון כזרוק דמי — במידי דעומד לזרוק, ובפרק "המנחות והנסכים" (מנחות קב,ב): בשלמא פרה — מצוה לפדותה, פירוש: בשמצא נאה הימנה, ולכך כפדוי דמי. אלא מנחות — מצוה לפדותם? ואם תאמר: אמאי לא פריך לרבי אושעיא כדפריך לקמן לרב המנונא? ויש לומר: דרבי אושעיא לא אמר אלא דמתניתין דקדשים בפנים לא אתיא כרבי שמעון, והתלמוד הוא דקאמר: שני אמאי סופג ופסול? אבל לרבי אושעיא אפשר דלא דייק אלא מסופג את הארבעים לחוד, אמאי סופג? והא התראת ספק היא! כמו שישאר במסקנא. לכך לא פריך אלא לרב המנונא, דאמר בהדיא דאין אותו ואת בנו נוהג בקדשים משום דשחיטת קדשים הוי שחיטה שאינה ראויה. ורבינו תם לא גריס הכא "ופסול", אלא: "אמאי סופג", ותו לא. ומכח התראת ספק מדקדק, כמו שהוא לפי המסקנא. ואם תאמר: ולימא דסופג ארבעים לאו משום לאו ד"לא תשחטו אותו ואת בנו", אלא משום לאו דמחוסר זמן ד"לא תעשון", דאמר בפרק בתרא דזבחים (קיד,ב) דלקי לרבי שמעון! ויש לומר: דלא חשיב בכל מתניתין דקתני: והשני סופג הארבעים, אלא לאו דאותו ואת בנו.

ולילקי נמי משום מחוסר זמן — תימה: היכי לילקי? הא הוי לאו שבכללות שאין לוקין עליו. כי ההיא ד"לא יאבל כי קדש הם", דדרשינן מיניה: כל שבקדש פסול — בא הכתוב ליתן לא תעשה על אבילתו, וקרי ליה בפרק כל שעה (פסחים כד,א) לאו שבכללות!

הנח למחוסר זמן שהכתוב נתקו לעשה — פירש בקונטרס: דלא דמי לעשה דשלוח, דהוי מעיקרא. אבל האי עשה — על כרחך אחר הלאו הוא, דהלאו הוי תוך שבעה, והעשה אחר כך. משמע שרוצה לפרש כמו שאר "ניתק לעשה" שבתלמוד. ותימה: דלא דמי לנותר וגזלה, דהתם אחר שעבר הלאו — בא העשה לתקן מה שעבר, אבל כי ההיא דהכא לא מצינו! ומיהו, מצינו לעשה כהאי גונא בפרק "אמר להם הממונה" (יומא לו,ב), דאמר רבי ירמיה: בלאו דנבלה קמיפלגי אי הוה ניתק לעשה, במאי דאמר קרא: "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה". אבל אינה ראיה, חדא — דאביי פליג עליה, ואמר דלכולי עלמא לאו מעליא הוא. ואפילו לרבי ירמיה, דאיכא מאן דקרי ליה ניתק לעשה — היינו התם דנכתב לעשה מיד אחר הלאו, אבל עשה ד"מיום השמיני" אינו נכתב מיד אחר הלאו דלא יצתה"! ונראה לפרש: הנח למחוסר זמן דהכתוב נתקו מלאוי ד"לא יצתה", ולא הוי בכלל שאר פסולים דהוו בלאו ד"לא יצתה". אלא נתקו לעשה, ולית ביה אלא עשה ד"מיום השמיני

קָמָא מִיקְטַל קָטְלֵיהּ, שֵׁנִי - מִתְקַבֵּל בִּפְנִים הוּא, פָּרֵת נַמִּי לִיחַייֵב! חוּלִּין בִּפְנִים - שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִין, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים; מִכְּדֵי שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, קָמָא - מִיקְטַל קָטְלֵיהּ, שֵׁנִי אַמַּאי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים? קָדָשִׁים בִּפְנִים - הָרִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, וְהַשֵּׁנִי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל; מִכְּדֵי שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה - שְׁחִיטַת קָדָשִׁים נַמִּי שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה הִיא, דִּכְמָה דְּלָא זָרִיק דָּם - לָא מִישְׁתְּרֵי בָּשָׂר, שֵׁנִי אַמַּאי סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וּפָסוּל? אֶלָּא, שְׁמַע מִינָּהּ דְּלָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. - פְּשִׁיטָא דְּהָכִי אִיתָּא! - שְׁחִיטַת קָדָשִׁים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: שְׁחִיטַת קָדָשִׁים - שְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא, דְּהָא אִי נָתַר וְזָרִיק דָּם - לָא מִישְׁתְּרֵי בָּשָׂר, וְכִי שָׁחַט - מִישְׁתְּרֵי בָּשָׂר, וּשְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא, קָא מַשְׁמַע לָן. וְלִילְקֵי נַמִּי מִשּׁוּם לָאו דִּמְחוּסַר זְמַן, דְּתַנְיָא: מִנַּיִן לְכָל הַפְּסוּלִין שֶׁבְּשׁוֹר וְשֶׁבְּשֶׂה שֶׁהוּא בְּ"לֹא יֵרָצֶה"? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְשׁוֹר וְשֶׂה שָׁרוּעַ וְקָלוּט" וְגוֹ' - לִימֵּד עַל הַפְּסוּלִין שֶׁבְּשׁוֹר וְשֶׁבְּשֶׂה שֶׁהוּא בְּ"לֹא יֵרָצֶה"! - כִּי קָא חָשֵׁיב - לָאוֵי דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, לָאוֵי נוֹכְרָאֵי - לָא קָא חָשֵׁיב. - וְלָא? וְהָא קָדָשִׁים בַּחוּץ, דְּלָאוֵי נוֹכְרָאֵי נִינְהוּ, וְקָא חָשֵׁיב! דְּקָתָנֵי: קָדָשִׁים בַּחוּץ, הָרִאשׁוֹן - חַייָב כָּרֵת, וּשְׁנֵיהֶם סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים; בְּשָׁלְמָא מִשּׁוּם לָאו דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, אֶלָּא רִאשׁוֹן אַמַּאי סוֹפֵג - לָאו מִשּׁוּם לָאו דִּשְׁחוּטֵי חוּץ? - כָּל הֵיכָא דְּלֵיכָּא לָאו דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - חָשֵׁיב לָאוֵי נוֹכְרָאֵי, וְכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא לָאו דְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - לָא חָשֵׁיב לָאוֵי נוֹכְרָאֵי. רַבִּי זֵירָא אָמַר: הַנַּח לְמִחוּסַר זְמַן, דְּהַכָּתוּב נִתְקוֹ

קמא מיקטל קטליה — דשחיטת קדשים בחוץ שחיטה שאינה ראויה היא. ונהי דלענין שחוטי חוץ להתחייב כרת הויא שחיטה, דגזירת הכתוב היא, אבל לכל מילי לאו שחיטה היא, כדאמרינן בפרק "כסוי הדם" (חולין פה,א) דגמר מ"טבוח טבח והכן". וכיון דלאו שחיטה היא — מותר לשחוט את בנה, ולא מחוסר זמן הוא, דבאותו ואת בנו שחיטה כתיבא, ושני נמי ניחייב כרת! **חולין בפנים כו' קמא מיקטיל קטליה** — לאו דוקא, דהוא הדין לבתרא. **ופסול** — משום מחוסר זמן. **שחיטת קדשים שחיטה שאינה ראויה היא דכל כמה דלא זריק דם כו'** — כלומר, לא מיבעיא לענין מלקות דלא בעי למילקי משום שחיטת שני, דאי אית ליה אותו ואת בנו נוהג בקדשים — הויא ליה שחיטת שני שאינה ראויה, דהא מחוסר זמן הוא ופסול. אלא אפילו אותו ואת בנו נמי לרבי שמעון לא נהיגא בקדשים, דהא שחיטת ראשון אינה ראויה, דאינה מותרת בלא זריקה, ושני אמאי פסול להקרבה? ומאי סופג נמי דקאמר? **ולילקי נמי** — האי שני דקדשים בפנים. **משום לאו דשוחט מחוסר זמן** — דאף על גב דלא אקרביה מיחייב אשחיטה מיד, דגבי כל פסולים ילפינן בתמורה (ו,ב) עובר משום חמשה שמות, משום בל תקדישו, ומשום בל תשחטו, ומשום בל תזרקו ומשום בל תקטירו כולו, ומשום בל תקטירו מקצתו.

נתקו

נתקו לעשה — דמשמע: בתוך זמנו בלא ירצה, כדמרבינן (תמורה ז,ב עיין שם) מ"ולנדר לא ירצה", אלא הניחו לאחר זמנו וירצה. דעל כרחך עשה זה לאו מעיקרא משמע, כי ההיא דשלוח הקן דאמרינן (חולין קמא,א): מעיקרא משמע — שלח האם ולא תקחנה, ולא הוי לאו הניתק לעשה, ולוקין עליו. אבל כאן הלאו קודם לעשה, שהלאו בתוך זמנו והעשה לאחר זמנו. **מיבעי ליה לכדרבי אפטוריקי** — ולאו לעשה אתא. **הא כיצד** לילה — שמיני, כשעבר שביעי. לקדושה — מותר לקדשו משחשכה, ואינו עובר משום בל תקדיש פסולים. **שני בלא תעשה** — דשחוטי חוץ. ואף על פי שאינו בכרת, דלאו מתקבל בפנים הוא, מכל מקום בלא תעשה הוא, הואיל ורצוי לאחר זמן. ולאו דידיה מפרש בפרק בתרא דזבחים (קיד,א) מ"לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים" וגו' [דברים יב].

קמא מקטל קטלה — לרבי שמעון, דהא שחיטה שאינה ראויה היא. ואמר רבא — גרסינן. **לרבנן** — דאמרי: שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. **שני פסול ופטור** — מכרת, דלא מתקבל בפנים הוא. **לרבי שמעון שניהם עונשין כרת** — קמא מקטל קטליה, ושני מתקבל בפנים הוא. ולענין שחוטי חוץ, אף על גב דאינה ראויה — מיחייב, דאפילו אדהך שחיטה חייביה רחמנא. **אחד בחוץ** — תחלה, ואחר כך אחד בפנים. **שני פסול ופטור** — מכרת. ובלאו דאותו ואת בנו לא מיירי התם, דגבי שחוטי חוץ קאי. והא פטור לא איצטריך, אלא איידי דתני: ראשון חייב — תנא: שני פטור. **לרבי שמעון שני כשר** — דקאמר: מיקטל קטליה, ושני לאו מחוסר זמן הוא. כל הנך פטורי דהכא — משחוטי חוץ קאמר, ולא איירי בלאו דאותו ואת בנו כלל. **שני פסול ופטור** — דלאו מתקבל בפנים הוא. **שני בלא תעשה** — ולא בכרת, דלאו מתקבל בפנים הוא, דהא קמא שחיטה ראויה הואי. **התראת ספק** — דלמא לא אתי לידי זריקה, והויא ליה שחיטה שאינה ראויה. הלכך לרבי שמעון, איסורא איכא, מלקות ליכא. ומכל מקום, לאו מתקבל בפנים הוא, שהראשון שנשחט ונזרק הדם כבר קודם שחיטתו של שני — שחיטה ראויה הוה. כך שמעתי. וקשיא לי: מאי התראת ספק דקאמר? הא ודאי שחיטת שני אינה ראויה, דכיון דאיסור אותו ואת בנו נוהג בקדשים — הוה ליה שני מחוסר זמן, ואין שחיטתו ראויה, ואין כאן התראה כלל! ונראה בעיני דלא גרסינן ליה להאי "מאי טעמא", אלא: אין מלקות אותו ואת בנו נוהג בקדשים, ותו לא מידי. וטעמא — משום דאין שחיטת השני ראויה, מכיון שנשחט ראשון ונזרק דמו — הויא לה שחיטת הראשון ראויה. דלית לן הא דלעיל דרבי אושעיא. ודשני אינה ראויה, דהויא ליה מחוסר זמן ואין דמו נזרק. ופירוש משובש הוא מאדם חריף ומפולפל. **ואודא רבא לטעמיה** — דאמר: שחיטת אותו ואת בנו התראת ספק הוא. **ואחר כך שחט שלמים** — בו ביום. **פטור** — דהתראת ספק הוא. ואליבא דרבי שמעון נקט מילתיה. **שלמים** — בפנים, ואחר כך חולין בחוץ. **חייב** — דהתראת ודאי היא, שכבר נזרק דמו של ראשון, והשני אינו מחוסר זריקה.

נִתְּקוּ לַעֲשֶׂה, מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה", מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי - אִין, מֵעִיקָּרָא - לָא, לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה - עֲשֵׂה. וְהָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ לְכִדְרַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי! דְּרַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי דָּמֵי, כְּתִיב: "וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ" - הָא לַיְלָה חֲזִי, וּכְתִיב: "מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה", מִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה - אִין, לַיְלָה - לָא; הָא כֵּיצַד? לַיְלָה - לִקְדוּשָׁה, יוֹם - לְהַרְצָאָה! - כְּתִיב קְרָא אַחֲרִינָא: "כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרְךָ לְצֹאנֶךָ". אָמַר רַב הַמְנוּנָא: אוֹמֵר הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵין אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ נוֹהֵג בְּקָדָשִׁים, מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה - שְׁחִיטַת קָדָשִׁים נַמִּי שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה הִיא. מְתִיב רָבָא: אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ נוֹהֵג בְּקָדָשִׁים בַּחוּץ - רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שֵׁנִי בְּלֹא תַּעֲשֶׂה; שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל הָרְאוּי לָבֹא לְאַחַר זְמַן - הֲרֵי הוּא בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת - אֵינוֹ בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. וְקַשְׁיָא לָךְ: קָדָשִׁים בַּחוּץ, שֵׁנִי בְּלֹא תַּעֲשֶׂה? קַמָּא - מִיקְטַל קְטַל, שֵׁנִי - מְקַבֵּל בְּפָנִים הוּא, כָּרֵת נַמִּי לִיחַיֵּיב! וַאֲמַר רָבָא, וְאָמְרִי לָהּ בִּדְרִי: חַסּוּרֵי מִיחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: קָדָשִׁים שֶׁנִּיהֶם בַּחוּץ, לְרַבָּנַן - רִאשׁוֹן עָנוּשׁ כָּרֵת, שֵׁנִי פָּסוּל, וּפָטוּר מִלַּאו דִּשְׁחוּטֵי חוּץ; לְרַבִּי שִׁמְעוֹן - שְׁנֵיהֶם עֲנוּשִׁים כָּרֵת. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בִּפְנִים, לְרַבָּנַן - רִאשׁוֹן עָנוּשׁ כָּרֵת, שֵׁנִי פָּסוּל וּפָטוּר; לְרַבִּי שִׁמְעוֹן - שְׁנֵי כָּשֵׁר. אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד בַּחוּץ, לְרַבָּנַן - רִאשׁוֹן כָּשֵׁר וּפָטוּר, שֵׁנִי פָּסוּל וּפָטוּר; לְרַבִּי שִׁמְעוֹן - שֵׁנִי בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ: אֵין אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ נוֹהֵג בְּקָדָשִׁים, שֵׁנִי אַמַּאי בְּלֹא תַּעֲשֶׂה וְתוּ לָא? כָּרֵת נַמִּי לִיחַיֵּיב! אֶלָּא אֲמַר רָבָא, הָכִי קָא אָמַר רַב הַמְנוּנָא: אֵין מַלְקוּת אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ נוֹהֵג בְּקָדָשִׁים; כֵּיוָן דְּכַמָּה דְּלָא זָרִיק דָּם לָא מִישְׁתְּרֵי בָּשָׂר, מֵעִידָּנָא דְּקָא שָׁחֵיט חֲזֵי הַתְרָאַת סָפֵק, וַהֲתְרָאַת סָפֵק לָא שְׁמָהּ הַתְרָאָה. וְאָזְדָא רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: הִיא חוּלִּין וּבְנָהּ שְׁלָמִים, שָׁחַט חוּלִּין וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט שְׁלָמִים - פָּטוּר. שְׁלָמִים וְאַחַר כָּךְ חוּלִּין - חַיָּיב. וְאָמַר רָבָא: הִיא חוּלִּין וּבְנָהּ עוֹלָה, לָא מִיבָּעְיָא שָׁחַט חוּלִּין וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט עוֹלָה - דְּפָטוּר, אֶלָּא עֲשׂייָה הוּא, דְּמַאלְיוּ קְדוּשׁ. דְּאִם הָיָה אוֹמֵר הַכְּתוּב "וְאִם יָמִיר יַקְרִיב" אֵז הָיוּ נִיתָּקִין. וּבְלֹאו הָכִי קְשָׁה שֶׁם הַסּוֹגִיָּא, וְצָרִיךְ לוֹמַר שֶׁם דְּכוּלְּהוּ דְּמַיְיתֵי הָתָם לֹא הָיוּ נִיתָּקִין גְּמוּר. וְאֵין לְהָאִירְיךְ כָּאן. **יוֹם לְהַרְצָאָה — וְאִם תֹּאמַר: מ"בְּיוֹם צַוֹּתוֹ" נִפְקָא (מְגִלָּה כ,ב) — בְּיוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּמַהֲדַּר קְרָא לֹא הָוֵה פְּסִלִּינַן לַיְלָה שֶׁאַחַר שִׁבְעָה, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁאַר לֵילוֹת, וְאִם עָלָה — לֹא יָרַד. לְהֵכִי צָרִיךְ קְרָא דְּהָכָא, דְּהָוֵי מְחוּסַּר זְמַן וְאִם עָלָה יָרַד. וְתִימְּהּ: דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן הוּא דְּאִית לֵיהּ בְּ"הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ" (זְבָחִים פד,א). וְאִי רַבִּי אַפְּטוֹרִיקִי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי פָּרִיךְ מִינֵּיהּ? דְּסוֹגְיָא דְּהָכָא, דְּפָרִיךְ: וְלֵילֵי נַמִּי מְשׁוּם מְחוּסַּר זְמַן — לֹא פָּרִיךְ אֶלָּא לְרַבָּנַן, דְּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן הָכִי נַמִּי דְּלָקֵי, כְּדְאָמַר בְּפֶרֶק בְּתַרָא דְּזְבָחִים (קיד,ב)! וְשִׁמְעָה מִינַּהּ רַבִּי זֵירָא דְּהָכָא סָבַר לֵיהּ כְּרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, דְּאָמַר הָתָם דְּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן נַמִּי לֹא

עוֹלָה לָאו בַּת אֲכִילָה הִיא — לְקִי. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר: דְּנִפְקָא מִינַּהּ הָא דְּפָסוּל מְשׁוּם מְחוּסַּר זְמַן — דְּפָסוּל אַף בִּבְמָה, אֲבָל פָּסוּל לֵילָה לֵיכָא בִּבְמָה, לְשְׁמוּאֵל בִּשְׁלָהֵי זְבָחִים (קכ,א). תִּימְּהּ: אִם כֵּן, הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן טוּמְאָה בְּעוֹלָה וּבַאֲיזְמוֹרִים? דְּהוֵי אוֹכֶל שֶׁאֵי אַתָּה יָכוֹל לְהַאֲכִילוֹ לַאֲחֵרִים, כֵּיוָן דְּאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לֹא שְׁמָהּ אֲכִילָה! וְכִי תִּימָּא, דְּחִיבַּת הַקֹּדֶשׁ מְשׁוּיָא לֵיהּ אוֹכֶל, אִם כֵּן לְמָה לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן גַּבֵּי פָּרָה טְמֵאָה דְּהוֹאִיל וְהִיתָּה לָהּ שָׁעַת הַכּוֹשֶׁר? תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּחִיבַּת הַקֹּדֶשׁ מְשׁוּיָא לֵיהּ אוֹכְלָא. דְּעַל כָּרְחָךְ מְהָנְיָא בֵּיהּ חִיבַּת הַקֹּדֶשׁ, כְּדְאָמַר בְּ"הַמְנָחוֹת וְהַנְּסָכִים" (מְנָחוֹת קב,ב)! אֶלָּא וַדַּאי לֹא מְהָנֵי בֵּיהּ חִיבַּת הַקֹּדֶשׁ אֶלָּא לְעִנְיַן דָּאֲף עַל גַּב דִּכְשֶׁרוּף דָּמֵי — מְשׁוּיָא לֵיהּ אוֹכֶל, אֲבָל לֹא מְהָנֵי לְעִשּׂוֹת אוֹכֶל הָאָסוּר כְּמוֹתָהּ! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּלְעִנְיַן טוּמְאָה מוֹדֶה דְּאֲכִילַת מִזְבֵּחַ שְׁמָהּ אֲכִילָה, אֲבָל לְעִנְיַן שְׁחִיטָה רְאוּיָה לֵיכָא, דּוּמְיָא (בְּרֵאשִׁית מג) דְּ"טְבוּחַ טֶבַח וְהָכֵן".

כֵּיוָן

השמיני ירצה". ולית לן למימר דאתא קרא ד"ירצה" — שיש בו גם עשה עם הלאו, דכל היכא דאיכא למידרש — לא מוקמינן ליה בלאוי יתירי, ואית לן לאוקומי הלאו בשאר פסולין. והוי האי "ניתק לעשה" כי ההוא דפסחים דפרק "אלו דברים" (סז,א) דאמרינן: מצורע שנבנס לפנים ממחיצתו — פטור, שנאמר "בדד ישב" — הכתוב נתקו לעשה, פירוש: נתקו משאר טמאים דהוו ב"לא יטמאו מחניהם", להעמיד אעשה ד"בדד ישב". וכן החולץ ליבמתו, דהוי ב"לא יבנה", ובא להוציאו מכרת דאשת אח. וכן הבערה ללאו יצתה לרבי יוסי. והשתא ניחא סוגיא דפרק "פרת חטאת" (זבחים קיב,ב) דקאמר רבי שמעון: אותו ואת בנו ומחוסר זמן בלא תעשה. ומפרש בגמרא טעמא מקרא ד"לא תעשון ככל וגו' איש כל הישר בעיניו", אמר להן משה: כשתבאו לארץ ישראל ותקריבו חובות — לא תקריבו מכל הישר דרך ישרות. וגלגל לגבי שילה מחוסר זמן הוא, ואמר רחמנא: לא תעשון. ופריך: אי הכי, מילקי נמי לילקי! אלמה אמר רבי זירא: הכתוב נתקו לעשה? פירוש: כיון דאמרינן דאיכא בהדיא לאו במחוסר זמן, אם כן לילקי עליה! דליכא למימר ד"נתקו לעשה" התם כי הכא, דאתא לגלות אעשה ד"לא ירצה" לא קאי אמחוסר זמן אלא אשאר פסולין. דכיון דכתב ביה לאו בפני עצמו — לא שייך למימר הכי. אבל לפירוש הקונטרס, כי היכי ד"לא ירצה" הוי ניתק לעשה — הכי נמי "לא תעשון", ואם כן מאי פריך? והרב רבינו שמואל מוורדו"ן היה אומר דהכי פירושו: כיון דאית ביה נמי לאו ד"לא תעשון" — לילקי, דלא אתי חד עשה ומנתק הני תרי לאוי. כדאמר במסכת תמורה (ו,ב) דלא אתי עשה ד"והיה הוא ותמורתו יהיה קדש", ועקר תרי לאוי ד"לא יחליפנו ולא ימיר אותו". ואי אפשר לומר כן, דהיינו דוקא היכא דשני לאוין סמוכין זה לזה. תדע, דאמר בפרק "אלו הן הלוקין" (מכות יד,ב) דלא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו, ומייתי מ"וישלחו מן המחנה וגו' ולא יטמאו את מחניהם", ותנא: אלו הן הלוקין — טמא הבא למקדש. ומה ראיה היא? דלמא התם משום דאיכא תרי לאוי, "לא יטמאו" וגו', ואיכא נמי לאו ד"ואל המקדש לא תבא"! ועוד, דאמרינן בההוא פירקא דלא לקי אלאו ד"לא תגזול", משום דניתק לעשה ד"והשיב את הגזלה אשר גזל", דאיכא נמי לאו ד"לא תעשוק". דאמר רבא בפרק "המקבל" (בבא מציעא קיא,א): היינו עשק היינו גזל, ולמה כתביה בשני שמות — לעבור עליו בשני לאוין. אלא ודאי, דוקא היכא דשני לאוין סמוכין, קאמר דלא עקר להו חד עשה. ועוד נראה, הא דלא עקר תרי לאוי — היינו כי ההוא דתמורה, דלא הוי ניתוק גמור, דאין שם מעשה לתקן הלאו, ד"והיה קדש" לאו

כיון דאילו אתרו ביה פטור כו' — תימה: מנלן הא? בשלמא חייבי מיתות שוגגין וממון — נפקא לן (כתובות לה,א) מדתני דבי חזקיה, דלא חילקת בין שוגג בין מזיד לפוטרו ממון. אלא מלקות מנליה? וכי תימא דיליף מממון, כי היכי דלא חילקת בממון — הכי נמי במלקות. אם כן, מאי קאמר בסמוך: אי אשמועינן בהא — בהא קאמר ריש לקיש דפטור, פירש בקונטרס: גבי מלקות, אבל גבי ממון אימא דחייב? והא במלקות לא ידעינן דפטור אלא מממון! ועוד קשה לפירוש הקונטרס, דקאמר: ואי איתמר בהא — בהא קאמר רבי יוחנן, משמע דלריש לקיש לא מצי למיעבד צריכותא. הא איכא למעבד צריכותא איפכא, דהוה אמינא: דוקא מממון פטור, משום דחד בגופיה וחד בממוניה לא עבדינן, אבל במלקות אימא דמודה דחייב, דמיתה אריכתא היא. כדקעביד לה ב"אלו נערות" (כתובות לז,ב) לרבי מאיר, דאית ליה תרי קראי, למיתה וממון ומיתה ומלקות, אלא משום דגבי מזיד איכא קראי דלא עבדינן תרתי, לא בגופיה ולא בממוניה, צריך לעשות בהם צריכותא אחרינא! ונראה לפרש: אי איתמר בההיא ד"אלו נערות" דפטר ריש לקיש בחייבי מיתות שוגגין ודבר אחר, הוה אמינא: דווקא התם פטר מדתנא דבי חזקיה, אבל במלקות אימא לא. ואי איתמר בהא — בהא קאמר רבי יוחנן, אבל בהא דממון אימא מודה לריש לקיש מדתנא דבי חזקיה. **פרה** מטמאה כו' — מה שהקשה בקונטרס: למה לי קבלת טומאה? והלא היא עצמה מטמאה אדם ובגדים — אין נראה קושיא זו, דהא אין מטמאה אלא מתעסקים בה בלבד, כדתנן במסכת פרה (פרק ח משנה ג): השורף את הפרה ופרים, והמשלח את השעיר — מטמא בגדים, והן עצמן פרה ופרים ושעיר — אין מטמאין בגדים. והרי זה אומר: מטמאיך לא טמאוני, ואת טימאתני. ומיהו יש לומר, דדעת הקונטרס היא, כיון דמטמא אדם ובגדים, דהיינו מתעסקין בה, אם כן כיון דסופו לטמא טומאה חמורה — מטמאה טומאת אוכלין. ומיהו יש לומר, דאף על פי שסופו לטמא טומאה חמורה — לא היה מטמא טומאת אוכלין ומשקין. דמה שסופו לטמא טומאה חמורה לא מהניא אלא לענין דלא צריך הכשר מים ושרץ, אבל לא מהניא להחשיבו אוכל — להכי צריך טעמא דשהיה לה שעת הכושר, כיון דחשיבא אוכל — מטמא אוכלין ומשקין בלא הכשר מים. ושרץ — משום דסופו לטמא טומאה חמורה. וגרסינן "מטמא" ולא "מיטמא", דלענין טומאה חמורה עצמה אין נפקותא. וב"מרובה" (בבא קמא עז,א) מפורש באורך. וכן יש בתוספתא (פרה פרק ו) בהדיא דפרה ופרים מטמא אוכלין ומשקין. ומפירוש הקונטרס נמי משמע דגרסינן "מטמא". ואף על גב דהקשה: למה לי קבלת טומאה — לא משום דגרסינן דמיטמא, אלא שרוצה לומר: אי מחמת עצמה מטמאה, למה לי שעת הכושר? **הואיל** והיתה לה שעת הכושר — תימה: דמשמע דהשתא לאו בת פדייה היא. והא אית ליה לרבי שמעון בשבועות (יא,ב) דפרה קדשי בדק הבית היא, ואית ליה לרבי שמעון נמי דקדשי בדק הבית לא הוו בכלל העמדה והערכה! ונראה לפרש, דמיירי לאחר הזאה, דאין סברא שתהא בת פדייה אחר שהוזה כבר דמה. ואפילו הכי מטמאה טומאת אוכלין, הואיל והיתה לה שעת הכושר קודם הזאה. ואם תאמר: והא כל העומד להזות כמוזה דמי! ויש לומר: דקודם קבלה לאו כמוזה דמי, כדפריש לעיל (פ,ב ד"ה דכמה). ואם תאמר: ואמאי לא אמרינן דכל הקדשים יקבלו טומאה מחיים, כיון דמצוה לשוחטן, ונימא דכל העומד לישחט כשחוט דמי? ויש לומר: דאפילו נשחט לא אמר כזרוק דמי עד שיתקבל בכוס, כל שכן כשעדיין לא נשחט. ומיהו, שעיר המשתלח קשה לרבינו יצחק, שיטמא מחיים טומאת אוכלין למאן דשרי אברים בהנאה לרבי שמעון, דכיון דעומד לדחות לצוק — כדחוי דמי?

ויש לומר: מידי דהוה אבן פקועה ודגים, שהן מותרין בלא שחיטה, ואפילו הכי חיותה מטהרתה, לרבנן דפליגי ארבי יוסי הגלילי בפרק "בהמה המקשה" (חולין עה,א). והתנן

אֶלָּא, אֲפִילּוּ שָׁחַט עוֹלָה וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט חוּלִּין - פָּטוּר, שְׁחִיטָה קַמַּיְיתָא לָאו שְׁחִיטָה בַּת אֲכִילָה הִיא. וְרַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲכִילַת מִזְבֵּחַ שְׁמָהּ אֲכִילָה; מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: "וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו" - בְּשְׁתֵּי אֲכִילוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אֶחָד אֲכִילַת אָדָם וְאֶחָד אֲכִילַת מִזְבֵּחַ. משנה הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה, הַשּׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהַשּׁוֹחֵט פָּרַת חַטָּאת, וְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וְעֶגְלָה עֲרוּפָה - רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, וַחֲכָמִים מְחַיְּבִין. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ, וְהַנּוֹחֵר, וְהַמְעַכֵּר - פָּטוּר מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. גמרא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁשָּׁחַט רִאשׁוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה וְשֵׁנִי לְשֶׁלְחָנוֹ, אֲבָל רִאשׁוֹן לְשֶׁלְחָנוֹ וְשֵׁנִי לַעֲבוֹדָה זָרָה - פָּטוּר, דְּקָם לֵיהּ בִּדְרַבָּה מִינֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ - אֲפִילּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן יוֹדְעִין אוֹתָהּ! אֶלָּא, פְּעָמִים שֶׁאֲפִילּוּ שָׁחַט רִאשׁוֹן לְשֶׁלְחָנוֹ וְשֵׁנִי לַעֲבוֹדָה זָרָה - חַיָּיב, כְּגוֹן דְּאַתְרוּ בֵּיהּ מְשׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, וְלָא אַתְרוּ בּוֹ מְשׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: כֵּיוָן דְּכִי אַתְרוּ בֵּיהּ פָּטוּר - כִּי לָא אַתְרוּ בֵּיהּ נַמִּי פָּטוּר. וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ, דְּכִי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: חַיָּיבֵי מִיתוֹת שׁוֹגְגִין, וְחַיָּיבֵי מַלְקוֹת שׁוֹגְגִין, וְדָבָר אַחֵר - רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר חַיָּיב, וְרִישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר פָּטוּר; רַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר חַיָּיב - דְּהָא לָא אַתְרוּ בּוֹ, וְרִישׁ לָקִישׁ אוֹמֵר פָּטוּר, דְּכֵיוָן דְּכִי אַתְרוּ בֵּיהּ פָּטוּר - כִּי לָא אַתְרוּ בֵּיהּ נַמִּי פָּטוּר. וּצְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמוּעִינַן בְּהָא - בְּהָא קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, אֲבָל בְּהָא - אֵימָא מוֹדֵי לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן, אֲבָל בְּהָא - אֵימָא מוֹדֵי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, צְרִיכָא. וּפָרַת חַטָּאת שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה הִיא? וְהָתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: פָּרָה מְטַמְּאָה טוּמְאַת אוֹכְלִין הוֹאִיל וְהָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר; ואמר

אלא אפילו שחט עולה — ונזרק דמה, ואחר כך שחט חולין — פטור לרבי שמעון. **כשתי אכילות הכתוב מדבר** — לענין פגול, שאם שחט על מנת לאכול חוץ לזמנו או על מנת להקטיר חוץ לזמנו — פגול. **משנה השוחט פרת חטאת** — פרה אדומה, דלאו לאכילה היא. **ושור הנסקל** — לאחר שנגמר דינו, דקיימא לן דאשור בהנאה אפילו שחטו, בקדושין (נו,ב) ובפסחים (כב,ב). **ועגלה ערופה** — דסבירא ליה דנאסרת מחיים, ואפילו שחטה — אסורה. **רבי שמעון פוטר** — דשחיטה שאינה ראויה היא. **ונתנבלה בידו** — שלא מדעת. **והנוחר והמעכר** — סימנין מדעת — פטור, ואפילו לרבנן, דהא ליכא שחיטה כלל. ולא דמיא לשחיטה דלעיל כלל, דהתם שחיטה מעלייתא איכא, ודבר אחר גורם לה ליפסל. **גמרא לא שנו** — דשוחט לעבודה זרה חייב משום אותו ואת בנו לרבנן. **אלא ששחט ראשון לעבודה זרה** — וחזר ושחט את השני לשלחנו לאכול, דדיינינן ליה ברישא אהתראה דשני דאותו ואת בנו, ומלקינן ליה, והדר דיינינן אהתראה דשחיטה קמייתא לעבודה זרה, וקטלינן ליה. אי נמי, בשני בני אדם. אבל שני לעבודה זרה, דבהך שחיטה בתרייתא דמיחייב עלה משום אותו ואת בנו אתי נמי דין קטלא עילויה. **פטור** — ממלקות, כדקיימא לן בכתובות ב"אלו נערות" (לה,א) מקראי, דתרתי לא עבדינן ביה. **זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעין** — דתרתי לא עבדינן ביה. **אלא** — אם היה לך להשמיענו דבר טעם על משנתינו, כך היה לך לומר. **פעמים** — שמלקות של משנתינו — אפילו בראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה, ולא אתרו בו משום עבודה זרה, ולא מיקטל. ולריש לקיש, כיון דאילו אתרו ביה הוי מיקטיל ופטור ממלקות, כי לא אתרו ביה נמי, אף על גב דלא מיקטיל, הואיל ובדבר איסורא איכא צד מיתה — לא לקי. ובכתובות (לה,א) יליף טעמא מקראי ב"אלו נערות". **חייבי מיתות שוגגין או חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר** — אתרוייהו קאי. חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר — עבר עבירה בלא התראה, דהיינו שוגג, ויש בה דין מיתה אם היו מתרים בו, ויש בה עוד חיוב דבר אחר, כגון מלקות, שהתרו בו למלקות כי הא דאמרן, או יש בה חיוב ממון. **רבי יוחנן אומר חייב** — באותו דבר אחר שעם המיתה, הואיל ואינו נהרג. וכן חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר — שעבר עבירה שיש בה מלקות וממון, כגון אכל מעשר שני של חבירו בגבולין, או נבלה וטרפה של חבירו, ולא התרו בו למלקות. **בהא קאמר ריש לקיש** — דפטור ממלקות, הואיל ויש בשחיטה זו צד מיתה — פקע ליה תורת מלקות מיניה, דתרתי בגופא לא רמו עליה, הילכך, אפילו לא אתרו ביה למיתה — ליכא מלקות. אבל חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר, כגון ממון, דחדא בגופא וחדא בממונא — אימא תרוייהו רמו עליה. ומיהו, היכא דמיקטיל — לא משלם, משום דקם ליה בדרבה מיניה, אבל היכא דלא מיקטיל — משלם. **אבל בהך דלעיל אימא מודי ליה לריש לקיש** — דלא רמיא תורת מלקות בעבירה של מיתה כלל. **פרה מטמאה טומאת אוכלין** — דאף על גב דאמר רבי שמעון בפרק קמא דבכורות (ט,ב) דאיסורי הנאה, כגון שור הנסקל ופטר חמור, אין מטמאין טומאת אוכלין, ונפקא ליה מ"כל האוכל אשר יאכל" — אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל, מודה הוא דפרה אדומה מקבלת טומאת אוכלין לטמא אחרים. **הואיל והיתה לה שעת הכושר** — להאכילה אף לעצמו משנשחטה. ומהו שעת הכושר שלה?

ואמר

ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפדית — אם מצא נאה הימנה, אפילו על גב מערכתה — אפילו שחטה כהלכתה על מערכת של עצים שהיא נשחטת עליה, כדאמרינן במסכת פרה (פרק ג משנה ט). וקסבר רבי שמעון: כל העומד לפדות כפדוי דמי, וקרינא ביה שאתה יכול להאכילו. ואי קשיא: למה לי קבלת טומאה? היא גופה מטמאה אדם ובגדים!

מפרשינן כהאי גונא בכריתות בפרק "דם שחיטה" (כא,א): כגון בשר שחפהו בפחות מכביצה בצק, אי משוית ליה אוכל — מצטרף בהדי בצק, ומקבל האי בצק טומאה אם יגע בטומאה, ומטמא שאר אוכלין. ואי לאו אוכל הוא — לא מקבל האי בצק טומאה, דלית ביה שיעורא, וכי נגעו ביה אוכלין אחריני — טהורים הן, שאינם נוגעין בנבלה אלא בבצק. **אינה משנה** — לא נשנית במשנתינו. **ותרעה בעדר** — כשאר חולין. אלמא אינה נאסרת מחיים, וכי שחטה מותרת! הכי גרסינן: אמר ריש לקיש אמר רבי יאי עגלה ערופה אינה משנה. **והאמר רבי יאי** — בקדושין [נז,א] ובכריתות בפרק בתרא (כה,א). **גבול** — מאימתי נאסרת. **חבריא** — בני הישיבה. **צפורי מצורע** — קיימא לן בקדושין ב"האיש מקדש" (נו,ב) דאסורין בהנאה. **משעת שחיטה** — ונאסרת שחוטה. אבל המשולחת מותרת, דכתיב (ויקרא יד): "ושלח את הצפור החיה" וגו', ולא אמרה תורה שלח לתקלה. **משעת קיחה** — ושתיהן נאסרות עד שישלח. **גמר קיחה קיחה כו'** — מה עגלה ערופה שנאמר בה קיחה (דברים כא): "ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר" — אסורה מחיים, אף "ולקח למטהר שתי צפרים חיות" (ויקרא יד) — אסורות מחיים. ומידהו, עגלה ערופה יש לה גבול ליאסר — בירידתה לנחל איתן, אבל אלו אין בהן מעשה מלקיחה ועד שחיטה, וכיון דנאסרות מחיים — על כרחיך משעת לקיחה. **אלא** — הא תירוצא דמתרץ: אינה משנה — לאו ריש לקיש אמרה, אלא רבי יוחנן אמרה, דלרבי שמעון בן לקיש מיתסרא מחיים. והא דתנן: תצא ותרעה בעדר, מקשינן לה בכריתות [כה,א] ומוקמינן לה כתנאי: **לענין דינא תנן** — הא דקתני מתניתין: מי שלקח ראשון ישחוט ראשון — לאו לענין איסור והיתר, שאם רצה השני לשחוט ראשון, והראשון ימתין עד מחר — מותר. אבל דין הוא, אם באו לבית דין, שבא האחד לשחוט, וחבירו אומר: אני צריך יותר ממך — אנו אומרים להם: הלוקח ראשון ישחוט, שעל מנת כן לקח. שאילו לא מכרה בעל הבית לשני, ועבב לעצמו — היה הלוקח שוחט. וכן שנינו בתוספתא (פרק ה הלכה א): הלוקח מבעל הבית — הוא קודם לבעל הבית, שעל מנת כן לקח. **דלא עבד איסורא** — שהקדים בעצמו, שלא יבא לידי איסור. **נשכר** — יש לו ריוח, שאוכל היום בשר. **משנה ואחר כך שחטה סופג את הארבעים** — דאין כאן שחיטת איסור אלא אחת. ובגמרא יליף דבנו ואותו נמי חייב. **שחטה ואת בתה ואחר כך את בת בתה** — יש כאן שני אותו ואת בנו. **שחטה ואת בת בתה** — אין כאן עדיין איסור. ואחר כך שחט את בתה, ויש בשחיטה זו שני איסורין: אותו ואת בנו — משום אמה, ובנו ואותו — משום בתה של זו שכבר נשחטה. **סופג ארבעים** — דחד לאו הוא, וחדא התראה, וחד מעשה. **שמונים** — וטעמא דסומכוס מפרש בגמרא. **גמרא לא תשחטו** — לשון רבים משמע. **הרי כאן שנים** — הזהיר את שניהם, בין אם שוחט האם ובין אם שוחט הבת. ולא משכחת לה שנים עוברין אלא בשלש בהמות, והא כיצד? בת ואם ובת, דאי אם ושני בניה למה לי קרא? פשיטא, מה לי חד ומה לי תרי, דכי היכי דמחייב אהאי — מחייב אהאי. ואי בפרה ובתה ובת בתה — פשיטא, תרוייהו אותו ואת בנו נינהו. אלא על כרחך, באחד שוחט פרה והשני את אמה והשלישי את בתה קאמר, לאשמועינן דאבנו ואותו נמי מחייב.

וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן: פָּרָה נִפְדֵּית עַל גַּבֵּי מַעֲרַכְתָּהּ! אֲמַר רַב שֵׁמֶן בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פָּרַת חַטָּאת אֵינָהּ מִשְׁנָה. וְעֶגְלָה עֲרוּפָה לָאו שְׁחִיטָה רְאוּיָה הִיא? וְהָתְנַן: נִמְצָא הַהוֹרֵג עַד שֶׁלֹּא תֵּעָרֵף הָעֶגְלָה - תֵּצֵא וְתִרְעֶה בָּעֲדֶר! אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי: עֶגְלָה עֲרוּפָה אֵינָהּ מִשְׁנָה. וּמִי אָמַר רַבִּי יַנַּאי הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יַנַּאי: גְּבוּל שָׁמַעְתִּי בָּהּ וְשָׁכַחְתִּי; וְנָסְבִין חַבְרַיָּא לוֹמַר: יְרִידָתָהּ לְנַחַל אֵיתָן אוֹסַרְתָּהּ; וְאִם אִיתָא, לִישָּׁנֵי: כָּאן - קוֹדֶם יְרִידָה, כָּאן - לְאַחַר יְרִידָה! אֲמַר רַב פִּנְחָס בְּרֵיהּ דְּרַב אַמִּי, אֲנַן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מַתְנִינַן לָהּ: עֶגְלָה עֲרוּפָה אֵינָהּ מִשְׁנָה. אֲמַר רַב אַשִׁי: כִּי הֲוֵינַן בֵּי רַב פַּפִּי קַשְׁיָא לָן: מִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ הָכִי? וְהָא אִיתְּמַר: צִפּוֹרֵי מְצוֹרָע מַאֲמָתַי נֶאֱסָרִין? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִשְּׁעַת שְׁחִיטָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מִשְּׁעַת לְקִיחָה; וְאָמְרִינַן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ - גָּמַר "קִיחָה" "קִיחָה" מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה! אֶלָּא, אֲמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֶגְלָה עֲרוּפָה אֵינָהּ מִשְׁנָה. **משנה** שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ פָּרָה וּבְנָהּ, אֵיזֶה שֶׁלָּקַח רִאשׁוֹן - יִשְׁחוֹט רִאשׁוֹן, וְאִם קָדַם הַשֵּׁנִי - זָכָה. **גמרא** אֲמַר רַב יוֹסֵף: לְעָנִין דִּינָא תְּנַן. תָּנָא: אִם קָדַם הַשֵּׁנִי - הֲרֵי זֶה זָרִיז וְנִשְׂכָּר; זָרִיז - דְּלָא עֲבַד אִיסּוּרָא, וְנִשְׂכַּר - דְּקָאֲכִיל בִּשְׂרָא. שָׁחַט פָּרָה וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט בְּנָהּ - סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. **משנה** שָׁחַט שְׁנֵי בָנֶיהָ וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטָהּ - סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. שְׁחָטָהּ וְאֶת בִּתָּהּ, וְאֶת בַּת בִּתָּהּ - סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. שְׁחָטָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ, וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט בִּתָּהּ - סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. **גמרא** אַמַּאי? "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלָא בְּנוֹ וְאוֹתוֹ! - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּתַנְיָא: "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ" - אֵין לִי אֶלָּא אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, אוֹתוֹ וְאֶת אִמּוֹ מִנַּיִן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "לֹא תִשְׁחָטוּ" - הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם, הָא כֵּיצַד? אֶחָד הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה, וְאֶחָד הַשּׁוֹחֵט אֶת אִמָּהּ, וְאֶחָד הַשּׁוֹחֵט אֶת בְּנָהּ - שְׁנַיִם הָאַחֲרוֹנִים חַיָּבִין.

האי

והתנן נמצא ההורג — ואם תאמר: והיאך מדקדק מכאן דלא מיתסרא מחיים? דילמא היינו טעמא — דאדעתא שימצא ההורג לא אקדשוה. כי ההיא דתנן בפרק בתרא דכריתות (כג,ב): המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא, אם עד שלא נשחט כו' וירעה עד שיסתאב. אשם ודאי אינו כן, אלא עד שלא נשחט — יצא וירעה בעדר כו'. עגלה ערופה אינה כן. ומפרש בגמרא: טעמא דאשם תלוי — משום דלבו נוקפו וגמר ומקדישו מספק, אבל אשם ודאי, כי אקדשיה אדעתא דחטא אקדיש, ואגלאי מילתא למפרע דהקדש טעות הוה. ודילמא היינו טעמא נמי דעגלה ערופה, ולא משום דלא מיתסר מחיים, ולעולם אם נשחטה אסורה! ויש לומר: דסברא דגמרי ומקדשי, דלא מסקי אדעתייהו שימצא ההורג. ואם תאמר: ואמאי לא משני ד"עד שלא תערף" היינו עד שלא נראה לעריפה, קודם ירידתה לנחל איתן, כדמשני בפרק בתרא דכריתות (כה,א)? ויש לומר: דסמיך אמאי דדייק התם (שם) מסיפא, דלא מיתסר מחיים. דקתני סיפא: משנערפה — תקבר, שמתחלה לא באה אלא על הספק, כפרה ספקה והלכה לה.

עגלה ערופה אינה משנה — ואם תאמר: ולמה דחק לומר אינה משנה? לימא: תנאי היא, כדאמרינן בפרק בתרא דכריתות (כה,א) דתנאי פליגי בהכי? ויש לומר: דכך היתה קבלה בידם. הקשה הרב רבינו משה מבונדי"ש: אמאי לא קאמר דשוחט דמתניתין היינו עורף, ופטור לרבי שמעון משום דלא חזיא לאכילה. ולרבנן חייב משום דעריפה זו היא שחיטה, כדאמרינן בריש פרק "שני שעירי" (יומא סד,א) גבי שעיר המשתלח: דחייתו לצוק היינו שחיטתו, וחייב משום אותו ואת בנו. ובפרק "חטאת העוף" (זבחים ע,ב) אמרינן דעריפה מטהרת מידי נבלה! ותירץ רבינו תם: דאם כן, לא הוה ליה למיתני "השוחט", אלא: "העורף". ודוחק הוא, דדלמא תנא שוחט משום אחריני, פרת חטאת ושור הנסקל. כדאמרינן בפרק שני (חולין כט,א) דסיפא בקדשים, ואיידי דסליק מבהמה — תנא: שחיטתו בשרה, ולא קתני: מליקתו. **אמר** רבי יאי גבול שמעתי בה — רבי יאי לטעמיה, דאית ליה בפרק שני דקדושין (נז,א) דכפרה כתיב בה בקדשים, ולהכי מיתסרא מחיים, כמו שאר קדשים דמיתסרי מחיים. "ועדפו שם", דדרשינן (כריתות ו,א) מיניה: שם תהא קבורתה — איצטריך לאחר עריפה, דלא נימא דשריא משום שנעשית מצותה. **לישני** כאן קודם ירידה כאן לאחר ירידה — תימה: הא על כרחך מתניתין דכריתות (כג,ב) מוכחא דלא מיתסר מחיים, כדדייק התם (בפ"ב) [בדף כה,א] מסיפא דקתני: דכפרה ספקה והלכה לה! **גמר** קיחה קיחה — מסקנא לא קיימא הכי בפרק שני דקדושין (נז,א), אלא מסיק דריש לקיש כתנא דבי רבי ישמעאל, דיליף הכי: נאמר מכשיר ומכפר בפנים, פירוש: מכשיר בפנים — אשם מצורע, מכפר — שאר קרבנות. ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ, פירוש: מכשיר — צפורי מצורע, מכפר — עגלה ערופה ושעיר המשתלח. ובפרק בתרא דכריתות (כה,א) מוקי לה נמי רב המנונא דאמר: עגלה ערופה מיתסר מחיים, כתנא דבי רבי ישמעאל. ותימה: היאך משמע ממילתיה דרבי ישמעאל דמיתסר מחיים? ויש לומר: דדייק משום דלא איצטריך למילף מכשיר ממכפר אלא ליאסר מחיים, דלאחר שחיטה ידעינן מ"וזה אשר [לא] תאכלו" — לרבות השחוטה כו'.

סומכוס אמר משום רבי מאיר סופג שמונים — אריש נמי פליג, כדפירש בקונטרס. וכהאי גונא אמר בפרק קמא דיבמות (ט,ב): חלוק היה רבי שמעון אף בראשונה, וסיפא נקט — משום רבותא דרבנן, דאף על גב דאיכא שתי שמות, דאותו ואת בנו, ובנו ואותו — לא לקי אלא ארבעים, כיון דנפקי תרוייהו מחד קרא ד"לא תשחטו".

הזורע

הזורע כלאים בלאים לוקה — תימה: דמשמע הכא דבחד כלאים לא לקי אלא חדא. ואמאי לא לקי נמי משום "לא תסיג גבול רעך" (דברים יט)? דלענין איסור כלאים דריש לה בשבת בפרק "רבי עקיבא" (פה,א)! ויש לומר: דכיון דאתא נמי לאזהרה דמסיג גבול — אין לוקין עליו משום כלאים, כמו שאין לוקין על השגת גבול, דניתן להשבון. ועוד, דהוי לאו שבכללות.

תנינא נזיר שהיה שותה כו' — אף על גב דהך דהזורע כלאים ברייתא היא, ובכמה ברייתות שונה מה שבמשנה, מכל מקום היה לו לשנות באותו ענין ששונה במשנה. וכהאי גונא אשכחן בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין עד,א) גבי אבא שאול היה קורא לשתוקי "בדוקי". דפריך: תנינא, מה טיבו של עובר זה כו'? ופירש שם בקונטרס דהכי פריך: תנינא —כלומר, התם הוה ליה למיתני.

אלא פשיטא בבת אחת ובהתראה אחת — פירוש: או בהתראה אחת, ואפילו בזה אחר זה. דאפילו בהא פטרי רבנן, כמו נזיר שהיה שותה כל היום, דאינו חייב אלא אחת.

ולאפוקי מדרבי יאשיה דאמר אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד — נראה דאינו חייב משום כלאי הכרם קאמר. אבל מודה דמשום כלאי זרעים מיחייב בתרי מינין, בחטה ושעורה לחודיה. וכן משמע, דכי קאמר: קא משמע לן דכי זרע חטה וחרצן ושעורה וחרצן נמי חייב, ולא נקט "חטה ושעורה" משמע דמודי בה רבי יאשיה. ועוד נראה לפרש, דקרי תרי גווני כלאים — כלאי זרעים וכלאי הכרם — חטה ושעורה, וחטה וחרצן. ובחד גוונא מודי רבי יאשיה, ובחד פליג. אבל חטה וחרצן, ושעורה וחרצן כולה חד גוונא הוא. ויש ספרים שכתוב בהן בהדיא: "או שעורה וחרצן". ואפילו לספרים דכתיב בהם: "ושעורה", יש לפרש כמו: "או שעורה". ולהכי לא מצי לאוקומי כלאים בבת אחת, כמו חטה ושעורה וחרצן, דלקי תרתי, לאפוקי מדרבי יאשיה, דהא לרבי יאשיה נמי לקי תרתי. וכן משמע בירושלמי במסכת כלאים בפרק תשיעי, דקאמר: על דעתיה דרבי יאשיה כתיב: "שדך לא תזרע כלאים", ולאיזה דבר נאמר: "לא תזרע כרמך"? פירוש: כיון דבלא חרצן מיחייב משום "שדך". דאי לא מחייב רבי יאשיה בכלאי זרעים בלא כרם, מאי קא בעי? ומשני: משום "שדך" לוקה, ומשום "כרמך" לוקה. וטעמא דרבי יאשיה דבכלאי הכרם לא מחייב אלא בשלשה מינים, ובכלאי זרעים מחייב בשניים, מפרש רבינו יצחק: משום דזריעת כלאים משמע שני מיני זרעים, וחרצן לאו מין זרע הוא. אבל אין לפרש, דמשמע ליה: "לא תזרע" בהדי "כרמך" — כלאים, אבל "שדך" — בלא שום זרע קרוי שדה. דהא לא שייך לפרש בן גבי "בהמתך". ומיהו, רבי יהודה במסכת כלאים (פרק א משנה ט) לא מחייב בכלאי זרעים עד שיזרע חטה ושעורה וכוסמת, או שני חטים ושעורה, או שני שעורים וחטה, דבעי כלאי זרעים בהדי "שדך". והא דאמר בריש פרק בתרא דבכורות (נג,ב): יצהר ותירוש אין מעשרין מזה על זה, דאמר קרא: "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן" — אמרה תורה: תן חלב לזה וחלב לזה. אין לי אלא תירוש ויצהר, תירוש ודגן, דגן ודגן מנין? אמרת קל וחומר: ומה תירוש ויצהר שאין כלאים זה בזה — אין מעשרין זה. ולרבי יאשיה מייתי לה הכי: ומה תירוש ויצהר שאין כלאים זה בזה (אפילו על ידי דבר אחר) אין מעשרין מזה על זה, תירוש ודגן, דגן ודגן, שהם כלאים על ידי דבר אחר זה — לא נקט "דבר אחר" אלא משום תירוש ודגן. **מאי** טעמא דרבי יהודה התראת ספק היא — ואם תאמר: והא מסיקנא בפרק "גיד הנשה" (חולין צא,א) דמפשט פשיטא ליה לרבי יהודה דשל ימין! ויש לומר: דהכא בעי למימר דתפשוט מהכא דלא מספקא ליה. ומסיק דלעולם לא תפשוט, וסבר לה כאידך דו'.

וכדברי

**הַאי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ! - אִם כֵּן, לִיכְתּוֹב: "לֹא תִשְׁחוֹט", מַאי "לֹא תַשְׁחֲטוּ"? - וְאַבַּתְּי מִיבָּעֵי לֵיהּ, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "לֹא תִשְׁחוֹט" הֲוָה אָמִינָא: חַד - אִין, תְּרֵי - לָא; כְּתַב רַחֲמָנָא: "לֹא תַשְׁחֲטוּ" - וַאֲפִילּוּ תְּרֵי! - אִם כֵּן, לִכְתּוֹב: "לֹא יִשָּׁחֲטוּ", מַאי "לֹא תַשְׁחֲטוּ"? שְׁמַע מִינָּהּ תַּרְתֵּי. "שְׁחָטָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ". אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב יוֹסֵף: מַאי טַעְמָא דְּסוּמְכוֹס? קָא סָבַר סוּמְכוֹס: אָכַל שְׁנֵי זֵיתֵי חֵלֶב בְּהֶעֱלֵם אֶחָד - חַיָּיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. וּבְדִין הוּא דִּלִישְׁמְעִינַן בְּעַלְמָא, וְהַאי דְּקָא מַשְׁמַע לַן בְּהָא - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דְּרַבָּנַן, דְּאַף עַל גַּב דְּגוּפִין מוּחְלָקִין - פְּטָרֵי רַבָּנַן? אוֹ דִלְמָא, קָסָבַר סוּמְכוֹס: אָכַל שְׁנֵי זֵיתֵי חֵלֶב בְּהֶעֱלֵם אֶחָד - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת, וְהָכָא הֵיכִנוּ טַעְמָא: הוֹאִיל וְגוּפִין מוּחְלָקִין? אֲמַר לֵיהּ: אִין, קָסָבַר אָכַל שְׁנֵי זֵיתֵי חֵלֶב בְּהֶעֱלֵם אֶחָד - חַיָּיב שְׁתֵּי חַטָּאוֹת. מְמַאי? מִדְּתָנַן: הַזּוֹרֵעַ כִּלְאֵי כְלָאִים - לוֹקֶה. מַאי לוֹקֶה? אִילֵימָא לוֹקֶה אַחַת - פְּשִׁיטָא! וְעוֹד, מַאי "כִּלְאֵי כְלָאִים"? אֶלָּא פְּשִׁיטָא: שְׁתֵּי מַלְקִיּוֹת. בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בָּזֶה אַחַר זֶה וּבְשְׁתֵּי הַתְרָאוֹת - תָּנִינָא: נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה יַיִן כָּל הַיּוֹם - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: אַל תִּשְׁתֶּה! וְהוּא שׁוֹתֶה, אַל תִּשְׁתֶּה! וְהוּא שׁוֹתֶה - חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! אֶלָּא פְּשִׁיטָא: בְּבַת אַחַת וּבְהַתְרָאָה אַחַת. מַנִּי? אִילֵימָא רַבָּנַן דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּסוּמְכוֹס; הָשְׁתָּא, וּמָה הָתָם דְּגוּפִין מוּחְלָקִין - פְּטָרֵי רַבָּנַן, הָכָא - לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא לָאו סוּמְכוֹס הִיא! - לָא, לְעוֹלָם רַבָּנַן, וּמִילְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לָן - דְּאִיפָּא תְּרֵי גְּוָונֵי כִּלְאֵים, וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה. דְּאָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה: עַד שֶׁיִּזְרַע חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְחַרְצָן בְּמַפּוֹלֶת יָד, קָא מַשְׁמַע לָן דִּכְי זָרַע חִטָּה וְחַרְצָן, וּשְׂעוֹרָה וְחַרְצָן - נַמִּי מְחַיַּיב. תָּא שְׁמַע: אֲכָל מִזֶּה כַּזַּיִת וּמִזֶּה כַּזַּיִת - סוֹפֵג שְׁמוֹנִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בָּזֶה אַחַר זֶה וּבְשְׁתֵּי הַתְרָאוֹת - מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? הַתְרָאַת סָפֵק הִיא, וְשָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: הַתְרָאַת סָפֵק לָא שְׁמָהּ הַתְרָאָה! דְּתַנְיָא: הִכָּה אֶת זֶה וְחָזַר וְהִכָּה אֶת זֶה, קִלֵּל אֶת זֶה וְחָזַר וְקִלֵּל אֶת זֶה, אוֹ שֶׁהִכָּה שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת, אוֹ שֶׁקִּלֵּל שְׁנֵיהֶם בְּבַת אַחַת - חַיָּיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּבַת אַחַת - חַיָּיב, בָּזֶה אַחַר זֶה - פָּטוּר! אֶלָּא פְּשִׁיטָא - בְּבַת אַחַת וּבְהַתְרָאָה אַחַת. וּמַאן תַּנָּא קַמָּא? אִילֵימָא רַבָּנַן דְּפְלִיגִי עֲלֵיהּ דְּסוּמְכוֹס; הָשְׁתָּא, וּמָה הָתָם דְּגוּפִין מוּחְלָקִין - פְּטָרֵי רַבָּנַן, הָכָא - לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא לָאו סוּמְכוֹס הִיא! - לָא, לְעוֹלָם סוּמְכוֹס הִיא! - בָּזֶה אַחַר זֶה, וְרַבָּנַן; וְהַאי תַּנָּא סָבַר לָהּ כְּאִידָךְ תַּנָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: הַתְרָאַת סָפֵק שְׁמָהּ הַתְרָאָה. דְּתַנְיָא: "לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ" -

בא

אבל תרי לא — שחט אחד האם ואחד הבת — אפילו אחרון פטור, קא משמע לן. **לא ישחטו** — דמשמע: לא על ידי אחד ולא על ידי שנים, לא יהיו נשחטין. **מאי לא תשחטו** — דמשמע דתרוייהו עבדי איסורא. **בהעלם אחד** — שלא נודע לו בנתים שחטא, ובשוגג חייב שתי חטאות, והוא הדין נמי דמחייב בהתראה אחת ובלאו אחד שני מלקיות. **דלישמעינן בעלמא** — היכא דאין גופין מוחלקים, כגון בשני זיתי חלב. **דאף על גב דגופין מוחלקים** — שעל ידי שתי פרות באין לו שני מלקיות הללו. ופליג סומכוס בסיפא, והוא הדין לרישא, דקתני: שחט שני בניה ואחר כך שחטה — סופג ארבעים, לסומכוס סופג שמונים. וכך מצאתי בתוספתא (פרק ה הלכה א): שחט חמשה בניה ואחר כך שחטה — סומכוס אומר משום רבי מאיר: חייב משום חמשה לאוין. **הזורע כלאים כלאים** — משמע שזרע וחזר וזרע. **ועוד מאי כלאים כלאים** — חדא זריעה נמי מחייב חדא! **בבת אחת** — בידו אחת חטה וחרצן, ובידו אחת שעורה וחרצן. אלא לאו סומכוס — ושמע מינה: אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד — חייב. **לעולם רבנן** — ובשתי התראות. ודקשיא לך: פשיטא! הא קא משמע לן, דאיכא תרי גווני כלאים, דבין חטה וחרצן, ובין שעורה וחרצן — הוו כלאים, ולאפוקי מדרבי יאשיה דבעי שלשתן כאחד. **אבל מזה כזית ומזה כזית** — משני גידי הנשה של שתי ירכות של בהמה אחת. **ארבעים** — רבי יהודה לטעמיה, דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין צ,ב): אינו נוהג אלא באחת. **מאי טעמא דרבי יהודה** — דאמר: אינו סופג אלא ארבעים? לא הוה ליה למילקי כלל, כל חדא וחדא התראת ספק הוא! דהא מספקא ליה לרבי יהודה באיזו מהן נוהג, בשל ימין או בשל שמאל. דקתני התם: והדעת מכרעת שהוא של ימין. ואיבעיא להו: פשיטא ליה של ימין, ומאי "דעת" — דעת תורה, או ספוקי מספקא ליה, ומאי "דעת" — דעת נוטה? ומדלא פשטיה מהא דמיפשט פשיטא ליה — שמע מינה לאו בשתי התראות קאמר, דהא שמעינן ליה דאמר התראת ספק לא שמה התראה. **הכה זה וחזר והכה זה** — מי שלא שהתה אחר גיטה שלשה חדשים, וניסת וילדה, ספק בן תשעה לראשון וספק בן שבעה לאחרון, וכשגדל הכה את האחד, וחזר והכה את חבירו. **חייב** — דקסבר: התראת ספק שמה התראה. **בבת אחת** — הרים שתי ידיו, והכה זה באחת וזה באחת. **חייב** — דהתראת ודאי היא. **בבת אחת** — דהויא התראת ודאי, וקאמר תנא קמא: סופג שמונים. **אלא לאו סומכוס היא** — דלא אשכחן תנא דאית ליה הא סברא אלא הוא. **באש תשרופו** — עשה הוא, ולאו שניתק לעשה — אין לוקין עליו, והמותיר בפסח פטור.

רש"י

בא הכתוב ליתן עשה — טעמא דבא הכתוב, הא לאו הכי — לקי, אף על גב דהתראת ספק היא, דכל אימת דאתרו ביה, מצי אמר: אבתי ליליא הוא. **לא מן השם הוא זה** — לא מטעם זה הוא פטור. **שאין בו מעשה** — ישב לו ולא אבל, ומאליו נעשה נותר. **משתי ירכות** — של שתי בהמות. ומדנקט שתי בהמות, שמע מינה בימינות קאמר, ותנא קמא דהבא כרבי יהודה סבירא ליה, דאין נותר אלא באחת. ומהא פשטינן בפרק "גיד הנשה" (חולין צא,א) דפשיטא ליה לרבי יהודה בדימין. **דלית ביה כזית** — בקמא או בבתרא, אלא בחד מינייהו. ותנא קמא מחייב, דקסבר בריה הוא, ובריה [אין] צריכה שיעור. כדתנן במסכת מכות (יג,א) אמר להם רבי שמעון: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא [שהוא] חייב? אמרו לו: מפני שהיא בברייתה. ואית דמפרשי: דלית ביה כזית בחד מינייהו אלא בתרוייהו. ואין נראה בעיני שיהו שתי התראות מצטרפות, דאי אכיל ליה לברתרא בתוך כדי אכילת פרס — היינו בבת אחת, ואי לאחר כדי אכילת פרס — תו לא מצטרפי. **עד שיהא בו כזית** — דקסבר: לאו בריה חשיב, אלא כחתיכה מן הבהמה. **משנה בארבעה פרקים בשנה** — דרך ישראל לעשות סעודות, וסתם הלוקח בהמה אינו לוקח אלא לשוחטה מיד. לפיכך, המוכר בהמה לחבירו, ומכר תחלה אמה או בתה בו ביום — צריך שיאמר לשני: דע לך שהיום מכרתי אמה לשחוט, או בתה מכרתי לשחוט, שמא כבר נשחטה. **ביום טוב האחרון של חג** — היו מרבין בשמחה, מפני שרגל לעצמו הוא וחביב עליהן. **שאין לו ריוח** — הפסק בינתים שמכר האם היום. **אבל יש לו ריוח** — שמכר את הראשונה אתמול והשניה היום. **אין צריך להודיעו** — שאני אומר: אתמול שחט הראשון. **ומודה רבי יהודה בו'** — אף על פי שלקח זה היום וזה למחר. **משחיטין הטבח בעל כרחו** — כדמפרש ואזיל, שאם קבל דינר מלוקח ליתן לו בדינר בשר. **אפילו שור שוה אלף זוז** — שוחטו על ברחו, אף על פי שאין לוקחין לשאר. ובגמרא מפרש טעמא. **ואין ללוקח בו אלא דינר** — שנתן דינר לטבח. **מת** ללוקח — ומפסיד הדינר. **אינו כן** — דבעינן משיכה, וכל זמן שלא משך חוזר בו הטבח. **גמרא למה לי למיתני את האם לחתן** — ליתני: במוכר זו לחתן וזו לכלה, ומאי פסקה דנקט לחתן אם ולכלה בת? **למיטרח בי חתנא** — ולעשות סעודה טפי מכלתא. **שזיכה לו על ידי אחר** — המוכר הזה מסר את השור לאדם אחר שלא בפני הלוקח, ואמר לו: זכי בשור זה לפלוני להיות לו בדינר בשר. **זיכות הוא לו** — מסירה זו זכות היא לו, דהא לא סגי ליה בלא בשר.

וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל — תימה, דבריש כתובות (ה,א) פריך: יום הכפורים שחל להיות בשני בשבת ידחה, גזירה שמא ישחוט בן עוף! ואמאי לא פריך משאר ימים טובים, דהוי לכולי עלמא? ואומר רבינו תם: דבשאר ערב יום טוב שוחטין בהמות כדאמר הכא, אבל ערב יום הכפורים לא היו אוכלין אלא בשר עוף ודגים, כדאמר בבראשית רבה גבי ההוא דזבן נונא. והא דלא חשיב הכא ערב יום טוב ראשון של חג, אומר רבינו תם: משום דכולי עלמא טרידי בסוכה ולולב, ואין להן פנאי להרבות בשחיטה כל כך.

ומודה רבי יהודה — תימה: למאן מודה? ד"אימתי" דרבי יהודה לפרש הוא, כדאמרינן בסנהדרין בפרק "זה בורר" (כה,א)!

הדרן עלך אותו ואת בנו

בָּא הַכָּתוּב לִיתֵּן עֲשֵׂה אַחַר לֹא תַּעֲשֶׂה, לוֹמַר שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהָוָה לֵיהּ לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה, וְכָל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה - אֵין לוֹקִין עָלָיו. תָּא שְׁמַע: אָכַל שְׁנֵי גִידִין מִשְּׁתֵּי יְרֵכוֹת מִשְּׁתֵּי בְּהֵמוֹת - סוֹפֵג שְׁמוֹנִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בָּזֶה אַחַר זֶה וּבִשְׁתֵּי הַתְרָאוֹת - מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: אַרְבָּעִים וְתוּ לָא? אֶלָּא פְּשִׁיטָא - בְּבַת אַחַת וּבַהַדָא הַתְרָאָה. מַאן תַּנָּא קַמָּא? אִילֵימָא רַבָּנַן דְּפִלְגִי עֲלֵיהּ דִּסְומְכוֹס; וּמָה הָתָם דְּגוּפִין מוּחְלָקִין - פְּטָרֵי רַבָּנַן, הָכָא לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא לָאו סוּמְכוֹס הִיא! - לְעוֹלָם בָּזֶה אַחַר זֶה. וּדְקָאָמַרְתְּ: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה - כְּגוֹן דְּלֵית בֵּיהּ כַּזַּיִת, דְּתַנְיָא: אֲכָלוֹ וְאֵין בּוֹ כַּזַּיִת - חַיָּיב, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כַּזַּיִת. **משנה בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה לַחֲבֵירוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ: "אִמָּה מָכַרְתִּי לִשְׁחוֹט", "בִּתָּהּ מָכַרְתִּי לִשְׁחוֹט", וְאֵלּוּ הֵן: עֶרֶב יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג, וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְעֶרֶב עֲצֶרֶת, וְעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה; וּכְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי - אַף עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים בַּגָּלִיל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאֵין לוֹ רֵיוַח, אֲבָל יֵשׁ לוֹ רֵיוַח - אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה, בְּמוֹכֵר אֶת הָאֵם לְחָתָן וְאֶת הַבַּת לַכַּלָּה - שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ, בְּיִדּוּעַ שֶׁשְּׁנֵיהֶם שׁוֹחֲטִין בְּיוֹם אֶחָד. בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ מַשְׁחִיטִין אֶת הַטַּבָּח בְּעַל כָּרְחוֹ; אֲפִילּוּ שׁוֹר שָׁוֶה אֶלֶף דִּינָרִים, וְאֵין לוֹ לַלּוֹקֵחַ אֶלָּא דִּינָר - כּוֹפִין אוֹתוֹ לִשְׁחוֹט; לְפִיכָךְ, אִם מֵת - מֵת לַלּוֹקֵחַ. אֲבָל בְּשִׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵינוֹ כֵּן; לְפִיכָךְ, אִם מֵת - מֵת לַמּוֹכֵר. **גמרא** תָּנָא: אִם לֹא הוֹדִיעוֹ - הוֹלֵךְ וְשׁוֹחֵט וְאֵינוֹ נִמְנָע. "אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי". לָמָּה לִי לְמֵיתְנֵי: אֶת הָאֵם לְחָתָן וְאֶת הַבַּת לַכַּלָּה? - מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָמַשְׁמַע לָן; דְּאוֹרַח אַרְעָא לְמִטְרַח בֵּי חָתְנָא טְפֵי מִבֵּי כַלְּתָא. "בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ". וְהָא לָא מָשֵׁךְ! אֲמַר רַב הוּנָא אֲמַר רַב: כְּשֶׁמָּשַׁךְ. - אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: אֲבָל בְּשִׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵינוֹ כֵּן, לְפִיכָךְ, אִם מֵת - מֵת לַמּוֹכֵר; וְהָא מָשֵׁךְ! אֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: לְעוֹלָם שֶׁלֹּא מָשַׁךְ, וּכְגוֹן שֶׁזִּיכָּה לוֹ עַל יְדֵי אַחֵר; בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ, דִּזְכוּת הוּא לוֹ - זָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו; בְּשִׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, דְּחוֹב הוּא לוֹ - אֵין חָבִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ הֶעֱמִידוּ חֲכָמִים דִּבְרֵיהֶם עַל דִּין תּוֹרָה. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי תוֹרָה - מָעוֹת קוֹנוֹת, וּמַה טַּעַם אָמְרוּ מְשִׁיכָה קוֹנָה - גְּזֵירָה שָׁמָּא יֹאמַר לוֹ: "נְשַׁרְפוּ חִטֶּיךָ בַּעֲלִיָּה". **משנה** "יוֹם אֶחָד" הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה. אֶת זוֹ דָּרַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא, נֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: "יוֹם אֶחָד", וְנֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ: "יוֹם אֶחָד", מַה "יוֹם אֶחָד" הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית - הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, אַף "יוֹם אֶחָד" הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן, אֶת זוֹ דָּרַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא: לְפִי שֶׁכָּל הָעִנְיָן כּוּלּוֹ אֵינוֹ מְדֻבָּר אֶלָּא בְּקָדָשִׁים, וּבְקָדָשִׁים לַיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם, יָכוֹל אַף זֶה כֵּן? נֶאֱמַר כָּאן: "יוֹם אֶחָד", וְנֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: "יוֹם אֶחָד", מַה "יוֹם אֶחָד" הָאָמוּר בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית - הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה, אַף "יוֹם" הָאָמוּר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה.

רבי

חוב הוא לו — להוציא הוצאות הפסד הוא לו. **אין חבין לו** — דאין אדם נעשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסידו, אבל להרויחו — אנן סהדי דניחא ליה, לפיכך זכין ואין חבין. **על דין תורה** — שקונין לו מעותיו בלא משיכה. **דבר תורה מעות קונות** — מכיון שנתן מעות למוכר — אין אחד מהם יכול לחזור. דגמרינן מהקדש, דכתיב: "ונתן הכסף וקם לו" [ויקרא כז]. **ומה טעם אמרו משיכה קונה בו'** — דאי מוקמת להו לפירי באחריות הלוקח משנתן מעות, אי מתרמי דליקה בבית המוכר שהפירות שם — לא טרח לאצולינהו. אבל סתם מושך ממטי להו לביתיה. **משנה היום הולך אחר הלילה** — שחט האם משחשכה — לא ישחוט הבת כל הלילה וכל היום המחרת. אבל שחט האם ביום — שוחט הבת בלילה, דאין הלילה הולך אחר יום. **את זו דרש** — משום דבעניינא דקדשים כתיב אותו ואת בנו, איצטריך למדרשה, כדתניא בגמרא. **מעשה בראשית** — "ויהי ערב ויהי בקר", ברישא ערב והדר בקר. **גמרא לפי שכל הענין** — הפרשה הזאת סמוכה לקדשים, דכתיב: "ירצה לקרבן אשה", וסמיך ליה "אותו ואת בנו". **בקדשים לילה הולך אחר היום** — דכתיב (ויקרא ז): "ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר", אלמא לילה שלאחריו קרי יום קרבנו עד הבקר.

רבי

כסוי הדם. ונוהג בחיה ובעוף — למעוטי בהמה קא אתי, דלא תימא שיהא בכלל חיה. **במוקדשין** ובשאינו מזומן — פירש בקונטרס: דמשום שלוח הקן איצטריך למיתני, דתנן לקמן דאינו נוהג אלא בשאינו מזומן. וקשה לפירושו: דאם כן, בכל הני פירקין הוה ליה למיתני, ב"אותו ואת בנו" (חולין עח,א) וב"גיד הנשה" (חולין פט,ב) ו"בכל הבשר" (חולין קג,ב)! ונראה לפרש: דאיצטריך למיתנייה הכא משום דכתיב (ויקרא יז): (כי) "[אשר] יצוד", דלא תימא: דוקא באינו מזומן. **במוקדשין** מאי טעמא לא — בקדשי מזבח נמי קא בעי, כדמוכח הסוגיא. ואף על גב דהנוחר והמעקר פטור מלכסות (חולין פה,א) — היינו משום דאסור באכילה. אבל הבא משתרי באכילה במליקתו, וגבי כסוי הדם לא כתיבא שחיטה, אלא שפיכה.

צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה — עפר שלמעלה מצוה שיתן הוא, דהא כסהו ונתגלה — פטור מלכסות, וכסהו הרוח ונתגלה — חייב לכסות (חולין פז,א). אבל עפר שלמטה אין צריך שיתן הוא, אם יש עפר — הרי כאילו נתן הוא העפר. והא דאמרינן לעיל בפרק שני (לא,א) דמזמני לכולה בקתא — היינו במקום שהיה הקרקע קשה היה חופר, משום דבעינן שיהיה עפר תיחוח. ומיהו, לעיל פירש בקונטרס: שהיה מזומנו בפה לכך.

קא מוסיף אבנין — והא דאמרינן בפרק "קדשי קדשים" (זבחים סא,ב) שכשעלו בני גולה הוסיפו על המזבח ארבע אמות מן הדרום — התם קרא אשכח ודריש: מה בית ששים — אף מזבח ששים. ורבינו תם מפרש: קא מוסיף אבנין — ולא הוה מרובע, והתם יליף דריבוע מזבח מעכב. ואין נראה, דאכתי כשבא לכסות — ידביק עפר גם סביב המזבח עד שיהא מרובע! ועוד, דקרא ד"רבוע יהיה" הוה ליה לאתויי, ולא קרא ד"הכל בכתב" וגו'! **שחט** חיה ואחר כך בהמה פטור מלכסות — תימה: דליגרריה ולכסייה! וכן בהמה ואחר כך חיה — דליגרריה ולכסייה, כדם הניתז ושעל הסכין! **דאמר** רבי זירא כל הראוי לבילה כו' — מלתא דרבי זירא בפרק "המנחות והנסכים" (מנחות קג,ב) גבי הא דתנן: "הרי עלי ששים ואחד עשרונים" כו' כדפירש בקונטרס. ותימה: מאי פריך, והא תנן: אם לא בלל כשר? דנהי דכשר, מכל מקום מצוה לבלול, לכך יביא בשני כלים דוקא. דהא כי אמר: "הרי עלי להביא בכלי אחד" תנן התם לעיל דלא יביא בשני כלים, אבל סתם — יביא כמו שירצה! ויש לומר: דהא סיפא דששים ואחד קאי אהך דקתני רישא: מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד, ואם אמר: "הרי עלי ששים ואחד" כו' כלומר, מנחה של ששים ואחד. דהשתא, כיון דקאמר "מנחה" — לקרבן גדול קא מיכוין, והוי כאילו אמר: "בכלי אחד". לכך פריך: כיון דאם לא בלל כשר, צריך להביא בכלי אחד! **אין** בילה מעכבת בו — תימה: והלא שנה הכתוב בלילה בכמה מקומות. ובשנים עשר נשיאים תנא ביה שנים עשר זימנין, ואמר ב"הקומץ רבה" (מנחות יט,א): בכל מקום שהחזיר הכתוב בתורה מנחה — אינה אלא לעכב! ושמא יש שום דרש דדרשינן מיניה דבילה לא מעכבא. או שמא כולהו צריכי. ואף על גב דבילה לא מעכבא, מכל מקום סברא הוא, דכל הפחות דראוי בעינן, כיון שהזכיר הכתוב בילה. וכן לענין כסוי דהכא, וכן בקריאת חליצה בפרק "מצות חליצה" (יבמות קד,א), ובקריאת ביכורים בפרק "הספינה" (בבא בתרא פא,ב). ובפרק "נערה" בנדרים (עג,א) דחרש לא מצי מיפר, אפילו לא הוי "ושמע אישה" דוקא, מכל מקום ראוי לשמוע בעינן. דסברא הוא, בכל כי הני שיש שום דרשה בהן דלא הוי דוקא ולא מעכבא, מכל מקום ראוי בעינן. וכן בפרק קמא דקדושין (כה,א) גבי בית הסתרים, דבעי ראוי לביאת מים משום דהזכיר ביאת מים דכתיב: "כל בשרו". אף על פי שמיעט בית הסתרים, כדדרשינן: מה בשרו מאבראי, מכל מקום, כיון דאיכא "כל" דמרבה אפילו טמון, לכל הפחות יש לומר לענין הכי מרבה, דבעינן ראוי לביאת מים. והא דאמרינן דטמאין משלחין קרבנותיהן אף על גב דאינו סומך, ולא אמרינן דניבעי ראוי לסמיכה — שמא יש שום יתור דלא בעינן אפילו ראוי. אי נמי, הא חזי בימי טהרה. ומה שיש מקומות שחשו על הסמיכה ויש מקומות שלא חשו — מפורש ב"כל הגט" (גיטין כח,ב ד"ה והא). מיהו ב"גמר הדין" (סנהדרין מה,ב) גבי נקטעה יד העדים פטור, ואיבא דמחייב התם [דלא] בעי קרא כדכתיב, צריך ליתן טעם למה (בעי).

וליפרקינהו

רבי אומר יום אחד יום המיוחד טעון כרוז — ימים מיוחדים יש בשנה, דהיינו ארבעה פרקים, שאתה מוזהר להכריז אמה מכרתי לשחוט. קרי ביה: "לא תשחיטו" — לא תגרום לה לישחט בימים הללו היא ובנה. אי נמי, מדכתיב: "יום אחד", דמשמע יום מיוחד, למאי יחדינהו אי לאו להטעין כרוז?

רַבִּי אוֹמֵר: "יוֹם אֶחָד" - יוֹם הַמְיוּחָד טָעוּן כָּרוֹז; מִכָּאן אָמְרוּ: בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הַמּוֹכֵר בְּהֵמָה לַחֲבֵירוֹ צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ.

הדרן עלך אותו ואת בנו

כְּסוּי הַדָּם נוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, בְּחוֹלִין אֲבָל לֹא בְּמוּקְדָּשִׁין. וְנוֹהֵג בְּחַיָּה וּבְעוֹף, בְּמְזוּמָּן וּבְשֶׁאֵינוֹ מְזוּמָּן. וְנוֹהֵג בְּכוּי מִפְּנֵי שֶׁהוּא סָפֵק. וְאֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאִם שָׁחֲטוּ - אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ. **גמרא** מוּקְדָּשִׁין מַאי טַעְמָא לָא? אִילֵימָא מִשּׁוּם דְּרַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן עָפָר לְמַטָּה וְעָפָר לְמַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁפַךְ אֶת דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר", "עָפָר" לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא: "בֶּעָפָר" - מִלְּמַד שֶׁהַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן עָפָר לְמַטָּה וְעָפָר לְמַעְלָה. וְהָכָא לָא אֶפְשָׁר, הֵיכִי לֵיעֲבִיד? לֵיתֵיב וְלִיבַטְּלֵיהּ - קָמוֹסִיף אַבְנִין, וּכְתִיב: "הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה' עָלַי הִשְׂכִּיל", לָא לִיבַטְּלֵיהּ - קָא חָוֵי חֲצִיצָה; נֵהֵי דִּלְמַטָּה - לָא אֶפְשָׁר, לְמַעְלָה אֶפְשָׁר, לֵיעֲבִיד כִּסּוּי! מִי לָא תַּנְיָא, רַבִּי יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אוֹמֵר: שָׁחַט חַיָּה וְאַחַר כָּךְ שָׁחַט בְּהֵמָה - פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת, בְּהֵמָה וְאַחַר כָּךְ חַיָּה - חַיָּיב לְכַסּוֹת? - כִּדְרַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: כָּל הָרָאוּי לְבִילָה - אֵין בִּילָה מְעַכֶּבֶת בּוֹ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְבִילָה - בִּילָה מְעַכֶּבֶת בּוֹ. - וְלִיגָרְרֵיהּ וְלִיכַסֵּיהּ! מִי לָא תְּנַן: דָּם הַנִּיתָּז וְשֶׁעַל הַסַּכִּין - חַיָּיב לְכַסּוֹת, אַלְמָא דְּגָרִיר וּמְכַסֵּי לֵיהּ; הָכָא נַמִּי - נְגָרוֹר וְנַכַּסֵּי לֵיהּ! - אִי בְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ - הָכִי נַמִּי, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - בְּקָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת.

וליפרקינהו

הדרן עלך אותו ואת בנו

משנה **כסוי הדם** — משום דבעי למתני: "בחולין אבל לא במוקדשין" נקט לכולהו. **במוקדשין** — חטאת העוף ועולת העוף. **במזומן ובשאינו מזומן** — משום דגבי שלוח הקן אצטריך למיתני לקמן (חולין קלח,א): שאינו מזומן, אבל לא במזומן. מזומן — עוף הגדל בבית. **ונוהג בכוי** — גרס. **ואין שוחטין אותו ביום טוב** — משום דלמא בעי בסוי, ומספקא לא מחללינן יום טוב אם שחטו. **גמרא** **עפר למטה** — עפר תיחוח, ולא על קרקע קשה. **וכסהו עפר** — משמע דלא בעי עפר אלא בכסוי. "בעפר" משמע — כולו עטוף בעפר תיחוח. **והכא לא אפשר** — לתת עפר למטה על המזבח. **וליכטליה** — להניחו שם לעולם. **קמוסיף אבנין** — להגביהו, והרי כל אורך ורוחב ורום הבנין נמסר לדוד על פי נביאים. **דכתיב** — בדברי הימים [א כה] דקאמר ליה דוד לשלמה: "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל — אותי לימד. ——קא חזי חציצה — בין דם למזבח, ונמצא שלא נמצה דמו בקיר המזבח. ופרכינן: נהי דלמטה, קודם מליקה, אי אפשר לתת עפר משום חציצה כדאמרת, אבל למעלה, לאחר שמלק — יכסנו, דלאו חציצה, מאי איכא למימר? **פטור מלכסות** — שהרי דם בהמה למעלה, ומה יכסה? **חייב לכסות** — ואף על גב דליכא עפר למטה, בינו לדם הבהמה. והכא נמי, אף על גב שאין למטה — יתן למעלה! **כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו** — במסכת מנחות (קג,ב) אמרינן: אין מביאין בכלי אחד מנחה של ששים ואחד עשרונים. ומפרשינן טעמא, מפני שאמרה תורה: הבא מנחה שיכולה ליבלל, וששים נבללין בכלי אחד, אבל ששים ואחד — קים להו לרבנן דאין יכולין ליבלל. והוינן בה: וכי אין נבללין מאי הוי? והתנן: לא בלל — כשר! ותירץ רבי זירא: ראוי לבילה מיהא בעינן, ומי שהוא ראוי לבילה — אין בילה מעכבת, ואפילו לא בלל כשר, אבל כשאינו ראוי לבילה — בילה מעכבת בו. והכא נמי, ראוי היה ליתן עפר למטה, בין דם הבהמה לדם החיה, קודם ששחט החיה. הילכך, אף על פי שלא נתן — אין הכסוי בטל. אבל מוקדשין, שאין ראוי ליתן עפר למטה — מצות עפר למטה מעכבת בו. **וליגרייה** — מעל המזבח לאחר הזאה, ויתננו למטה, ויכסנו! **דם הניתז** — למרחוק, חוץ לגומא ששוחט בה, ודם שעל הסכין — חייב לכסות. ועל כרחך דם הסכין לא יכסנו אלא אם כן גוררו תחלה מעל הסכין ומכסי ליה! **בקדשי מזבח** — כגון חטאת העוף. **הכי נמי** — דחייב לכסות, הואיל ושחיטה ראויה הן, שנאכלות לכהנים. ומתניתין בעופות שהקדישן לבדק הבית ושחטם, דאסורים בהנאה, ומשום דשחיטה שאינה ראויה — פטר להו מכיסוי.

וליפרקינהו

וְלִיפְרְקִינְהוּ וְלִיכְסִינְהוּ! - בְּעֵינַן הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה. - וּכְמַאן? אִי כְּרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר: הַכֹּל הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה - הָאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה - שְׁמָהּ שְׁחִיטָה! אִי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה - הָאָמַר: לֹא הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה! אֲמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי הִיא, וְנָסֵיב לָהּ אַלִּיבָּא דְּתַנָּאֵי; בִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה - סָבַר לָהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה - סָבַר לָהּ כְּרַבִּי מֵאִיר. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: כּוּלָּהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא; וְשָׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר קְרָא: "וְשָׁפַךְ וְכִסָּה" - מִי שֶׁאֵינוֹ מְחוּסָּר אֶלָּא שְׁפִיכָה וְכִסּוּי, יָצָא זֶה שֶׁמְּחוּסָּר שְׁפִיכָה פְּרִיָּה וְכִסּוּי. וְהָשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, אֲפִילּוּ תֵּימָא קְדָשִׁי מִזְבֵּחַ - מִי שֶׁאֵינוֹ מְחוּסָּר אֶלָּא שְׁפִיכָה וְכִסּוּי, יָצָא זֶה שֶׁמְּחוּסָּר שְׁפִיכָה גְּרִירָה וְכִסּוּי. מָר בַּר רַב אַשִׁי אָמַר, אָמַר קְרָא: "חַיָּה אוֹ עוֹף", מַה חַיָּה אֵינָהּ קֹדֶשׁ - אַף עוֹף אֵינוֹ קֹדֶשׁ. - אִי מַה חַיָּה - שֶׁאֵין בְּמִינוֹ קֹדֶשׁ, אַף עוֹף - שֶׁאֵין בְּמִינוֹ קֹדֶשׁ; אוֹצִיא תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה שֶׁיֵּשׁ בְּמִינָן קֹדֶשׁ! - לָא, בְּחַיָּה; מַה חַיָּה - לֹא חִלַּקְתָּ בָּהּ, אַף עוֹף - לֹא תַּחֲלוֹק בּוֹ. אָמַר לֵיהּ יַעֲקֹב מִינָאָה לְרָבָא: קָיְימָא לָן חַיָּה בִּכְלַל בְּהֵמָה לְסִימָנִין, אֵימָא נַמִּי: בְּהֵמָה בִּכְלַל חַיָּה לְכִסּוּי! אָמַר לֵיהּ, עָלֶיךָ אָמַר קְרָא: "עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם", מַה מַּיִם לָא בָּעֵי כִּסּוּי - אַף הַאי נַמִּי לָא בָּעֵי כִּסּוּי. - אֶלָּא מֵעַתָּה יַטְבִּילוּ בּוֹ! - אָמַר קְרָא: "אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר" - הָנֵי אֵין, מִידֵי אַחֲרִינָא לָא. - וְאֵימָא: הָנֵי מִילֵּי - לְמַעוּטֵי שְׁאָר מַשְׁקִין דְּלָא אִיקְרוּ מַיִם, אֲבָל דָּם דְּאִיקְרִי מַיִם - הָכִי נַמִּי! - תְּרֵי מִיעוּטֵי כְּתִיבִי: "מַעְיָן מַיִם" "וּבוֹר מַיִם". תָּנוּ רַבָּנָן: "אַשֶּׁר יָצוּד" - אֵין לִי אֶלָּא אֲשֶׁר יָצוּד, נִצּוֹדִין וְעוֹמְדִין מֵאֲלֵיהֶן מְנַיִן, כְּגוֹן אַוָּזִין וְתַרְנְגוֹלִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "צַיִד" מִכָּל מָקוֹם. אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֲשֶׁר יָצוּד"? לְמֻדָּה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁלֹּא יֹאכַל אָדָם בָּשָׂר אֶלָּא בַּהֲזְמָנָה הַוּאת. תָּנוּ רַבָּנָן: "כִּי יַרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ" - לְמֻדָּה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁלֹּא יֹאכַל אָדָם בָּשָׂר אֶלָּא לְתֵאָבוֹן. יָכוֹל יִקַּח אָדָם מִן הַשּׁוּק וְיֹאכַל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ". יָכוֹל יִזְבַּח כָּל בְּקָרוֹ וְיֹאכַל, כָּל צֹאנוֹ וְיֹאכַל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִבְּקָרְךָ" - וְלֹא כָּל בְּקָרְךָ, "מִצֹּאנְךָ" - וְלֹא כָּל צֹאנְךָ. מִכָּאן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָנֶה - יִקַּח לְפָסוֹ לִיטְרָא יָרָק, עֲשָׂרָה מָנֶה - יִקַּח לְפָסוֹ לִיטְרָא דָּגִים, חֲמִשִּׁים מָנֶה - יִקַּח לְפָסוֹ לִיטְרָא בָּשָׂר, מֵאָה מָנֶה - יִשְׁפּוֹתוּ לוֹ קְדֵרָה בְּכָל יוֹם. וְאֵינָךְ אֵימַת? - מַעֲרַב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. אָמַר רַב: צְרִיכִין אָנוּ לְחוּשׁ לְדִבְרֵי זְקֵן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַבָּא מִמִּשְׁפַּחַת בְּרִיאִים הָיָה, אֲבָל בְּגוֹן אָנוּ, מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּרוּטָה בְּתוֹךְ כִּיסּוֹ - יְרִיצָּנָּה לַחֲנָוֹנִי. אָמַר רַב נַחְמָן: בְּגוֹן אָנוּ - לוֹוִין וְאוֹכְלִין. "כְּבָשִׂים לְלִבּוּשֶׁךָ" - מִגְּוֵי כְּבָשִׂים יְהֵא מַלְבּוּשֶׁךָ, "וּמְחִיר שָׂדֶה עַתּוּדִים" - לְעוֹלָם יִמְכּוֹר אָדָם שָׂדֶה וְיִקַּח עַתּוּדִים, וְאַל יִמְכּוֹר אָדָם עַתּוּדִים וְיִקַּח שָׂדֶה. "וְדֵי חֲלֵב עִזִּים" - דַּיּוֹ לְאָדָם שֶׁיִּתְפַּרְנֵס מֵחֲלֵב גְּדָיִים וּטְלָאִים שֶׁבְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. "לְלַחְמְךָ לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ" - לַחְמְךָ קוֹדֵם לְלֶחֶם בֵּיתֶךָ. "וְחַיִּים לְנַעֲרוֹתָיִךְ" - אָמַר מַר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: תֵּן חַיִּים לְנַעֲרוֹתָיִךְ. מֵיכָן לְמֻדָּה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁלֹּא יְלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ בָּשָׂר וְיַיִן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

1 **וליפרקינהו** — ויהיו מותרים באכילה, והדר ליכסייה לדם! **בעינן העמדה והערכה** —
2 אין פודין את הקדשים לאחר מיתה, מפני שכתוב בהן (ויקרא כז): "והעמיד את
3 הבהמה לפני הכהן (והרים) [והעריך] אותה הכהן", ולאחר מיתה אינה יכולה לעמוד.
4 **וכמאן** — מוקמת למתניתין, דתרצת לה בהני תרי טעמי: שחיטה שאינה ראויה לאו
5 שחיטה היא, ובעינן העמדה והערכה? **אי**
6 **כרבי מאיר דאמר** — בפרק בתרא דתמורה
7 (לב,ב עיין שם). **הכל היו בכלל העמדה**
8 **והערכה** — אחד קדשי מזבח שנפל בהם מום,
9 ואחד קדשי בדק הבית. **האמר** — במתניתין
10 (חולין פה,א): השוחט ונמצאת טריפה — חייב
11 לכסות. אלמא, שחיטה שאינה ראויה שמה
12 שחיטה! רבי שמעון, סבירא ליה התם [תמורה
13 לב,ב]: קדשי מזבח בכלל העמדה והערכה,
14 קדשי בדק הבית לא היו. **רבי היא** — מתניתין
15 רבי סתמה לפי דעתו, ונסיב מילתיה כי הני
16 תרי תנאי, בחדא כמר — שראה דבריו של זה
17 בזו, ושל זה בזו. **והשתא דאתית להכי** —
18 דדרשינן כהאי גונא. **אפילו תימא בקדשי**
19 **מזבח** — ודקאמרת: ליגרריה וליכסייה —
20 אמר קרא כו'. **מה חיה** — סתמא אינה קדש,
21 שאינה ראויה להקריב. **אוציא תורים ובני**
22 **יונה** — מדין כסוי, ואפילו הן של חולין. **הואיל**
23 **ויש במינן קדש** — "אלא" לא גרסינן. **לא**
24 **חלקת בה** — דכולן חייבות בכסוי, דהא אין
25 בה קדושה. **אף עופות לא תחלוק בהם** —
26 לומר: מין זה חייב ומין זה פטור. ומיהו, חולין
27 בעינן כחיה. **לסימנין** — שאין סימני חיה
28 מפורשת, אלא בבהמה כתיב (דברים יד): "כל
29 בהמה מפרסת פרסה" וגו'. **אימא נמי בהמה**
30 **בכלל חיה לכסוי** — דהא ילפינן ב"בהמה
31 המקשה" (חולין ע,ב) דאף בהמה בכלל חיה.
32 **אלא מעתה יטבילו בו** — כיון דמים אקרי. **אך**
33 **מעין ובור** — בפרשת שרצים כתיב, דמשמע:
34 אך מעין ובור יטהר את מי שנטמא בשרצים.
35 **אבל דם דאקרי מים הכי נמי** — דמטבילין!
36 **זוחלין** — שאר משקין שנתנן במקום מדרון
37 והזוחלין למקוה. דאילו גבי מים קיימא לן
38 בתמורה בפרק קמא (יב,א) השאיבה מטהרת
39 ברבייה והמשכה, אם רבו מי גשמים עד
40 עשרים ואחד סאין — ממשיך לתוכן שאובין
41 בזוחלה תשעה עשר סאין. **תלת מיעוטי** —
42 ד"מים" אבולהו קאי. **מעין מים** — ולא שאר
43 משקין, ואפילו זוחלים. **בור מים** — ולא שאר
44 משקין, ואפילו מכונסין. **מקוה מים** — ולא
45 דם. **אלא בהזמנה הואת** — כאילו הוא צד,
46 שאינה מזומנת לו. כלומר, לא יאכל בשר
47 תדיר, שלא יעני. **מבקרך** — אם יש לו בעדרו
48 — יקח, ואם לאו — לא יקנה בשוק. **כל בקרו**
49 — אם אין לו אלא שור אחד, יזבחנו. **לפסו** —
50 לקדרתו, לשון אילפס. **משקל ליטרא ירק** —
51 אבל בשר לא יאכל. **דגים** — היו בזול במקומם
52 יותר מן הבשר. **ישפות** — כשנותנין קדרה על
53 הכירה קרי שפיתה. **ואינך אימת** — אלו
54 האחרים שאמרו, ליטרא דגים וליטרא בשר,
55 אימת יאכלוה אם לא בכל יום? **לחוש** —
56 ולהסתפק במזונות קלים. **אבא ממשפחת**
57 **בריאים** — רבי יוחנן קרי לרב "אבא". **כגון אנו**
58 — שאין אנו בריאים. **מי שאין לו אלא פרוטה**
59 **יריצנה לחנוני** — ולא יסגף עצמו בעינוי,
60 ויצטרך לבריות יותר. **אמר רב נחמן כגון אנו**
61 — רב נחמן אחר דורו של רבי יוחנן היה, ותמיד העולם היה משתנה והולך, ולא היה בריא כאותן שבימי רבי יוחנן. ולפיכך הוא אומר: כגון אנו, דאפילו אין לנו הפרוטה, עלינו
62 ללוות ולאכול. **כבשים ללבושך** — מקרא הוא בספר משלי. קנה לך צאן, ויהא לך הגיזין ללבוש. **ויקח עתודים** — צאן, שיש לו מהם חלב לפרנסה, וגיזין ללבוש. **דיו לאדם** —
63 הכי משמע: די חלב עזים — די לך בחלבם, ולא תשחטם ותאכלם. **תן חיים לנערותיך** — לבני ביתך למד דרכי חיים, להסתפק במזונות קלים.

הרוצה

וליפרקינהו וליכסינהו — תימה: מנלן שצריך לפדותו ולחייבו בכסוי? ועוד, דמתניתין
"ואין נוהג במוקדשין" קתני, ואי פריק להו — אין זה מוקדשין! ויש לומר,
דהכי פריך: כיון שסופו לפדותו משום הפסד קדשים, לכשיפדה הוה למפרע שחיטה ראויה,
אם כן ליכסינהו ואפילו קודם פדייה! ועוד, דאית ליה לרבי שמעון: כל העומד לפדות —
כפדוי דמי, ואפילו לא יפדם לבסוף הויא שחיטה
ראויה משום שחיטת קדשים, דהויא שחיטה
ראויה לרבי שמעון אפילו נשפך, משום דכל
העומד לזרוק — כזרוק דמי, כדאמרינן ב"מרובה"
(בבא קמא עו,ב).

בעינן העמדה והערכה — ואם תאמר: והא כל
זמן שמפרכסין — בני העמדה והערכה
נינהו, כדאמר לעיל בפרק שני (ל,א): וכי תימא
בעינן העמדה והערכה, הא תנן: שחט בה שנים או
רוב שנים ומפרכסת — הרי היא כחיה לכל דבריה!
ודוחק לומר דהכא איירי בעוף דאין בו חיות כל
כך, דהכשרו בסימן אחד. דאין סברא לחלק!
ומפרש הרב רבינו שמעיה, דשחט בה שנים או
רוב שנים — היינו כדאמרינן ב"העור והרוטב"
(חולין קכא,א) דישראל בטמאה וגוי בטהורה,
כדפירש רבינו חננאל לעיל בפרק שני (ל,א).
והתם דוקא מפרכסת היא כחיה, דעל ידי שחיטה
אינה ניתרת באכילה, והויא כחיה עד שתמות. וכן
הא דקאמר התם בפרק שני: מדמי פסח מי אידחו?
וחשובה מפרכסת כחיה — כשלא גמר שחיטה
איירי, דבשחיטה פורתא לא משתריא באכילה.
אבל הכא, דבשחיטה זו משתרי באכילה — לאו
בני העמדה והערכה נינהו.

יצא זה שמחוסר שפיכה גרירה וכיסוי — ולא
דמי לדם הניתז (חולין פז,ב), דהתם אם
לא היה ניתז — לא היה צריך גרירה. אבל כאן —
אי אפשר בלא גרירה. **מה** חיה שאינה קדש —
ואם תאמר: והא אפילו קדשים טעונים כסוי,
דתנן בפרקין (חולין פה,א): קדשים בחוץ — רבי
מאיר מחייב! ויש לומר: דאינה קדש בפנים
קאמר. **עשרה** מנה יקח ליטרא דגים חמשים
מנין יקח ליטרא בשר —
במקומם היו דגים בזול יותר מן הבשר, כדפירש
בקונטרס. אבל במדרש אומר: אורחים, יום
ראשון — אווזין ותרנגולים, יום שני — דגים, יום
שלישי — בשר, [רביעי] — קטנית.

הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה — ואם תאמר, דאמרינן בפרק "מקום שנהגו" (פסחים נ,ב): העוסק בבהמה דקה אינו רואה סימן ברכה! ואומר רבינו תם: דהתם בישוב, ומשום עין הרע. אבל הכא איירי בחורשין, דלא שלטא בהו עינא.

בזוגיתא חיורתא — ואם תאמר: משמע דזכוכית לבנה היתה בימי רבי יוחנן, וכן ברייש "אין עומדין" (ברכות לא,א): ההוא דתבר זכוכית לבנה בחתונת בנו. ובפרק "עגלה ערופה" (סוטה מח,ב) תנא: משחרב בית המקדש בטלה שירא פרנדא וזכוכית לבנה! ויש לומר: דלא לגמרי בטלה, אלא דאינה מצויה כמו בזמן בית המקדש. וכן צריך לומר גבי שירא פרנדא, דאמר בפרק "במה מדליקין" (שבת כ,ב) דרבין ואביי הוו יתבי קמיה דרב נחמיה ריש גלותא, חזייה דהוה לביש מטבסא, אמר ליה רבין לאביי: היינו כלך דתנן. אמר ליה: אנן שירא פרנדא קרינא ליה. ומיהו, רבינו תם מפרש דאכלך דמתניתין קאי, דקרי ליה שירא פרנדא.

בתורי — רבינו חננאל גריס: "בתוורי". פירוש: בְּקָרִים, שאינם מעמיקים המחרישה בראוי, ומפסיד כל מה שזורע.

כסוי שאין ודאו דוחה שבת — להנך תרי טעמי דמפרש בפרק קמא דביצה (ח,ב) דכוי אין מכסין דמו ביום טוב: משום דאפר כירה דעתו לודאי ואין דעתו לספק, אי נמי משום התרת חלבו — אי אפשר ליישב קל וחומר זה. דמה שאין ודאי דוחה שבת — לא הוי משום מוקצה, דאפילו הכינו מבעוד יום אין מכסין. ולא שייך נמי שם התרת חלב, כיון שהיא ודאי חיה. אבל טעמא דמפרש התם, דבדקר נעוץ בודאי התירו ביום טוב, ואף על גב דאיכא איסורא מדרבנן בחופר גומא ואין צריך אלא לעפרה, אבל בספק לא התירו — אתי קל וחומר דהכא שפיר. דכיון דלא התירו בודאי שידחה שבת — כל שכן דאין ספק דוחה יום טוב. ומיהו, סוגיא דביצה מוכח דאפילו ספק נמי שרי בדאיכא דקר נעוץ. ויש לומר בדוחק קל וחומר הכי: כיסוי שאין ודאו דוחה שבת, אפילו הזמינו לכך, מכל מקום אסרו משום טורח — אינו דין שאין ספקו דוחה יום טוב משום איסור גומא דרבנן, או משום מוקצה, דאין דעתו לספק? אבל באפר שהכינו אין לאסור ספק ביום טוב מקל וחומר דשבת, דאין לדמות טורח יום טוב לדשבת. וללישנא דמשום התרת חלבו, ואסר אף על גב דהכינו, אף על גב דליכא קל וחומר, מכל מקום יש לחוש שיטעו הרואים ויעשו קל וחומר משבת: כיון דאין ודאו דוחה שבת אפילו בהכינו — כל שכן שספק אין דוחה יום טוב, ומדמכסים אותו — ודאי חיה היא, ויתירו חלבו.

תקיעת שופר בגבולין תוכיח שאין ודאה דוחה שבת כו' — ואם תאמר: והא טעמא דשופר בשבת משום שמא יעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים, והא לא שייך ביום טוב! ויש לומר: דשייך נמי ביום טוב, דאם אשה היא זה הטומטום — אסור להוציא לצרכה, דהא לא מיחזייבא. ואין להתיר מטעם הואיל והותרה הוצאה לצורך — הותרה נמי שלא לצורך. דהיינו דוקא היכא דהוי צורך היום קצת, אבל הכא ליכא צורך היום כלל. אי נמי, הכי קאמר: שאין ודאה דוחה שבת — משום גזירה דרבנן שמא יעבירנו. וספיקה דוחה יום טוב — אף על גב דאיכא נמי איסורא דרבנן בתקיעה, שהיא חכמה ואינה מלאכה, ונדחה איסור זה מספק.

הָרוֹצֶה שֶׁיִּתְעַשֵּׁר - יַעֲסוֹק בִּבְהֵמָה דַּקָּה. אָמַר רַב חִסְדָּא: מַאי דִּכְתִיב "וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ" - שֶׁמַּעֲשְׁרוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פָּסָא דְּחָרְשִׁין וְלָא פָּסָא דְּפוֹשְׁרִין. וְהָנֵי מִילֵי - בִּכְלֵי מַתָּכוֹת, אֲבָל בִּכְלֵי חֶרֶשׂ - לֵית לָן בָּהּ; וּבִכְלֵי מַתָּכוֹת נַמִּי לָא אֲמַרַן, אֶלָּא דְּלָא שָׁדֵי בְּהוּ צִיבָיָא, אֲבָל שָׁדֵי בְּהוּ צִיבָיָא - לֵית לָן בָּהּ; וְכִי לָא שָׁדֵי בְּהוּ צִיבָיָא נַמִּי לָא אֲמַרַן, אֶלָּא דְּלָא צִיַּין, אֲבָל צִיַּין - לֵית לָן בָּהּ. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו מָעוֹת וְרוֹצֶה לְאַבְּדָן - יִלְבַּשׁ כְּלֵי פִּשְׁתָּן, וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זְכוּכִית, וְיִשְׁכּוֹר פּוֹעֲלִים וְאַל יֵשֵׁב עִמָּהֶן. יִלְבּוֹשׁ כְּלֵי פִּשְׁתָּן - בְּכִיתָנָא רוּמִיתָא, וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זְכוּכִית - בְּזוּגִיתָא חִיוָרְתָא, וְיִשְׁכּוֹר פּוֹעֲלִים וְאַל יֵשֵׁב עִמָּהֶן - בְּתוֹרֵי, דְּנָפֵישׁ פְּסֵידֵיהוּ. דָּרַשׁ רַב עֲוִירָא, זִימְנִין אֲמַר לָהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַמִּי, וְזִימְנִין אֲמַר לָהּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַסִּי: מַאי דִּכְתִיב "טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט" - לְעוֹלָם יֹאכַל אָדָם וְיִשְׁתֶּה פָּחוֹת מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְילְבַּשׁ וְיִתְכַּסֶּה בְּמַה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וִיכַבֵּד אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו יוֹתֵר מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ; שֶׁהֵן תְּלוּיִין בּוֹ, וְהוּא תָּלוּי בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. דָּרַשׁ רַב עֵינָא אַפִּתְחָא דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא: הַשּׁוֹחֵט לַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת - חַיָּיב לְכַפּוֹת. אָמַר לְהוּ רַבָּה: אֶשְׁתּוֹמְאָ קָאָמַר, לִישְׁמְטוּהּ לְאָמּוֹרֵיהּ מִינַּיהּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כּוֹי - אֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב, וְאִם שָׁחֲטוּ - אֵין מְכַסִּין אֶת דָּמוֹ; מִקַּל וָחוֹמֶר: וּמַה מִּילָה שֶׁדָּחֶה דּוֹחֶה שַׁבָּת - אֵין סְפֵיקָהּ דּוֹחֶה יוֹם טוֹב, כְּסוּי שֶׁאֵין דָּחוּי דּוֹחֶה שַׁבָּת - אֵין דִּין שֶׁאֵין סְפֵיקוֹ דּוֹחֶה יוֹם טוֹב? אָמַר לוֹ: תִּקְיעַת שׁוֹפָר בַּגְּבוּלִים תּוֹכִיחַ, שֶׁאֵין דָּחוּי דּוֹחֶה שַׁבָּת, וּסְפֵיקָהּ דּוֹחֶה יוֹם טוֹב! הֵשִׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרִיבִּי תְּשׁוּבָה: מָה לְמִילָה - שֶׁכֵּן אֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּלֵילֵי יָמִים טוֹבִים, תֹּאמַר בִּכְסוּי שֶׁנּוֹהֵג בְּלֵילֵי יָמִים טוֹבִים? אָמַר רַבִּי אַבָּא: זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא: אֵין לִי עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה, וְהֵשִׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרִיבִּי תְּשׁוּבָה: מַה מִּילָה - שֶׁכֵּן מִיהַת: כְּסוּי שֶׁאֵין וָדָאוֹ דּוֹחֶה שַׁבָּת; מַאי וָדָאוֹ דִּכְסוּי דְּלָא דָּחֵי שַׁבָּת, לָאוֹ הַשּׁוֹחֵט לַחוֹלֶה בְּשַׁבָּת? - וְדִלְמָא דְּעָבַר וְשָׁחַט! - דּוּמְיָא דְּמִילָה, מַה מִּילָה - בִּרְשׁוּת, אַף כְּסוּי נַמִּי - בִּרְשׁוּת. אָמְרוּ לוֹ: תִּקְיעַת שׁוֹפָר בַּגְּבוּלִין תּוֹכִיחַ, שֶׁאֵין וָדָאוֹ דּוֹחֶה שַׁבָּת וּסְפֵיקָהּ דּוֹחֶה יוֹם טוֹב. מַאי סְפֵיקָהּ? אִילֵימָא סָפֵק חוֹל סָפֵק יוֹם טוֹב; הָשְׁתָּא וַדַּאי יוֹם טוֹב דָּחֵיָא, סָפֵק יוֹם טוֹב סָפֵק חוֹל מִיבָּעְיָא?

כסא דחרשין ולא כסא דפושרין — טוב לשתות כוס של מכשפות ולא לשתות כוס של מים פושרין, שרעים הם לגוף. **ציבא** — שרשי עשבים ותבלין. **ציין** — הרתיח. **מי שהניח לו אביו מעות** — כלומר, מי שלא טרח בממון, וקל בעיניו לאבדו — זהו איבודו. **ילבש כלי פשתן** — שהן יקרים. ולפי דרכנו למדנו, שהעושה אלה מאבד ממון, ויזהר אדם מהם. **כיתנא רומיתא** — יקר היה. **בתורי** — ישכור פועלים וימסור להן שוורים שלו לחרוש, והם יכחישו השוורים ויסקבום ביערות ובברמים. והמלאכה לא תעלה לכלום, שאינן חושבין לכך. **טוב איש חונן** — דלים ומלוה אותם, וטוב המכלכל דבריו במשפט — לפי היכולת הוא עומד על צרכיו, ולא בכל תאות לבו. **פחות ממה שיש לו** — פחות מכדי היכולת. וילבש ויתכסה לפי היכולת, שלא יתבייש. ויכבד אשתו יותר מלפי היכולת. לחולה — שיש בו סכנה. **חייב לכסות** — דכיון דניתנה שבת לידחות אצל שחיטה זו — נדחית לכל מצותה של שחיטה זו. **אישתומא קאמר** — דבר תימה הוא אומר, לשון (לעיל חולין כא,א) "אשתומם כשעה חדא", אשטורדישו"ן. **לישמטו לאמוריה** — יחתכו את לשונו שאמר בה. לישנא אחרינא גרסינן: "אי דשמא קאמר". אם בשמו הוא אומר — לישמטו לאמוריה, ישמטו את האמורא מלפניו לביישו. **שודאה דוחה שבת** — דאתיא בקל וחומר: מה צרעת שדוחה עבודה, ועבודה דוחה שבת — מילה דוחה אותה. כולה במסכת שבת (קלב,ב). **אין ספיקה דוחה יום טוב** — כגון נולד בין השמשות, דקיימא לן בפרק "רבי אליעזר" (שבת קלו,א) דנימול לתשעה, וחל ספק שמיני ספק תשיעי שלו ביום טוב — אינו נימול עד עשירי. דתנן: נולד בין השמשות — נמול לתשעה, כלומר לספק תשיעי. בין השמשות של ערב שבת — נמול לעשרה. חל יום טוב להיות אחר אותה שבת, שהוא עשירי — נמול לאחד עשר. משום דמילה שלא בזמנה לא דחיא, דנפקא לן מ"הוא לבדו" [שמות יב], הוא — ולא מכשיריו, לבדו — ולא מילה שלא בזמנה. בסנהדרין [צריך להיות: בשבת כד,ב]. **כסוי שאין ודאו דוחה שבת** — לקמיה מפרש. **בגבולין** — דקיימא לן בראש השנה (כט,ב): בשבת במקדש היו תוקעין, אבל לא במדינה. **וספיקה דוחה יום טוב** — דתניא [שם]: טומטום ואנדרוגינוס חייבים, אף על פי שהוא ספק אשה ואינה חייבת. **בריבי** — אדם גדול. **תשובה** — על קל וחומר דרבי יוסי: מילה אינה בלילה אלא ביום, ד"יום" כתיב בה (ויקרא יב). **זה אחד מן הדברים** — שהיה רבי חייא אומר שלא היה לו שום תשובה עליהם, והא דרבי יוסי חדא מינייהו. והא דאהדרו רבנן: תקיעת שופר בגבולים תוכיח — לא חשיב לה פירכא, כדמפרש לקמיה. **ודלמא דעבר ושחט** — לבריא, דלא ניתנה שבת לידחות קאמר דלא יכסה. אבל לחולה, דניתנה שבת לידחות — שרי. **דומיא דמילה** — על כרחך בחולה קאמר, דומיא דמילה דברשות, ותיובתא היא לרב עינא. **ספק יום טוב וספק חול** — כגון שני ימים טובים של ראש השנה, שהאחד ספק.

אֶלָּא סָפֵק אִישׁ — ודוחה יום טוב גמור. **ורבי יוסי** — דלא חשיבא ליה הא פירכא — משום דאזיל לטעמיה, דאמר: אפילו אשה ודאית תקעה, ואף על גב דלא מיחייבא. אבל בכסוי, דאילו ידעינן דבהמה היא ביום טוב אסור לכסות, כוי — מספק לא מחללין עליה יום טוב. **סומכות רשות** — ואף על גב דלא מיחייבא, ולא אמרינן: עבודה עובדת בקדשים. והכא נמי, לא אמרינן: מחללת יום טוב היא. **ולמאי דקאמרי רבנן נמי** — דאשה אסורה לתקוע, וטומטום דספק הוא דוחה, אית ליה פירכא לתשובה שלהם! **מה לתקיעת שופר שכן ודאה דוחה שבת במקדש** — לפיכך ספיקה דוחה יום טוב בגבולין. **תאמר בכסוי** — שאין ודאו דוחה שבת כלל. **הא בשאר לילי נהגא** — בתמיה. **משנה** חיה ועוף הנסקלין — כגון שנרבעו ונגמר דינן ושחטן. **וחכמים פוטרין** — דשחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. ואף על גב דבכסוי שפיכה כתיבא, אפילו הכי — "אשר יאכל" כתיב [ויקרא יז]. וטעמיה דרבי מאיר מפרש בגמרא. **גמרא ראה רבי דבריו של רבי מאיר באותו ואת בנו** — דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה לחייבו. **ושנאה בלשון חכמים** — כדתנן בה (חולין פא,ב): רבי שמעון פוטר וחכמים מחייבין. ובכסוי תנן: רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרין. ולקמיה מפרש ואזיל מאי שנא דראה אלו כאן ואלו כאן. מה להלן **שחיטה ראויה** — כדכתיב (בראשית מג): "כי אתי יאכלו". **ושב הכהן ובא הכהן** — בנגעי בתים כתיב. וילפינן מינה גזירה שוה בתורת כהנים: נאמר "ושב הכהן", ונאמר "ובא הכהן", מה שיבה חולץ וקורצה וטח ונותן לו שבוע — אף ביאה כו'. וכבר פירשתיה יפה בעירובין (ב"ביצד מעברין") [ב"מי שהוציאוהו"] (נא,א). **בשחוטי חוץ** — כתיב (ויקרא יז): "דם שפך".

לא

אֶלָּא סָפֵק אִישׁ סָפֵק אִשָּׁה. וְרַבִּי יוֹסֵי לְטַעֲמֵיהּ, דְּאָמַר: אִשָּׁה וַדָּאִית נַמִּי תָּקְעָה. דְּתַנְיָא: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִין וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל סוֹמְכוֹת; רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: נָשִׁים סוֹמְכוֹת רְשׁוּת. אֲמַר רָבִינָא: וּלְמַאי דְּקָאָמְרִי רַבָּנַן, נַמִּי אִית לֵיהּ פִּירְכָא: מַה לִּתְקִיעַת שׁוֹפָר - שֶׁכֵּן וַדָּאָה דּוֹחָה שַׁבָּת בַּמִּקְדָּשׁ, תֹּאמַר בְּכִיסּוּי - דְּלֵיתֵיהּ כְּלָל! הַשִּׁיב רַבִּי אֲלַעְזָר הַקַּפָּר בְּרִיבִי: מַה לְּמֵילָה, שֶׁכֵּן אֵינָהּ נוֹהֶגֶת בְּלֵילֵי יָמִים טוֹבִים. בְּלֵילֵי יָמִים טוֹבִים הוּא דְּלָא נָהֲגָא, בְּשְׁאָר לֵילֵי נָהֲגָא? אֶלָּא, מַה לְּמֵילָה - שֶׁכֵּן אֵינָהּ נוֹהֶגֶת בַּלֵּילוֹת כְּבַיָּמִים, תֹּאמַר בְּכִסּוּי - שֶׁנּוֹהֵג בַּלֵּילוֹת כְּבַיָּמִים! אֲמַר רַבִּי אַבָּא: זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר רַבִּי חִיָּיא אֵין עֲלֵיהֶן תְּשׁוּבָה, וְהֵשִׁיב רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִבִּי תְּשׁוּבָה. **משנה** הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצֵאת טְרֵפָה, וְהַשּׁוֹחֵט לַעֲבוֹדָה זָרָה, וְהַשּׁוֹחֵט חוּלִּין בְּפְנִים, וְקָדָשִׁים בַּחוּץ, חַיָּה וְעוֹף הַנִּסְקָלִים - רַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב, וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ, הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר - פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת. **גמרא** אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רָאָה רַבִּי דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי מֵאִיר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ - וּשְׁנָאוֹ בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים, וּדְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכִסּוּי הַדָּם - וּשְׁנָאוֹ בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: גְּמַר שְׁחִיטָה שְׁחִיטָה מִשְּׁחוּטֵי חוּץ, מַה הָתָם - שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, אַף הָכָא נַמִּי - שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי מָנִי בַּר פָּטִישׁ: גָּמַר מ"טִּבְּחֹ טֶבַח וְהָכֵן", מַה לְּהָלָן - שְׁחִיטָה רְאוּיָה, אַף כָּאן - שְׁחִיטָה רְאוּיָה. וְרַבִּי מֵאִיר נַמִּי, לִיגְמַר מִ"טִּבְּחֹ"! - דָּנִין שְׁחִיטָה מִשְּׁחִיטָה, וְאֵין דָּנִין שְׁחִיטָה מִטְּבִיחָה. - מַה נָּפְקָא מִינָּהּ? הָא תַּנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "וְשָׁב הַכֹּהֵן" "וּבָא הַכֹּהֵן" - זוֹ הִיא שִׁיבָה, זוֹ הִיא בִּיאָה! - הָנֵי מִילֵּי - הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ, אֲבָל אִיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ - מִדְּדָמֵי לֵיהּ יָלְפִינַן. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן נַמִּי, לִיגְמַר מִשְּׁחוּטֵי חוּץ! - דָּנִין חוּלִּין מֵחוּלִּין, וְאֵין דָּנִין חוּלִּין מִקָּדָשִׁים. וְרַבִּי מֵאִיר: אַמּוֹ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ בְּקָדָשִׁים מִי לָא נָהֵיג? - הַיְינוּ דְּקָאָמַר רַבִּי חִיָּיא: רָאָה רַבִּי דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי מֵאִיר בְּאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, וּשְׁנָאוֹ בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר בְּכִסּוּי הַדָּם? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: גְּמַר שְׁפִיכָה שְׁפִיכָה מִשְּׁחוּטֵי חוּץ, מַה לְּהָלָן - שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, אַף כָּאן - שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: "אֲשֶׁר יֵאָכֵל" כְּתִיב. - וְרַבִּי מֵאִיר: הַהוּא לְמַעוּטֵי עוֹף טָמֵא הוּא דְּאָתָא. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: עוֹף טָמֵא מַאי טַעְמָא - דִּלְאוּ בַּר אֲכִילָה הוּא, טְרֵפָה נַמִּי - לָאו בַּר אֲכִילָה הוּא. וְהֵיכִי דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא: רָאָה רַבִּי דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּכִסּוּי הַדָּם, וּשְׁנָאוֹ בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא:

לא

מה למילה שכן אינה נוהגת בלילות כבימים — ואם תאמר: כיון שאין הפירכא מעין קל וחומר, שתלוי בדחייה — נשים הפירכא בתוך הקל וחומר. כמו ב"ביצד הרגל" (בבא קמא כד,ב) דבעי למילף שיהא קרן ברשות הניזק משלם נזק שלם משן ורגל, ולא פרכינן: מה לשן ורגל שכן היזקו מצוי, משום שאין הפירכא מעין קל וחומר, דהוי מתשלומין! ויש לומר: דהתם סברא בעלמא היא, אבל חומרא וקולא דכתיבא, כמו שאינה נוהגת בלילות כבימים דהכא — פרכינן אף על גב דלא הוי מעין קל וחומר. וכן בפרק קמא דזבחים (י,א) דיליף שוחט על מנת לזרוק שלא לשמו פסול מקל וחומר דשוחט על מנת לזרוק חוץ לזמנו. ופריך: מה לחוץ לזמנו שכן בכרת!

נשים סומכות רשות — היינו באקפויי ידא, כדאמר ב"אין דורשין" (חגיגה טז,ב), אבל בכל כחה — מודה רבי יוסי דאסור. ומייתי הכא, כי היכי דשרי רבי יוסי לסמוך לנשים באקפויי ידא, אף על גב דנראה כעבודה בקדשים — הכי נמי תקיעה, דליכא אלא איסורא דרבנן — שרי רבי יוסי בנשים.

דנין שחיטה משחיטה ואין דנין שחיטה מטבילה — הקשה הרב רבינו נתן: דגבי תשלומי ארבעה וחמשה (בבא קמא עא,א) מחייבי רבנן בשחיטה שאינה ראויה, כגון שחט בשבת או לעבודה זרה, בטובח על ידי אחר, ובשוחט ונמצאת טרפה. והתם הוה ליה למילף טבילה מטבילה, ד"וטבחו" כתיב! ויש לומר: דהתם דנין טבילה בעבירה משחיטה דעבירה, ואין דנין טבילה דעבירה מטבילה דהיתר. והכא איצטריך למימר דנין שחיטה משחיטה, אפילו אם נמצאת הראשונה טרפה דהוי שחיטת היתר. אבל אם נמצאת השניה טרפה, שהיא שחיטת עבירה — לא היה צריך לטעמא דשחיטה משחיטה. אי נמי יש לומר: דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני, ולא מ"טבוח טבח והכן" שלא נאמר בסיני, ואף על גב דהוי טבילה מטבילה. והכא נמי מצי לשנויי הכי, אלא דבלאו הכי משני שפיר. ואם תאמר, דבריש פרק שני דיבמות (יז,ב) אמרינן: דנין "אחים" מ"אחים" ואין דנין "אחים" מ"אחיך", אף על גב ד"אחים" דבני יעקב לא נאמר בסיני! ויש לומר: דכיון דילפינן הכא דשמה שחיטה, תו אית לן למימר בכל דוכתי דשמה שחיטה. ולהכי למימר דאדרבה, נילף טבילה מטבילה התם דלא שמה שחיטה, וכן נאמר בכל דוכתי. דהא כיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי — אית לן למימר: דנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני. אבל אי לאו דילפינן הכא שחיטה משחיטה — הוה ילפינן בארבעה וחמשה (בבא קמא עא,א) טבילה מטבילה אף על גב דלא נאמר בסיני, כדאיתא נמי ביבמות. ואם תאמר: ורבי מאיר, למה ליה למילף משחוטי חוץ? נילף מגופיה, דאותו ואת בנו נוהג בקדשים אף על גב דלאו שחיטה ראויה היא, דהא הוי מחוסר זמן!

אימא

ויש לומר: דניחא ליה למילף משחוטי חוץ. משום דמגופיה — איכא למידחי, דלא אסר רחמנא אותו ואת בנו בקדשים אלא כשראשון קדשים ושני חולין, דשחיטה ראויה היא. **ואין** דנין חולין מקדשים — ומכל מקום בקדשים נמי פטר בשחיטה שאינה ראויה, משום דעיקר קרא דאותו ואת בנו בחולין כתיב. ותימה: דבפרק "תמיד נשחט" (פסחים סג,א) תנן, רבי שמעון אומר: השוחט פסח בארבעה עשר על החמץ, לשמו — חייב, שלא לשמו — פטור. ומפרש בקונטרס: משום דהוי פסול, ורבי שמעון לטעמיה, דאמר: שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה. והשתא, התם הוה ליה למילף משחוטי חוץ דשמה שחיטה, דהויא קדשים מקדשים! **ורבי** שמעון אשר יאכל כתיב — אבל אם לא "אשר יאכל", מטבילה לא גמר, משום דלא דמי שפיכה לטבילה, כמו שחיטה לטבילה. הקשה הרב רבינו אליעזר ממי"ץ: אימא דהאי "אשר יאכל" אתא למעוטי אוכל שאין אתה יכול להאכילו לאחרים, כדדריש רבי שמעון מ"כל האוכל אשר יאכל" בפרק "המנחות והנסכים" (מנחות קא,ב) ובפרק "העור והרוטב" (לקמן קכט,א), ומרבינן אפילו עוף טמא, כיון דמותר בהנאה! ויש לומר: דהתם כתיב "מכל האוכל", דמרבה כל אוכל, אפילו אסור בהנאה, ואתא "אשר יאכל" למימר שיהא מותר בהנאה. אבל הכא לא כתיב "כל אשר יאכל", משמע: המותר לישראל לאכול.

אימא תהני ליה שחיטת אמו — דוקא נקט בן תשעה חי. אבל מת או בן שמונה — פשיטא דהוי ירך אמו שהיא טרפה. ואף על גב דאמר ב"אלו טרפות" (חולין נח,א) דולד טרפה לא הוי ירך אמו — היינו לפי שהוא חי ואין חיותו תלוי באמו. ואם תאמר: והיכי סלקא דעתך דמשום דרבי סבר לה כרבי מאיר באותו ואת בנו, דתיהני ליה שחיטת אמו? הא בבסוי הדם סבר לה כרבי שמעון! ויש לומר: דבכל מילי סבר לה כרבי מאיר, דאשכחנא ב"מרובה" (בבא קמא ע,א) דסתם לן כרבי מאיר בתשלומי ארבעה וחמשה.

פשיטא דאמר רב יהודה וכי ימות מן הבהמה כו' — והא דלא מייתי מתניתין ד"בהמה המקשה" (חולין עב,ב): לא, אם טיהרה שחיטת טרפה אותה כו' — משום דהוה מצי למיפרך: בן שמונה חי יוכיח.

סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי שמעון מותר בהנאה — לא מצי למינקט: שוחט טרפה, והיא אותו ואת בנו. וסלקא דעתך אמינא, דכיון דפטור הוא — לאו שחיטה היא כלל, ולא מיטהרה מידי נבלה. דאיבא למימר דלענין שוחט הוא דלא הויא שחיטה, אבל לענין גופה הויא שחיטה. לכך מייתי ראיה, דאף לענין גופה, שתחשב חולין בעזרה לאסור בהנאה — לא הויא שחיטה.

אין והתנן רבי שמעון אומר כו' — משנה היא בפרק בתרא דתמורה (לג,ב). וממתניתין דהכא דפטרינן חולין בעזרה מכסוי לא מייתי, משום דלא נזכר בה רבי שמעון, אלא: "וחכמים פוטרים", ורבי קתני לה. אבל ממתניתין ד"מרובה" (בבא קמא ע,א) דפטר רבי שמעון חולין בעזרה מארבעה וחמשה הוה מצי למידק, דאי לא הויא דאורייתא — הוה חייב, כדמוכח התם בגמרא (עב,ב). שמא הכא בעי לאוכוחי דאסור בהנאה, והכי קאמר: מכלל דסבר רבי שמעון דחולין בעזרה אסורים בהנאה דאורייתא. לכך לא מייתי הכיא ד"מרובה" (שם ע,א) דמהתם לא הוה מצי למידק איסור הנאה, אלא איסור אבילה. ואם תאמר: ומאי קשה ליה, דקא מתמה: וסבר רבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא? ויש לומר: משום דאיכא ברייתא ב"האיש מקדש" (קדושין נח,א) דקאמר רבי שמעון דהמקדש בחולין שנשחטו בעזרה — מקודשת, ומכח ההיא דמייתי מוקי התם בטרפה. ואין נראה, דאם כן הוה ליה לאתויי הכא ההיא ברייתא ולאוקמי בטרפה, כדמוקי התם. ונראה לרבינו תם: דקשיא ליה הך מתניתין גופה דמייתי, דקתני: וכן חיה — משמע דחיה הוי דרבנן, מדקתני "וכן", ואם כן בהמה נמי דרבנן. וקתני "וכן" משום דגזרינן חיה אטו בהמה, דאי מדאורייתא — חיה נמי דאורייתא, ומאי "וכן"? ומשני: אין, והתנן. כלומר, ומטונך, דמהיא גופה יש לדקדק שהיא דאורייתא, דאי דרבנן — הוי חיה גזירה לגזירה.

היינו דגזרינן חיה אטו בהמה — ב"האיש מקדש" (קדושין נח,א) מייתי נמי מהך מתניתין דסבר רבי שמעון דחולין בעזרה דאורייתא, ואין מאריך שם כמו כאן. ופירש בקונטרס דדייק מדהויא בשריפה, דאי דרבנן — לא היה טעון שריפה. ואי אפשר לומר כן, דבהדיא מדקדק כאן מכח חיה. ואם תאמר: דהכא משמע דאפילו הויא דאורייתא — הויא חיה דרבנן. והתם מייתי קרא לאסור בהמה חיה ועוף! ויש לומר: דרבי שמעון פליג אההיא ברייתא. ועוד יש לומר: דלא פליגי. ונפרש כאן כפירוש הקונטרס דהתם, ואשריפה קאי הכא. דאי אמרת בשלמא דאורייתא, בין בהמה ובין חיה ועוף — היינו דגזרינן הכא בחיה שריפה אטו בהמה, אף על גב דבהמה גופה לא הויא בשריפה, אלא גזירה אטו קדשים שיצאו לחוץ שהם בשריפה. ובחיה ליכא למטעי אטו קדשים, ולא חשיבא גזירה לגזירה, כיון דאסירא מיהא דאורייתא, והויא כולה חדא גזירה. אבל אי דרבנן, אמאי חיה בשריפה?

סיפא

לא לכל אמר רבי מאיר — לא לכל הדברים אמר רבי מאיר שמה שחיטה, כדמפרש, דמודי רבי מאיר שאינה מתירתה באכילה. ולקמן פריך: פשיטא! **בן תשעה חי** — דלאו ירך אמו הוא כולי האי, ולענין שחיטה משתרי בשחיטת האם. **סלקא דעתך אמינא** — האי נמי נשתרי בשחיטת הטרפה. **קא משמע לן** — דאינה מתירתה, ובעי למשחטיה. ושחיטת עצמו מתירתו, כדקיימא לן (חולין עד,א) דארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא בבן תשעה חי. **והא אמר רבי מאיר** — בפרק "בהמה המקשה" (שם עמוד א). **בן פקועה** — אפילו היא בשרה, טעון שחיטה! **לא צריכא** — הא דרבי אבא, אלא משום דרבי סבר לה כרבי מאיר באותו ואת בנו כדאמר לעיל. **וסבר לה כרבנן** — בבן פקועה, דלא שמעינן ליה דפליג. מהו דתימא: כיון דבן תשעה הוא, ושחיטת עצמו מתירתו אפילו לרבי שמעון, כדקיימא לן בפרק "בהמה המקשה" (שם): ארבעה סימנין אכשר ביה רחמנא, הילכך לאו ירך אמו הוא לאיתסורי משום טרפות דידה. ואימא: לרבי דסבר כרבי מאיר, תהני ליה שחיטת אמו, ולא ליבעי למשחטיה דהא שחוטה היא, קא משמע לן. **את הטרפה** — כגון נחתכו רגליה, טרפות הניכר. **ונמצאת טרפה** — בבני מעיין. **מתיר בהנאה** — דשחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה, ולא קרינא בהו חולין שנשחטו בעזרה. דזביחה כתיב בהו (דברים יב): "כי ירחק... וזבחת" — בריחוק מקום אתה זובח כו' (קדושין נז,ב). **וסבר רבי שמעון חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא** — מ"וזבחת" כדפרשינן, דקבעי שחיטה ראויה. דאי רבנן, וטעמא דאסירי משום דמאן דחזי דנשחטו בפנים סבר קדשים נינהו, וחזי דקאכלי להו בחוץ, ואתי למשרי אכילת קדשים בחוץ — מה לי ראויה ומה לי אינה ראויה? הא אתי לאתהנויי מקדשים פסולים! **אין והתנן** — בניחותא. **וכן חיה** — אף על גב דכולי עלמא ידעי דלאו קדשים נינהו. היינו דגזרינן חיה **אטו בהמה** — אטו סיפא נקט האי לישנא, דהא ודאי מהיכא דאיתרבי בהמה בקדשים איתרבי חיה. והכי קאמר: אפילו לא כתיב, בדין הוא דנגזור. **יאניבא** — תולעת האוכלת פשתן, טי"ש בלעז. **על בויתא דמיא** — מי המשרה שהפשתן שם. **דמורח דמא** — יריח התולעת ויברח, ששונא הוא לדם עוף. **והיכי עביד הכי** — דלא מכסי ליה. **וצריך לדם** — כגון זה. **חייב לכסות** — ולא יעשה ממנו צרכיו. **כיצד הוא עושה** — ויהא פטור מן הכסוי. **נוחרו** — חונקו. **עוקרו** — עוקר סימנים. **צא טרוף** — עשהו תחלה טרפה ואחר כך שחוט, דתיהוי שחיטה שאינה ראויה. **צא טרוף אמר ליה** — רבי לרבי חייא. **זו היא שחיטתו** — וצריך כסוי. **כאשר צויתיך** — מכלל שנצטוה בעל פה הלכות שחיטה, שהרי בתורה לא מצינו שצוהו.

לא

**לֹא לַכֹּל אָמַר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, מוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר שֶׁאֵין מַתִּירָתָהּ בַּאֲכִילָה; וְלֹא לַכֹּל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֹא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁמְּטַהַרְתָּהּ מִידֵי נְבֵלָה. אָמַר מָר: לֹא לַכֹּל אָמַר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, מוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר שֶׁאֵין מַתִּירָתָהּ בַּאֲכִילָה. פְּשִׁיטָא! טְרֵפָה בִּשְׁחִיטָה מִי מִישְׁתַּרְיָא? - לָא צְרִיכָא, לְאוֹשׁוֹחֵט אֶת הַטְּרֵפָה וּמְצָא בָּהּ בֶּן תִּשְׁעָה חַי; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: הוֹאִיל דְּאָמַר רַבִּי מֵאִיר שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה - תְּהֵנֵי לֵיהּ שְׁחִיטַת אִמּוֹ, וְלָא לִיבָּעֵי שְׁחִיטָה, קָמַשְׁמַע לָן. - וְתִסְבְּרָא? וְהָאָמַר רַבִּי מֵאִיר: בֶּן פְּקוּעָה טָעוּן שְׁחִיטָה! - לָא צְרִיכָא, דְּרַבִּי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי מֵאִיר, וְסָבַר לָהּ כְּרַבָּנַן; סָבַר לָהּ כְּרַבִּי מֵאִיר - דְּאָמַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, וְסָבַר לָהּ כְּרַבָּנַן - דְּאָמְרִי: שְׁחִיטַת אִמּוֹ מְטַהַרְתּוֹ; כֵּיוָן דַּאֲמוּר רַבָּנַן: שְׁחִיטַת אִמּוֹ מְטַהַרְתּוֹ - תְּהֵנֵי לֵיהּ שְׁחִיטַת אִמּוֹ, וְלָא לִיבָּעֵי שְׁחִיטָה, קָא מַשְׁמַע לָן. "וְלֹא לַכֹּל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֹא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁמְּטַהַרְתָּהּ מִידֵי נְבֵלָה". פְּשִׁיטָא! דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאָמְרִי לָהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: "וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה" - מִקְצָת בְּהֵמָה מְטַמְּאָה, וּמִקְצָת בְּהֵמָה אֵינָהּ מְטַמְּאָה, וְאֵי זוֹ - זוֹ טְרֵפָה שֶׁשְּׁחָטָהּ! - לָא צְרִיכָא, לְאוֹשׁוֹחֵט אֶת הַטְּרֵפָה, וְהִיא חוּלִּין בָּעֲזָרָה. דְּתַנְיָא: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַטְּרֵפָה, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצֵאת טְרֵיפָה, זֶה וְזֶה חוּלִּין בָּעֲזָרָה - רַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר בַּהֲנָאָה, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין; סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מוּתָּר בַּהֲנָאָה - אַלְמָא לָאו שְׁחִיטָה הִיא כְּלָל, אֵימָא: מִידֵי נְבֵלָה נַמִּי לָא מְטַהֲרָה, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא לְאַבַּיֵי: וְסָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חוּלִּין בָּעֲזָרָה דְּאוֹרַיְיתָא הִיא? אֶמַר לֵיהּ: אִין. וְהָתְנַן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה יִשָּׂרְפוּ בָּאֵשׁ, וְכֵן חַיָּה שֶׁנִּשְׁחֲטָה בָּעֲזָרָה; אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דְּאוֹרַיְיתָא - הַיְינוּ דְּגָזְרִינַן חַיָּה אַטּוּ בְּהֵמָה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דְּרַבָּנַן, בְּהֵמָה מַאי טַעְמָא - דִּילְמָא אָתֵי לְמֵיכַל קָדָשִׁים בַּחוּץ; הֵיא גּוּפָהּ גְּזֵרָה, וַאֲנַן נִיקוּם וְנִגְזוֹר גְּזֵרָה לְגְזֵרָה? רַבִּי חִיָּיא נָפַל לֵיהּ יָאנִיבָא בְּכִיתָנֵיהּ, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי, אֲמַר לֵיהּ: שְׁקוֹל עוֹפָא וּשְׁחוֹט עַל בּוּבִיתָא דְּמַיָּא, דְּמוֹרַח דְּמָא וְשָׁבֵיק לֵיהּ. הֵיכִי עָבִיד הָכִי? וְהָתַנְיָא: הַשּׁוֹחֵט וְצָרִיךְ לָדָם - חַיָּיב לְכַסּוֹת, כֵּיצַד עֲשָׂאָהּ? אוֹ נוֹחֲרוֹ אוֹ עוֹקְרוֹ! כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר: "צֵא טְרוֹף" אָמַר לֵיהּ. כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר: "צֵא נְחוֹר" אָמַר לֵיהּ. לְמַאן דְּאָמַר: "צֵא טְרוֹף", מַאי טַעְמָא לָא אָמַר: "צֵא נְחוֹר"? וְכִי תֵּימָא, קָסָבַר: אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה, וְנִחְיְרְתּוֹ זוֹ הִיא שְׁחִיטָתוֹ; וְהָתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ" - מְלַמֵּד שֶׁנִּצְטַוָּה מֹשֶׁה עַל הַוֵּשֶׁט וְעַל הַקָּנֶה, וְעַל רוֹב אֶחָד בָּעוֹף וְעַל רוֹב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה! -

לא

לא מיבעיא קאמר — רב דימי מודה הוא בנחירה דלא בעי כסוי. אלא הכי אמר רב דימי, דב"צא טרוף" סגיא, וכל שכן ב"צא נחור". **אימא זו היא שחיטתו** — קא משמע לן: "צא נחור". ורבי לטעמיה, דאמר: יש שחיטה לעוף, מ"באשר צויתיך". **ומי נפל יאניבא בכיתניה** — דרבי חייא. **בני הגולה** — לאו אנשי כנסת הגדולה קאמר, אלא בהנך דורות אחרונים קאמר, שהתחילו ללקות בני ארץ ישראל ביניהם ופשתנם מפני שנתקלקלו דורות, ומשעלו מבני בבל לכאן שהיו חסידים, פסקו כאן הזועות. **ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייא ובניו** — שבזכותם באתה טובה זאת. רבי חייא ובניו מבבל עלו, כדאמרינן בשילהי פרק קמא דסוכה (כ,א). **זיקים וזועות ורעמים ורוחות** — מפרש בברכות ב"הרואה" (נט,א) דכולן לקללה. **זועות** — הארץ מזדעזעת. **רוחות** — זעפא, אשטרוב"ל. **כדרב יהודה** — דאמר: זכותא דצדיקי לאחריני מהני ולא לדידהו בהאי עלמא. **חנינא בני** — הוא רבי חנינא בן דוסא, ובימיו היה קול זה יוצא. **די [לו] בקב חרובין** — מתפרנס בצער ובצמצום. **משנה ואחרים רואין אותן** — דאמרן ברישׁ מכילתין (חולין ב,א) דשחיטתן כשרה — אותן אחרים חייבין לבסות, כדתנן לקמן (חולין פז,א): שחט ולא כסה, וראהו אחר — חייב לבסות. **פטור מלבסות** — וטעמא מפרש בגמרא, דרבי מאיר חשיב ליה כנבלה גמורה. **וחכמים אוסרין** — שמא יפה שחטו, והויא לה שחיטה מעלייתא. **שאינו סופג** — דהתראת ספק היא. **גמרא מאי שנא רישא דלא פליגי** — ולידחייבו לבסות מספק! **סיפא אמרי בשרא הוא דלא מבעיא ליה** — הרואה שאין שוחטין בנו אחריו, אין מבין שמשום אותו ואת בנו הוא, אלא אומר: אינו צריך לבשר. **רישא נמי** — לידחייבוהו לרואה לבסות מספק, ואפילו הכי לא אתי למיכל מיניה, דאמרי: כסוי זה אינו אלא כדי לנקר חצרו! הכי גרסינן: **שחט באשפה מאי איכא למימר** — שחט באשפה, הכל יודעים שהכסוי לאו לנקר הוא. **אם בא לימלך** — לבית דין, הרואה ששחטו והדם מגולה, ואמר: כלום אני חייב לבסות? ואנו אומרים לו: כסה — אומר בלבו שהיא שחיטה, ואתי למיכל. **סיפא נמי בא לימלך** — מה אני לשחוט אחריהם את בנו ואנו? אומרים לו: אסור — הוא סבור שהיא שחיטה. **אלא רבנן** — לאו להכי חיישי, וברישא נמי פליגי. **לחומרא** — במלתא דספיקא אזלינן לחומרא. **מחייב** — מלקות, דסבירא ליה: ודאי נבלה היא, והאוכלה לוקה. **מאי איריא רוב אפילו מיעוט** — מעשיהם מקולקלין ורובן מתוקנין, הוה פשיטא לן דנבלה היא לרבי מאיר, דהא שמעינן ליה דחייש למיעוטא. וסמוך מיעוטא לחזקה, שבהמה זו בחזקת איסור אבר מן החי היתה עומדת, ולא נודע לך שנשחטה. **ואיתרע ליה רובא** — תקון מעשיהם. **דתנן** — כי האי גוונא. **שדרכו של תינוק לטפח** — ידיו באשפות ששרצים מצויים שם, וטימא את העיסה, שאנו רואין שנגע בה. ואיתרע

סיפא נמי כיון דאמרי רבנן אסור לשחוט אחריהם אמרי שחיטה מעלייתא היא — תימה: דמשום גזירה דלמא אתי למיכל נבלה, יש לי להתיר לאו דאותו ואת בנו מספק? מה לי לאו דאותו ואת בנו ומה לי לאו דנבלה? ולא דמי לרישא דפטרינן לבסות מספק, דשב ואל תעשה בעלמא הוא, ודלמא אתי למיכל! ויש לומר: דאי לאו דרוב מעשיהם מקולקלים — לא היו פוטרים מלבסות משום גזרה דלמא אתי למיכל. אלא שלא נחמיר להטעין בסוי אמרינן דפטור, משום דדלמא אתי למיכל. וכיון דרוב מעשיהם מקולקלין — יש לנו להתיר נמי לשחוט אחריהם, דלמא אתי למיכל.

מאי טעמא דרבי מאיר הואיל ורוב מעשיהן מקולקלין — הקשה הרב רבינו שמואל מוורדין: ורבנן, מאי טעמייהו? אם רוב מעשיהם מתוקנין, אם כן יהא מותר לאכול משחיטתם! ועוד, השוחט אחריהם אמאי אינו סופג ארבעים? ואי פלגא ופלגא, אם סמוך פלגא דמקולקלין לחזקה דעומד בחזקת איסור, ואיתרע ליה מחצה דמתוקנים — אם כן יהא מותר לשחוט אחריהם, וגם יתחייבו על שחיטתן משום נבלה! ויש לומר: דמספקא להו לרבנן אי רוב מעשיהם מקולקלין אי רוב מעשיהם מתוקנין, והשתא לא מהניא חזקה מידי. ולרבי מאיר, פשיטא ליה דרוב מעשיהם מקולקלין. ואם תאמר: ואף על גב דרוב מעשיהם מקולקלין, מכל מקום, רבי מאיר כיון דחייש למיעוטא — אמאי לקי משום נבלה, ואמאי מותר לשחוט אחריהם? ויש לומר: דסמוך חזקה לרוב מקולקלין, והוה ליה מיעוטא דמתוקנין מיעוטא דמיעוטא, ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר.

רוב תינוקות מטפחים — פירש בקונטרס: מטפחים באשפות. אבל בעיסה ודאי נגע, שהרי העיסה בידו. ורבינו תם מפרש דרוב תינוקות מטפחים בעיסה, דטיפוח שייך באוכלים ומשקין, כדאמרינן בעבודה זרה בפרק "רבי ישמעאל" (ס,ב): או שהיה מטפח על פי חבית. וכן איתא בירושלמי בהדיא: מפני שדרכו של תינוקות לטפח בעיסה. אבל תינוק — ודאי טמא, דסתם תינוקות ודאי טמאים, דאמרינן בתוספתא (דטהרות פרק ג) שסתם תינוקות טמאים מפני שנשים נדות מגפפות ומנשקות אותם. ורבי מאיר דמטהר — משום דאית לן למתלי באדם טהור שבא לשם, ונטל מן העיסה ונתן לו כדי שלא יטמא העיסה. וכי האי גוונא אמר במסכת טהרות בפרק שלישי (משנה ז) לעיל מהך תינוק דהכא: תינוק שנמצא בצד בית הקברות ושושנים בידו, אף על פי שאין השושנים אלא ממקום הטומאה — טהור, שאני אומר: אדם טהור נתן לו. אף על פי שסתם תינוק טמא — היינו ממגע נדה, והתם — טהור מטומאת מת קאמר. אי נמי, מיירי בתינוק שהוא טהור בודאי שהניחתו אמו מלוכלך, כדתניא (בתוספתא שם): תינוק שהניחתו אמו, ובאה ומצאתו כמו שהוא — טהור! במה דברים אמורים — שהניחתו מלוכלך, אבל הניחתו נקי — טמא, מפני שנשים נדות מגפפות ומנשקות אותו. ואף על פי שלא נמצא בצק בידו — מטמאים חכמים, דתניא בתוספתא (שם): תינוק שנמצא עומד בצד קופה של בצק, או בצד חבית של משקין — רבי מאיר מטהר, וחכמים מטמאין, שדרך התינוק לטפח. אמר רבי יוסי: אם יכול לפשוט ידו וליקח — טמא, ואם לאו — טהור. ולא נקט הכא בצק בידו אלא לרבותא דרבי מאיר, דאפילו הכי תולין באדם טהור.

סמוך

לָא מִיבָּעְיָא קָאָמַר, לָא מִיבָּעְיָא "צָא נָחוֹר" - דְּלָאו שְׁחִיטָה הִיא כְּלָל, אֲבָל "צָא טָרוֹף" - אֵימָא: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, וְלִיבְּעֵי כִּסּוּי, קָא מַשְׁמַע לָן כִּדְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא. וּלְמַאן דְּאָמַר: "צָא נָחוֹר", מַאי טַעְמָא לָא אָמַר: "צָא טָרוֹף"? וְכִי תֵּימָא, קָסָבַר: שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה שְׁמָהּ שְׁחִיטָה; וְהָא אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רָאָה רַבִּי דְּבָרָיו שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּכְסּוּי הַדָּם, וּשְׁנָאָן בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים! - לָא מִיבָּעְיָא קָאָמַר, לָא מִיבָּעְיָא "צָא טָרוֹף", דִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לָא שְׁמָהּ שְׁחִיטָה, אֲבָל "צָא נָחוֹר" - אֵימָא: אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה, וּנְחִירָתוֹ זוֹ הִיא שְׁחִיטָתוֹ, וְלִיבְּעֵי כִּסּוּי, קָא מַשְׁמַע לָן: "כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ". וּמִי נָפַל לֵיהּ יָאנִיבָא בְּכִיתָּנֵיהּ? וְהָאָמַר רָבִין בַּר אַבָּא, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי אִבְין בַּר שָׁבָא: מְשִׁעֲלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה פְּסָקוּ הַזִּיקִין וְהַזְּוָעוֹת וְהָרוּחוֹת וְהָרְעָמִים, וְלֹא הֵחֱמִין יַיִן וְלֹא לָקָה פִּשְׁתָּנָם, וְנָתְנוּ חֲכָמִים עֵינֵיהֶם בְּרַבִּי חִיָּיא וּבָנָיו! - כִּי מְהַנְּיָא זְכוּתֵיהּ - אַעַלְמָא, אַדִּידֵיהּ - לָא. כִּדְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּכָל יוֹם וְיוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת: כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ - נִיזּוֹן בִּשְׁבִיל חֲנִינָא בְּנִי, וַחֲנִינָא בְּנִי - דַּי לוֹ בְּקַב חָרוּבִין מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. **משנה** חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָם - חַיָּיב לְכַסּוֹת; בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן - פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת. וְכֵן לְעַנְיַן אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ, שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן - אָסוּר לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶם; בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן - רַבִּי מֵאִיר מַתִּיר לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶן, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. וּמוֹדִים שֶׁאִם שָׁחַט - שֶׁאֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים. **גמרא** וְרַבָּנַן, מַאי שְׁנָא רֵישָׁא דְּלָא פְּלִיגִי, וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא דִּפְלִיגִי? - רֵישָׁא, אִי אָמְרִינַן חַיָּיבִין לְכַסּוֹת - אָמְרִי: שְׁחִיטָה מְעַלְיֵיתָא הִיא, וְאָתֵי לְמֵיכַל מִשְׁחִיטָתָן. - סֵיפָא נַמִּי, כֵּיוָן דְּקָאָמְרִי רַבָּנַן: אָסוּר לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶם - אָמְרִי: שְׁחִיטָה מְעַלְיֵיתָא הִיא, וְאָתֵי לְמֵיכַל מִשְׁחִיטָתָן! - סֵיפָא אָמְרִי: בִּשְׂרָא דִּלָּא קָא מִבָּעְיָא לֵיהּ. - רֵישָׁא נַמִּי, אָמְרִי: לְנַקֵּר חֲצֵירוֹ הוּא צָרִיךְ! - שָׁחַט בָּאַשְׁפָּה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? בָּא לִימָּלֵךְ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - וְלִיטַעֲמִיךְ, סֵיפָא נַמִּי, בָּא לִימָּלֵךְ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אֶלָּא: רַבָּנַן אַכּוּלָּהּ מִילְתָא פְּלִיגִי, וְנֶטְרֵי לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר עַד דְּמָסֵיק לָהּ לְמִילְתָא, וַהֲדַר פְּלִיגִי עֲיָלְוֵיהּ. בִּשְׁלָמָא רַבָּנַן - לְחוּמְרָא; אֶלָּא רַבִּי מֵאִיר, מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְחַיֵּיב הָיָה רַבִּי מֵאִיר עַל שְׁחִיטָתָן מִשּׁוּם נְבֵלָה. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי אַמִּי: הוֹאִיל וְרוֹב מַעֲשֵׂיהֶן מְקוּלְקָלִים. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, וְאָמְרִי לָהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מַאי אִירְיָא רוֹב? אֲפִילּוּ מִיעוּט נַמִּי! דְּהָא רַבִּי מֵאִיר חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא; סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה, וְאִתְרַע לֵיהּ רוּבָא! דִּתְנַן: תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה וּבְצַק בְּיָדוֹ - רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל תִּינוֹק לְטַפֵּחַ; וְאָמְרִינַן: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר - קָסָבַר: רוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין, וּמִיעוּט אֵין מְטַפְּחִין, וְעִיסָּה זוֹ בְּחֶזְקַת טְהֳרָה עוֹמֶדֶת,

סמוך

סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה, וְאִיתְרַע לֵיהּ רוּבָּא! - אִם אָמְרוּ סְפֵק טוּמְאָה לְטַהֵר, יֹאמְרוּ סְפֵק אִיסּוּר לְהַתִּיר? הוֹרָה רַבִּי כְּרַבִּי מֵאִיר, וְהוֹרָה רַבִּי כַּהֲכָמִים. הֵי מִינַּיְיהוּ דְּאַחֲרִיתָא? תָּא שְׁמַע: דְּרַבִּי אַבָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא וְרַבִּי זֵירָא הֲווּ קָיְימִי בְּשׁוּקָא דְּקִיסָרִי אַפְתָּחָא דְּבֵי מִדְרְשָׁא. נָפַק רַבִּי אַמִּי אַשְׁכַּחֵינְהוּ, אֲמַר לְהוּ: לָאו אָמְינָא לְכוּ, בְּעִידָּן בֵּי מִדְרְשָׁא לָא תִּקְימוּ אֲבָרַאי, דְּילְמָא אִיכָּא אֱינָשׁ דְּמִיצְטָרְכָא לֵיהּ שְׁמַעֲתָא, וְאָתֵי לְאִיטְרוּדֵי? רַבִּי זֵירָא עַל, רַבִּי אַבָּא לָא עַל. יָתְבִי וְקָא מְפַעֲיָא לְהוּ: הֵי מִינַּיְיהוּ אַחֲרִיתָא? אָמַר לְהוּ רַבִּי זֵירָא: לָא שְׁבַקְתּוּן לִי דְּאֵישְׁיֵילֵיהּ לְסָבָא, דְּילְמָא שְׁמִיעַ לֵיהּ מֵאֲבוּהּ, וַאֲבוּהּ מִינַּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן! דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא כָּל תְּלָתִין יוֹמִין קָא מְהַדַּר תַּלְמוּדֵיהּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. מַאי הֲוֵי עֲלָהּ? תָּא שְׁמַע, דִּשְׁלַח רַבִּי אֶלְעָזָר לַגּוֹלָה: הוֹרָה רַבִּי כְּרַבִּי מֵאִיר; וְהָא כְּרַבָּנַן נַמִּי אוֹרֵי? אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינָּהּ: הָא דְּאַחֲרִיתָא, שְׁמַע מִינָּהּ.

משנה שָׁחַט מֵאָה חַיּוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד - כִּפּוּי אֶחָד לְכוּלָּן, מֵאָה עוֹפוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד - כִּפּוּי אֶחָד לְכוּלָּן. חַיָּה וְעוֹף בְּמָקוֹם אֶחָד - כִּפּוּי אֶחָד לְכוּלָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שָׁחַט חַיָּה - יְכַסֶּנָּה, וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט אֶת הָעוֹף. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן: "חַיָּה" - כֹּל מַשְׁמַע חַיָּה, בֵּין מְרוּבָּה וּבֵין מוּעָטֶת; "עוֹף" - כֹּל מַשְׁמַע עוֹף, בֵּין מְרוּבֶּה וּבֵין מוּעָט; מִכָּאן אָמְרוּ: שָׁחַט מֵאָה חַיּוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד - כִּפּוּי אֶחָד לְכוּלָּן, מֵאָה עוֹפוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד - כִּפּוּי אֶחָד לְכוּלָּן, חַיָּה וְעוֹף בְּמָקוֹם אֶחָד - כִּפּוּי אֶחָד לְכוּלָּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שָׁחַט חַיָּה - יְכַסֶּנָּה, וְאַחַר כָּךְ יִשְׁחוֹט אֶת הָעוֹף, שֶׁנֶּאֱמַר: "חַיָּה אוֹ עוֹף". אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "כִּי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר דָּמוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא"! מַאי קָא מְהַדְּרִי לֵיהּ? - הָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ רַבָּנַן: הַאי "אוֹ" - מִיבָּעֵי לֵיהּ לְחַלֵּק. - וְרַבִּי יְהוּדָה, לְחַלֵּק - מ"דָּמוֹ" נָפְקָא. - וְרַבָּנַן, "דָּמוֹ" - טוֹבָא מַשְׁמַע, דִּכְתִיב: "כִּי נֶפֶשׁ כָּל בָּשָׂר דָּמוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא". אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מוֹדֶה הָיָה רַבִּי יְהוּדָה לְעָנְיַן בְּרָכָה, שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא בְּרָכָה אַחַת. אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא, וְאָמְרִי לָהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: מַאי שְׁנָא מִתַּלְמִידֵי דְּרַב? דְּרַב בְּרוּנָא וְרַב חֲנַנְאֵל תַּלְמִידֵי דְּרַב הֲווּ יָתְבִי בִּסְעוּדְתָא, קָאֵי עֲלַיְיהוּ רַב ייבָא סָבָא. אֲמַרוּ לֵיהּ: הַב לִיבְרִיךְ! הֲדוּר אֲמַרוּ לֵיהּ: הַב לִישְׁתֵּי! אֲמַר לְהוּ רַב ייבָא סָבָא, הָכִי אֲמַר רַב: כְּיָון דַּאֲמַר "הַב לִיבְרִיךְ" - אִיתְמַר לֵיהּ לְמִשְׁתֵּי חַמְרָא; הָכָא נַמִּי, כְּיָון דְּאִיטַּפַּל לֵיהּ לְכִפּוּי - אִיחַייב לֵיהּ לְבָרְכָה!

הכי

וְאִיתְרַע לֵיהּ רוּבָּא — אלמא אמרינן הכי, הכא נמי, למה לי רוב? ומשני: **אִם אָמְרוּ סְפֵק טוּמְאָה לְטַהֵר** — על ידי חזקה ומיעוט. **יֹאמְרוּ סְפֵק אִיסּוּר לְהַתִּיר** — הילכך, אי לאו דרוב מעשיהם מקולקלין, דאיכא רובא וחזקה — לא היה מתיר לשחוט אחריהם, דרבי מאיר חייש למיעוטא, ושמא יפה שחטו. **הֵי מִינַּיְיהוּ דְּאַחֲרִיתָא** — איזו מן ההוראות אחרונה, דסמכינן עלה, דנימא הדר ביה מקמייתא? **וְאָתֵי לְאִיטְרוּדֵי** — שמא לא תהא ברור השמועה לאותם שבפנים להשיב לשואל, ואם היתם שם הייתם אומרים אותה. **לָא שְׁבַקְתּוּן דְּאִישְׁיֵילֵיהּ** — לא הייתי יודע שהיתה שאלה זו בפנים בעודי אצל רבי אבא, והייתי שואלו. **תָּא שְׁמַע** — דשלח רבי אלעזר: הוו יודעים שהורה רבי כרבי מאיר. והאחרת לא חש להודיעם. **מִשְׁנָה שָׁחַט מֵאָה חַיּוֹת כו'** — מפרש טעמייהו בברייתא בגמרא. **גמרא כָּל מַשְׁמַע חַיָּה** — הכל משמע. **בֵּין מְרוּבָּה** — חיות הרבה. **בֵּין מוּעָטֶת** — אחת. **חַיָּה אוֹ עוֹף** — הפסיק זה מזה, להטעין כסוי לכל אחד ואחד. **מִיבָּעֵי לֵיהּ לְחַלֵּק** — דאי לאו "או", הוה אמינא: אין צריך כסוי אלא אם כן שחט שניהן. **לְעִנְיַן בְּרָכָה** — על השחיטה, אין צריך לברך לאחר כסוי. **קָאִים עֲלַייְיהוּ** — משמש בסעודה היה. **הַב לִיבְרִיךְ** — מזוג כוס לברכת המזון. וחזרו ונמלכו ואמרו: מזוג לשתות. **כֵּיוָן דַּאֲמַר הַב לִיבְרִיךְ** — גליא בדעתיה דגמרה סעודתא, ואסור לשתות עד שיברך לפניו, שאין מצטרפת לסעודה ראשונה. **כֵּיוָן דְּאִיטַּפַּל לְכִסּוּי** — הפסקה היא מלשחוט, וכי הדר שחיט — איחייב ליה בברכה.

מישתא

סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא — וביבמות בפרק בתרא (קיט,א) משמע דהוה ליה פלגא ופלגא. וטעם דספק טומאה לטהר, ואף על פי שבטומאה נמי איכא איסור אם היה תרומה, מפרש רבינו חיים: משום דתינוק הוי דבר שאין בו דעת לישאל — גמרינן מסוטה לטהר אפילו ברשות היחיד, ואף על גב דליכא חזקה, כגון הכא, דכי סמכינן מיעוטא לחזקה — הוי פלגא ופלגא. ואם תאמר: אמאי קאמר רבי יוחנן בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין פ,א) דלרבנן עשו תינוק כמו שיש בו דעת לישאל? והא לרבנן בלאו הכי אתי שפיר דמטמו, דלא חיישי למיעוטא, ורובא וחזקה — רובא עדיף! ויש לומר: דרוב תינוקות מטפחין לא הוי רוב גמור, ומשום דנראה כאילו הוא רוב — עשאוהו כמו שיש בו דעת לישאל. ולהכי קאמר רבי יוחנן דאין שורפין עליו תרומה וקדשים. ואי הוי רוב גמור, אמאי אין שורפין? כמו בהנהו דפרק "כל היד" (נדה יח,א) דאמר רבי יוחנן: בשלשה דברים הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי לשרוף עליו כו'. והתם נמי קאמר: אי למעוטי הך דתינוק, הא אמר רבי יוחנן חדא זימנא דאין שורפין עליו תרומה וקדשים! והיינו טעמא, דהתם הוי רוב גמור. ואם תאמר, למה ליה למימר: לרבי מאיר סמוך מיעוטא לחזקה? בלא חזקה נמי הוא מטהר, דכיון דחייש למיעוטא — אם כן הוי ספק, ויש לטהר, כיון דהוי דבר שאין בו דעת לישאל! וליכא למימר: אף על גב דהוי ספק, מכל מקום לא גמרינן מסוטה לטהר אלא בפלגא ופלגא. דהני דמסוטה לא נילף, נילף מדרב גידל דדריש (סוטה כט,א): "אשר יגע בכל טמא" — ודאי טמא, הא ספק יאבל. ומוקי לה באין בו דעת לישאל! ויש לומר: דבלא חזקה נמי טהור. ולא נקט סמוך מיעוטא לחזקה, אלא לומר דחזקה לא הויא בהדי רובא, דאי הויא בהדי רובא — הוי מיעוטא דמיעוטא. ולמאי דפרך לעיל בפרק קמא (יא,א) לרבי מאיר דלא חייש למיעוטא אלא מדרבנן להחמיר — אתי שפיר, דבלא חזקה לא הוה חייש למיעוטא לטהר, אבל עם החזקה — חייש למיעוטא מן התורה, לכך מטהר.

(יאמרו ספק איסור להתיר) — ואם תאמר: בפרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לד,ב) אסר רבי מאיר גבינות בית אונייקי, ומפרש טעמא בגמרא: מפני שרוב עגלים שבאותה עיר נשחטין לעבודה זרה. ופריך: מאי איריא רובי? אפילו מיעוט נמי, דהא רבי מאיר חייש למיעוטא! ומאי קושיא? אם אין רוב נשחטים, אם כן מיעוטא דנשחטים — מיעוטא דמיעוטא, דאיכא לגבינה חזקת היתר, דמסייע לרוב! ומידו, איכא למיפרך: מאי איריא רובי? אפילו פלגא ופלגא נמי.

לחלק מדמו נפקא — ואף על גב דבפרק "אותו ואת בנו" (חולין עט,א) מספקא ליה לרבי יהודה אי חוששין לזרע האב או לא, הכא דאיצטריך לחלק — היינו משום דשמא אין חוששין. **אסור** לכו למישתי — פירש בקונטרס, וכן רבינו חננאל: אם לא תברכו "בורא פרי הגפן". אבל על ידי "ברכת בורא פרי הגפן" שרי למישתי קודם ברכת המזון. והשתא מייתי שפיר, דכי היכי ד"הב לן ונבריך" הוי גמר וצריך לברך אם רוצה לשתות — הכי נמי כסוי הוי גמר, וצריך לברך על השחיטה. וכן ב"ערבי פסחים" (קג,א) מייתי ראיה מהך עובדא למאן דמברך אבסא קמא ואבסא דברכתא. וכן בפרק "כל הבשר" (חולין קז,ב) אמרינן דשמש מברך על כל פרוסה ופרוסה — אין נראה דצריך לברך בכל פעם ברכת המזון, אלא ברכת "המוציא" ודאי צריך לברך. והא דאמר להו רב ייבא: אסור לכו למישתי, אף על פי שלא היה יודע אם רוצים לברך "בורא פרי הגפן" תחלה, מכל מקום היה מורה להם שלא יטעו וישתו בלא ברכה. והא דאמר ב"ערבי פסחים" דבשלא הניחו זקן או חולה, כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע, וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה — התם עצה טובה קא משמע לן, דשמא ישהו הרבה עד שיהו רעבים, ושוב לא יוכלו לברך ברכת המזון על אותה סעודה, כדאמר בברכות (נא,ב). וכן משמע דלא הויא אלא עצה טובה, דאם צריכין לברך ברכת המזון כשיצאו, אם כן כשיחזרו — פשיטא דטעונין ברכה לכתחלה. ואם תאמר, דאמרינן בפרק "כיצד מברכין" (שם מב,א): רבה ורבי זירא אכלו, סליקו תכא מקמייהו, אייתו לקמייהו כו' רבה אכל, אמר: אנא אתכא דריש גלותא קא סמכי, ורבי זירא לא אכל. והשתא, אמאי לא אכל? כיון דלא בעי ברכת המזון, אלא ברכה שבתחלה! ויש לומר: דבאותו מאכל היה מעורב בו לחם, והיה קשה לו ליטול את ידיו ולברך ברכת "המוציא". והא דתניא בתוספתא דברכות (פרק ד): בעל הבית שהיה אוכל, קראו חבירו לדבר עמו — אין צריך לברך למפרע, הפליג — צריך לברך למפרע, וכשהוא חוזר מברך לכתחלה — לא לאחר שהפליג קאמר דצריך לברך למפרע, כדמשמע לישנא. אלא הפליג היינו שקראו להפליג ולילך עמו רחוק, ואינו יודע מתי יחזור. לכך צריך לברך למפרע קודם שיצא, שמא ישהה עד שיהא רעב. וכן משמע בפרק שלישי (ביומא ל,א) דאמר: דיבר עם חבירו והפליג — צריך נטילת ידים. משמע: אבל ברכת המזון לא צריך, אלא נטילה ו"המוציא", ומיירי כשיצא לא ידע שיפליג. ואין הלכה כאותה ברייתא, אלא כרב חסדא, דתניא כוותיה ב"ערבי פסחים" (פסחים קב,א) דבדברים הטעונים ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך אפילו ברכה לכתחלה, דלקבעיה קמא הדר. והך ברייתא אתיא כרבי יהודה, דמצריך שיניחו שם זקן או חולה.

משתא

[לד.]

גְּמָרָא: נִיחָא חִטִּין לֹא יִזְרָעֻנָּה פִּשְׁתָּן, פִּשְׁתָּן לֹא יִזְרָעֻנָּה חִטִּין?! פִּשְׁתָּן לוֹקֶה הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה שָׁנִים, וְתֵימַר כֵּן? פֵּרַשׁ רַבִּי מְנַחֵם אָחִי רַבִּי גְּרִיוֹן קַמֵּי רַבִּי לָא: מוּטָב לְזָרְעָהּ פִּשְׁתָּן אַחַר פִּשְׁתָּן, וְלֹא שְׁעוֹרִין אַחַר שְׁעוֹרִין.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ ׳שֶׁבַע שָׁנִים׳ בְּשִׁבַּע מֵאוֹת דִּינָר, אֵין הַשְּׁבִיעִית מִן הַמְּנַיִן. ׳שָׁבוּעַ אֶחָד׳ בְּשִׁבַּע מֵאוֹת דִּינָר, הַשְּׁבִיעִית מִן הַמְּנַיִן.

גְּמָרָא: תָּנֵי: הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, זָרְעָהּ שָׁנָה אַחַת וְלֹא צִימְּחָה - כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזָרְעָהּ שְׁנִיָּה. שְׁנִיָּה וְלֹא צִימְּחָה - אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזָרְעָהּ שְׁלִישִׁית. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הֲדָא דְתֵימַר, בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ בְּדוּקָה, אֲבָל בְּשָׂדֶה שֶׁהִיא בְּדוּקָה - כּוֹפִין אוֹתוֹ וְזוֹרְעָהּ שְׁלִישִׁית.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: שְׁכִיר יוֹם גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה, וּשְׁכִיר לַיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, וּשְׁכִיר שָׁעוֹת גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה. שְׁכִיר שַׁבָּת, שְׁכִיר חֹדֶשׁ, שְׁכִיר שָׁנָה, שְׁכִיר שָׁבוּעַ: יָצָא בַיּוֹם - גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה, יָצָא בַלַּיְלָה - גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

גְּמָרָא: שְׁמוּאֵל אָמַר: לְמָחָר עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם (דְּבָרִים כד, טו): "בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ". רַבִּי דוֹסָא אָמַר:

[לד:]

יוֹם אֶחָד הוּא, דְּתֵימַר עוֹבֵר עָלָיו כָּל שֶׁמּוֹת הַלָּלוּ?! אֵין בְּגַלַּל מְקַיֶּימָא קְרָאֵי, תִּפְתֵּר בְּשְׁכִיר שְׁעוֹת יוֹם וְלַיְלָה, שֶׁיָּכוֹל לִגְבוֹת כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. וְתָנֵי כֵּן: שְׁכִיר שָׁעוֹת בַּיּוֹם, גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם; בַּלַּיְלָה, גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה; שְׁכִיר שָׁעוֹת בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם.

הֲלָכָה יא: מַתְנִיתִין: אֶחָד שְׂכַר הָאָדָם, וְאֶחָד שְׂכַר הַבְּהֵמָה, וְאֶחָד שְׂכַר הַכֵּלִים, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם "בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ", וְיֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם "לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר" (וַיִּקְרָא יט, יג). אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ, לֹא תְּבָעוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי אוֹ אֵצֶל שֻׁלְחָנִי, אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הַשָּׂכִיר נִשְׁבַּע בִּזְמַנּוֹ וְנוֹטֵל. עִבֵּר זְמַנּוֹ, אֵינוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתְּבָעוֹ, הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. גֵּר תּוֹשָׁב יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם "בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ", וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם "לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר".

גְּמָרָא: כְּתִיב (דְּבָרִים כד, יד): "לֹא תַעֲשֹׁק עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ" - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל; "מִגֵּרְךָ" - זֶה גֵּר צֶדֶק; "בְּאַרְצְךָ" - לְרַבּוֹת הַבְּהֵמָה וְהָעֲבָדִים; "בִּשְׁעָרֶיךָ" - לְרַבּוֹת הַמְּטַלְטְלִין.

תָּנֵי: יָכוֹל הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי אוֹ אֵצֶל שֻׁלְחָנִי יְהֵא עוֹבֵר עָלָיו? אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. אֲבָל עוֹבְרִין הֵן עָלָיו. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁתְּבָעוֹ, לֹא תְּבָעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו.

הַשָּׂכִיר בִּזְמַנּוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: בְּשֶׁאָמַר לוֹ ׳נָתַתִּי׳, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: ׳אֶתֵּן לְמָחָר׳, אִם אָמַר לוֹ ׳נָתַתִּי׳ - אֵינוֹ נֶאֱמָן. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: וַאֲפִלּוּ ׳לְמָחָר׳, אִם אָמַר לוֹ ׳נָתַתִּי׳ - נֶאֱמָן.

גֵּר תּוֹשָׁב יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ" וְכוּ'. כְּתִיב (וַיִּקְרָא יט, יג): "לֹא תַעֲשֹׁק אֶת רֵעֲךָ" - פְּרָט לְגֵּר תּוֹשָׁב.

הֲלָכָה יב: מַתְנִיתִין: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ, לֹא יְמַשְׁכְּנֶנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין. לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְיִטֹּל אֶת מַשְׁכּוֹנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, יא): "בַּחוּץ תַּעֲמֹד" וְגוֹ'. הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כֵלִים, נוֹטֵל אֶחָד וּמַחֲזִיר אֶחָד. מַחֲזִיר אֶת הַכַּר בַּלַּיְלָה, וְאֶת הַמַּחֲרֵשָׁה בַּיּוֹם. וְאִם מֵת, אֵינוֹ מַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מַחֲזִיר אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמִשְּׁלֹשִׁים יוֹם וּלְהַלָּן - מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין.

[לה.]

גְּמָרָא: כְּתִיב בִּנְזָקִין שֶׁיְּהֵא גּוֹבֶה בְּעִדִּית, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב, ד): "מֵיטַב שָׂדֵהוּ" וְגוֹ', וּכְתִיב בְּמִלְוָה שֶׁיְּהֵא גּוֹבֶה בְּבֵינוֹנִית, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, יא): "וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ" וְגוֹמֵר. לָמְדוּ קַרְקָעוֹת מִן הַמַּשְׁכּוֹנוֹת. וְדִכְוָתַהּ יִלְמְדוּ מַשְׁכּוֹנוֹת מִקַּרְקָעוֹת.

דָּרַשׁ רַבִּי סִימַאי: דְּבַר תּוֹרָה שֶׁיְּהֵא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין נִכְנָס וְגוֹבֶה בְּבֵינוֹנִית. שֶׁאִם יִכָּנֵס הַמַּלְוֶה, הֲרֵי הוּא מוֹצִיא הַיָּפָה, וְאִם יִכָּנֵס הַלּוֶה מוֹצִיא הָרַע, אֶלָּא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין נִכְנָס וְגוֹבֶה בְּבֵינוֹנִית. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: דְּבַר תּוֹרָה שֶׁיְּהֵא הַלּוֶה נִכְנָס, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט הַחוּצָה".

אָמַר רַבִּי לָא: תַּנַּי תַּמָּן: "חָבַל" בְּבֵית דִּין, שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם חָבֹל תַּחְבֹּל". מִשְׁכְּנוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת, עוֹבֵר עַל כָּל שֵׁם וְשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ. אָמַר רַבִּי לָא: הוּא גָּרַם לְעַצְמוֹ לַעֲבֹר עַל כָּל שֵׁם וְשֵׁם שֶׁיֵּשׁ לוֹ. מִשְׁכְּנוֹ, וְחָזַר וְנָתַן לוֹ, מִדַּת הַדִּין בְּיָדוֹ שֶׁיְּהֵא גּוֹבֶה מִנְּכָסִין מְשֻׁעְבָּדִין. וְאִם מַחֲזִיר לוֹ, לְאֵי זֶה דָּבָר שֶׁמִּשְׁכְּנוֹ הוּא מִמַּשְׁכְּנוֹ? פֵּרַשׁ רַבִּי: שֶׁמָּא תָּבוֹא שְׁמִטָּה וְיַשְׁמִיט, אוֹ שֶׁמָּא יָמוּת הַלָּה וְנִמְצְאוּ הַמִּטַּלְטְלִין בְּיַד הַיּוֹרְשִׁין.

תָּנֵי: חוֹבֵל כְּסוּת יוֹם בַּלַּיְלָה וּכְסוּת לַיְלָה בַּיּוֹם, מַחֲזִיר כְּסוּת יוֹם בַּיּוֹם וּכְסוּת לַיְלָה בַּלַּיְלָה. כַּר וְסָדִין שֶׁדַּרְכָּן לְכַסּוֹת בַּלַּיְלָה - חוֹבְלָן בַּיּוֹם וּמַחְזִירָן בַּלַּיְלָה. קוּרְדּוֹם וּמַחֲרֵשָׁה שֶׁדַּרְכָּן לַעֲשׂוֹת בָּהֶן מְלָאכָה בַּיּוֹם - חוֹבְלָן בַּלַּיְלָה וּמַחְזִירָן בַּיּוֹם.

אָמַר רַבִּי לָא: זִמְנִין דְּתִפְתּוֹר הָהֵן קְרָא "לֹא תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ" - 'לָא תִּדְנַח עֲלוֹי שִׁמְשָׁא', וְזִמְנִין דְּתִפְתּוֹר לַהּ 'לָא תִּטְמַע עֲלוֹי שִׁמְשָׁא'. דִּכְתִיב (דְּבָרִים כד, יג): "הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הַעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ" - 'עִם מַעֲלֵי שִׁמְשָׁא'. "עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ" (שְׁמוֹת כב, כה) - 'עַד מִטְמְעֵי שִׁמְשָׁא'.

הֲלָכָה יג: מַתְנִיתִין: אַלְמָנָה, בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה, אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, יז): "לֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה". הַחוֹבֵל אֶת הָרֵחַיִם עוֹבֵר בְּ'לֹא תַעֲשֶׂה' וְחַיָּב מִשּׁוּם שְׁנֵי כֵלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, ו): "לֹא יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב", וְלֹא רֵחַיִם וְרֶכֶב בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא כָּל דָּבָר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אֹכֶל נֶפֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל".

[לה:]

גְּמָרָא: תָּנֵי: אַלְמָנָה בֵּין עֲנִיָּה בֵּין עֲשִׁירָה אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד אַלְמָנָה״ - אֶחָד עֲנִיָּה וְאֶחָד עֲשִׁירָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֲנִיָּה אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ כָּל עִקָּר, עֲשִׁירָה מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָהּ וְאֵינוֹ מַחֲזִיר; שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁבָּא אֶצְלָהּ מַשִּׂיאָהּ שֵׁם רַע. הַחוֹבֵל זוּג שֶׁל סַפְּרִין, עוֹבֵר עַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. חָבַל אֶחָד מֵהֶן, אֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא עַל אֶחָד מֵהֶן. הַמְמַשְׁכֵּן צֶמֶד פָּרוֹת, עוֹבֵר עַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. מִשְׁכֵּן אֶחָד מֵהֶם, אֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא עַל אֶחָד מֵהֶן בִּלְבַד.

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק הַמְקַבֵּל שָׂדֶה

פֶּרֶק עֲשִׂירִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנָּפְלוּ, שְׁנֵיהֶן חוֹלְקִין בָּעֵצִים וּבַאֲבָנִים וּבֶעָפָר. רוֹאִין אֵילוּ אֲבָנִים רְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּבֵּר, הָיָה אֶחָד מֵהֶן מַכִּיר מִקְצָת אֲבָנָיו, נוֹטְלָן וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֶשְׁבּוֹן.

גְּמָרָא: תָּנֵי: נִכְמַר כְּתַנּוּר, הַתַּחְתּוֹנוֹת רְאוּיוֹת לִשָּׁבֵר; נָפַל לַחוּץ, הָעֶלְיוֹנוֹת רְאוּיוֹת לִשָּׁבֵר.

הָיָה הָאֶחָד מַכִּיר מִקְצָת אֲבָנָיו, נוֹטְלָן וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֶשְׁבּוֹן. אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁשּׁוֹלֶטֶת הַיָּד מִצַּד אֶחָד. תַּמָּן תְּנִינַן: מֵאָה טֶבֶל מֵאָה חֻלִּין, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַת. מֵאָה טֶבֶל וּמֵאָה מַעֲשֵׂר, נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם אוֹמֵר אַתְּ נוֹטֵל מֵאָה, אֲנִי אוֹמֵר כָּל חֻלִּין עָלוּ בְיָדוֹ, וְנִמְצְאוּ אֵלּוּ בְּטִיבְלָן. אֶלָּא נוֹטֵל מֵאָה וְאַחַת כְּדֵי לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מִן הַטָּבֶל.

אִלֵּין תְּקוֹעַיֵּא, רַבִּי זְעִירָא אָמַר: אַרְעָיָה, ׳זְקִיק אַתְּ מַטְעִינָנִי׳. רַבִּי לָא אָמַר: עִלַּאי. בַּנָּאֵי אָמְרִין: תַּרְוֵיהוֹן אִלֵּין יְסוֹדַיָּא. וְדָא מְסַיְּעָה לְמַן דְּאָמְרֵי בַּנָּאֵי: הָיְתָה חֻרְבָּתוֹ סְמוּכָה לְכֹתֶל חֲצַר חֲבֵרוֹ, לֹא יֹאמַר לוֹ ׳הֲרֵינִי מְיַסֵּד עִמְּךָ כֹּתֶל חֲצֵרִי וְעוֹלֶה׳, אֶלָּא מְיַסֵּד עִמּוֹ מִלְמַטָּה וְעוֹלֶה. הָיְתָה עַל גַּבֵּי שִׁיחִין אוֹ עַל גַּבֵּי מְעָרוֹת, אֵינוֹ נִזְקָק לוֹ כְּלוּם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בּוּן: תִּפְתֵּר כְּגוֹן אִלֵּין דָּרַיָּא דְּבִישָׁן, דְּלָא יָכִיל אַרְעַיָּא בָּאנֵי עַד דְּבָנֵי עִילַּיָּא.

[לו.]

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, נִפְחֲתָה הָעֲלִיָּה וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת רוֹצֶה לְתַקֵּן - הֲרֵי בַּעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר לְמַטָּה, עַד שֶׁיְּתַקֵּן לוֹ אֶת הָעֲלִיָּה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַתַּחְתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתִּקְרָה, וְהָעֶלְיוֹן אֶת הַמַּעֲזִיבָה.

גְּמָרָא: תָּנֵי: נִפְחַת מִקּוֹם הַתַּנּוּר, יוֹרֵד לְמַטָּה. מִקּוֹם הַכִּירָה, יוֹרֵד לְמַטָּה. אֶלָּא דּוּ אֲמַר לֵהּ: ׳עֲבִיד לָךְ סֻלָּם, דְּלָא תֵיהֲוֵי עָלַיִל וְנָפִיק גּוֹ בֵּיתִי׳.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תַּחְתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתִּקְרָה, וְעֶלְיוֹן נוֹתֵן אֶת הַמַּעֲזִיבָה. רַבִּי יוּסְטָא בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ: הַתַּחְתּוֹן נוֹתֵן תִּקְרָה וּלְוָחִין, וְעֶלְיוֹן נוֹתֵן הַמַּעֲזִיבָה. בְּאֵיזֶה

מַעֲזִיבָה? רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: מַעֲזִיבָה עָבָה. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: מַעֲזִיבָה בֵּינוֹנִית. לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לְהַדְיֵחַ אֶת הַכּוֹסוֹת, בְּרַם אֵין הֲוָה בָּעֵי מְשַׁזְּגָא מָאנִין, אוֹף רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר מוֹדֵי בְּמַעֲזִיבָה עָבָה. הוֹרֵי רַבִּי חֲנִינָה לְאִילֵּין צְפוֹרָאֵי, שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין אֶת הַתִּקְרָה וְאֶת הַלְוָחִין. דְּאִנּוּן זְקוּקִין מַיְסַק חַמָּרֵיהוֹן תַּמָּן וּמַיְסַק פֵּירֵיהוֹן תַּמָּן.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, שֶׁנָּפְלוּ, אָמַר בַּעַל הָעֲלִיָּה לְבַעַל הַבַּיִת לִבְנוֹת, וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה - הֲרֵי בַּעַל הָעֲלִיָּה בוֹנֶה אֶת הַבַּיִת וְיוֹשֵׁב בְּתוֹכוֹ, עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף זֶה דָּר לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר! אֶלָּא בַּעַל הַבַּיִת בוֹנֶה אֶת הַבַּיִת וְאֶת הָעֲלִיָּה, וּמְקָרֶה אֶת הָעֲלִיָּה, וְיוֹשֵׁב בַּבַּיִת עַד שֶׁיִּתֵּן לוֹ יְצִיאוֹתָיו.

גְּמָרָא: אֶלָּא: בַּעַל הַבַּיִת מְבַקֵּשׁ לִבְנוֹת וּבַעַל הָעֲלִיָּה אֵינוֹ רוֹצֶה, מַהוּ שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ 'גּוֹפֵינוּ'[כא]? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: הָיְתָה חֳרְבָתוֹ סְמוּכָה לְחֳרְבַת חֲבֵרוֹ, עָמַד הַלָּה וּבְנָאָהּ בְּלֹא רְשׁוּתוֹ - הֲרֵי זֶה מְחַשֵּׁב יְצִיאוֹתָיו כְּשַׂעַר שֶׁבָּנָה, וְיִתֵּן לוֹ אֶת כָּל יְצִיאוֹתָיו. הָדָא אָמְרָה, שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר לוֹ 'גּוֹפֵינוּ מִן הַצַּד'. כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר לוֹ 'גּוֹפֵינוּ מִן הַצַּד', כָּךְ אֵין אוֹמֵר לוֹ 'גּוֹפֵינוּ מִלְּמַעְלָן'.

[לו:]

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: וְכֵן בֵּית הַבַּד שֶׁהוּא בָּנוּי בְּסֶלַע וְגִנַּת אַחֵר עַל גַּבָּיו, וְנִפְחַת, הֲרֵי בַּעַל הַגִּנָּה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמַטָּן, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה לְבֵית בַּדּוֹ כִּיפִּין. הַכֹּתֶל וְהָאִילָן שֶׁנָּפְלוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהִזִּיקוּ, פְּטוּרִין מִלְּשַׁלֵּם. נָתְנוּ לוֹ זְמַן לְסַתֵּר אֶת הַכֹּתֶל וְלָקוֹץ אֶת הָאִילָן, וְנָפְלוּ, בְּתוֹךְ הַזְּמַן - פְּטוּר, לְאַחַר הַזְּמַן - חַיָּב.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי לְעָזָר: מַעֲשֶׂה בְּדָלִית אַחַת שֶׁהָיְתָה מְדֻלָּה עַל פַּרְסִיקוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְנִפְשַׁח הַפַּרְסֵק, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי חִיָּה הַגָּדוֹל, וְאָמַר לוֹ: 'צֵא וְהַעֲמֵד לוֹ פַּרְסֵק'. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא! 'וְכֵן בֵּית הַבַּד שֶׁהוּא בָּנוּי בְּסֶלַע וְגִנַּת אַחֵר עַל גַּבָּיו, וְנִפְחַת' - שָׁמַעְנוּ שֶׁאֵין כּוֹפִין, וְהָתָנֵי רַבִּי חִיָּה כּוֹפִין! נֵימַר וְלָא פְלִיגִי, מַאן דְּמַר כּוֹפִין - שֶׁהוּא עוֹמֵד שָׁם, וּמַאן דְּמַר אֵין כּוֹפִין - בְּשֶׁאֵין עוֹמֵד שָׁם.

נָתְנוּ לוֹ זְמַן לָקוֹץ. כַּמָּה הוּא זְמַן? רַבִּי הוֹשַׁעְיָה אָמַר: שְׁלֹשִׁים יוֹם.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סָמוּךְ לְגִנַּת חֲבֵרוֹ, וְנָפַל, אָמַר לוֹ: 'פַּנֵּה אֶת אֲבָנֶיךָ'! אָמַר לוֹ: 'הַגִּיעוּךָ' - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. מִשֶּׁקִּבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ: 'הֵילֵךְ אֶת יְצִיאוֹתֶיךָ, וַאֲנִי נוֹטֵל אֶת שֶׁלִּי' - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּתֶבֶן וּבְקַשׁ, אָמַר לוֹ 'תֵּן לִי שְׂכָרִי', אָמַר לוֹ 'טֹל מִמַּה שֶׁעָשִׂיתָה בִּשְׂכָרְךָ' - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. מִשֶּׁקִּבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ 'הֵילֵךְ אֶת שְׂכָרְךָ, וַאֲנִי נוֹטֵל אֶת שֶׁלִּי' - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. הַמּוֹצִיא זְבָלוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים - הַמּוֹצִיא מוֹצִיא וְהַמְזַבֵּל מְזַבֵּל. אֵין שׁוֹרִין טִיט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאֵין לוֹבְנִין לְבֵנִים. וְגוֹבְלִין טִיט בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲבָל לֹא לִלְבֵנִים. הַבּוֹנֶה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהַמֵּבִיא אֲבָנִים - הַמֵּבִיא מֵבִיא וְהַבּוֹנֶה בוֹנֶה. וְאִם

[כא] סְגֹר אֶת הַבַּיִת עַל יְדֵי הַתִּקְרָה

הִזִּיק מְשַׁלֵּם מַה שֶּׁהִזִּיק. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף מְתַקֵּן הוּא אֶת מְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם.

גְּמָרָא: תָּנֵי: פּוֹרֵק אָדָם זְבֻלּוֹ בְּפֶתַח חֲצֵרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְפַנּוֹתוֹ מִיָּד; אֲבָל לְשַׁהוֹתוֹ אָסוּר. בָּא אֶחָד וְהֶזֵּק - הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁעַת הַזְּבָלִים, פּוֹרֵק אָדָם זְבֻלּוֹ בְּפֶתַח חֲצֵרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כְּדֵי שֶׁיִּתְפָּרֵךְ בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְהֵמָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁעַל מְנַת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ.

פּוֹרֵק אָדָם עֲפָרוֹ בְּפֶתַח חֲצֵרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְשָׁרוֹתוֹ וּלְהַעֲלוֹתוֹ עַל גַּבֵּי דִּימוֹס מִיָּד; לְשַׁהוֹתוֹ - אָסוּר. בָּא אַחֵר וְהֶזֵּק בּוֹ - חַיָּב. לֹא יְהֵא גּוֹבֵל בְּצַד זֶה וּבוֹנֶה בְּצַד זֶה, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹנֵהוּ. פּוֹרֵק אָדָם אֲבָנָיו בְּפֶתַח חֲצֵרוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְפַנּוֹתָן מִיָּד; לְשַׁהוֹתָן - אָסוּר. בָּא אַחֵר וְהֶזֵּק בָּהֶן - חַיָּב. מָסַר הַחוֹצֵב לְגַמָּל - הַגַּמָּל חַיָּב. גַּמָּל לְסַתָּת - הַסַּתָּת חַיָּב. סַתָּת לְסַבָּל - הַסַּבָּל חַיָּב. הֶעֱלָה עַל גַּבֵּי בִימוֹס, וְהָיָה מְפַקְפֵּק בָּהּ וְנָפְלָה - הָאַדְרְכָל חַיָּב. מְסָרָהּ גַּמָּל לְסַתָּת וְהֶזֵּק, בֵּין בִּסְתוּת בֵּין בָּאֶבֶן - הַסַּתָּת חַיָּב.

[לז.]

הַסַּתָּת לְסַבָּל, וְהֶזֵּק בִּסְתוּת - הַסַּתָּת חַיָּב; בָּאֶבֶן - הַסַּבָּל חַיָּב. עָלְתָה וְיָשְׁבָה בְּדִימוֹס, וְנָפְלָה - פָּטוּר.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: שְׁתֵּי גְּנוּת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְהַיָּרָק בֵּינְתַיִם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שֶׁל עֶלְיוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל תַּחְתּוֹן. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: וּמָה אִם יְרָקָה הָעֶלְיוֹן לְטַל אֶת עֲפָרוֹ, אֵין כָּאן יָרָק! אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וּמָה אִם יְרָקָה הַתַּחְתּוֹן לְמַלּאוֹת גִּנָּתוֹ עָפָר, אֵין כָּאן יָרָק! אָמַר רַבִּי מֵאִיר: וְכִי מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לְמָחוֹת זֶה עַל זֶה, מִנַּיִן יָרָק זֶה חַיָּיב? רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁהָעֶלְיוֹן יָכוֹל לִפְשׁט אֶת יָדוֹ וְלִטּוֹל - הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, וְהַשְּׁאָר - שֶׁל תַּחְתּוֹן.

גְּמָרָא: מַה יַּעֲשׂוּ? אֶפְרַיִם בְּשֵׁם רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: יַחֲלְקוּ. דְּבֵית רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים; רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹאֲנַס.

כֹּתֶל שֶׁבֵּין שְׁתֵּי מְחִיצוֹת שֶׁנִּפְרַץ. רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: מֻחֶצָה לָזֶה וּמֻחֶצָה לָזֶה. וְחַד אָמַר: כֻּלּוֹ לָזֶה וְכֻלּוֹ לָזֶה. מַה מַּפְקָה מִבֵּינֵיהוֹן? מָצָא מְצִיאָה. מַאן דְּמַר מֻחֶצָה לָזֶה וּמֻחֶצָה לָזֶה - מֻחֲצִיוֹ וְהֵילֶךְ לָזֶה, וּמֻחֲצִיוֹ וְהֵילֶךְ לָזֶה. וּמַאן דְּמַר כֻּלּוֹ לָזֶה וְכֻלּוֹ לָזֶה - הַמּוֹצֵא זָכָה.

הַדְרָן עָלָךְ פֶּרֶק הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה

וּסְלִיקָא לָהּ מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת בָּבָא־מְצִיעָא וְהַדְרָךְ עֲלָן, דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת בָּבָא־מְצִיעָא וְדַעְתָּךְ עֲלָן, לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת בָּבָא־מְצִיעָא וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְעָלְמָא דְאָתֵי׃

יאמר כן שלש פעמים ואחר כך יאמר זה׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יהו״ה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בַּר פַּפָּא, רָמֵי בַּר פַּפָּא, נַחְמָן בַּר פַּפָּא, אֲחַאי בַּר פַּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פַּפָּא, רַפְרָם בַּר פַּפָּא, רָכִישׁ בַּר פַּפָּא, סוּרְחַב בַּר פַּפָּא, אַדָּא בַּר פַּפָּא, דָּרוּ בַּר פַּפָּא׃

הַעֲרֶב נָא יהו״ה אֱלֹהֵינוּ, אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ. מֵאֵיבֵי תְחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי׃ יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃ לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי׃ בָּרוּךְ אַתָּה יהו״ה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד׃

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יהו״ה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שָׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר׃ וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יהו״ה אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסַּיֵּם מַסֶּכֶת בָּבָא־מְצִיעָא, כֵּן תַּעַזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה, וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם, וְיִתְקַיֵּם בִּי׃ בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ׃ כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ יהו״ה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יהו״ה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם׃

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[א.]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַשּׁוּתָפִין שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה בְּחָצֵר, בּוֹנִין אֶת הַכֹּתֶל לָאֶמְצַע. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִבְנוֹת גָּוִיל, גָּזִית, כְּפִיסִין, וּלְבֵנִים -בּוֹנִים, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. בְּגָוִיל - זֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים; בְּגָזִית - זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה; בִּכְפִיסִין - זֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם וְזֶה נוֹתֵן טְפָחַיִם; בִּלְבֵנִים - זֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמֶחֱצָה וְזֶה נוֹתֵן טֶפַח וּמֶחֱצָה. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶן.

גְּמָרָא: הֵיךְ תְּנִינַן תַּמָּן: ״אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר עַד שֶׁיְּהֵא אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה״? אָמְרִי: תַּמָּן בְּשֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן רוֹצִין, בְּרַם הָכָא בְּשֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין! וַאֲפִלּוּ תֵּימַר הָכָא בְּשֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן רוֹצִין. רָצָה זֶה - כּוֹפִין לָזֶה, רָצָה זֶה - כּוֹפִין לָזֶה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כּוֹפִין בַּחֲצֵרוֹת, וְאֵין כּוֹפִין בַּגַּגּוֹת. רַבִּי נָסָה סָבַר מֵימַר, בְּחָצֵר

[א:]

שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הַגַּג, אֲבָל גַּג שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הֶחָצֵר - כּוֹפִין; רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר מֵימַר, בְּחָצֵר שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הַגַּג - כּוֹפִין, אֲבָל גַּג שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הֶחָצֵר - אֵין כּוֹפִין.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: וְכֵן בִּגְנָה, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִגְדֹּר - יִגְדֹּר, אֲבָל בְּבִקְעָה, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִגְדֹּר - אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ. אֶלָּא אִם רָצָה, כּוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְעוֹשֶׂה חָזִית מִבַּחוּץ. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁלּוֹ. וְאִם עָשׂוּ מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן, בּוֹנִים אֶת הַכֹּתֶל בָּאֶמְצַע, וְעוֹשִׂים חָזִית מִכָּן וּמִכָּן. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל, הַמָּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶן.

גְּמָרָא: תָּנֵי: בִּגְנָה, בֵּין מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִגְדֹּר, בֵּין מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִגְדֹּר - כּוֹפִין. אֲבָל בְּבִקְעָה, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִגְדֹּר - כּוֹפִין, שֶׁלֹּא לִגְדֹּר - אֵין כּוֹפִין.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הַמַּקִּיף אֶת חֲבֵרוֹ מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתָיו, גָּדַר אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְאֶת הַשְּׁנִיָּה וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית - אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם עָמַד וְגָדַר אֶת הָרְבִיעִית - מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. כֹּתֶל חָצֵר שֶׁנָּפַל - מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. בְּחֻזְקַת שֶׁנָּתַן, עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁלֹּא נָתַן. מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וּלְמַעְלָן - אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת. סָמַךְ לוֹ כֹּתֶל אַחֵר, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא נָתַן עָלָיו אֶת הַתִּקְרָה -מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. בְּחֻזַּקְתּ שֶׁלֹּא נָתַן, עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה שֶׁנָּתַן.

גְּמָרָא: רַב חוּנָה אָמַר: וּבִלְבַד כְּשַׁעַר שֶׁבָּנָה עַכְשָׁו. דְּאִין הֲוָה בָּנֵי דְּכִיפִין,

[ב.]

בָּנֵי לַהּ דְּכִיפִין. בְּרַם אִין הַוָה בָּנֵי דְּכִיפִין וּבַנְתֵּיהּ בְּלִיבְנִין, גָּבֵי לֵיהּ כִּיפִין, וְכָל שָׁעָה דְּנָפִיל בָּנֵי לַהּ.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם עָמַד וְגָדַר אֶת הָרְבִיעִית - מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל. רַב חוּנָא אָמַר: מְגַלְגְּלִין עָלָיו פְּשׁוּטוֹ שֶׁל כֹּתֶל. עַד כְּדוֹן לְאָרְכּוֹ, לְרָחְבּוֹ? אָמַר רַבִּי נַסָּא: כֹּתֶל חָצֵר לֹא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְהַצִּיל לוֹ. סָבְרִין מֵימַר שֶׁאִם רָצָה לְקָרוֹת אֵינוֹ מְקָרֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: תִּפְתֵּר עַל־יְדֵי מְרִישָׁיו.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת בֵּית שַׁעַר, וְדֶלֶת לֶחָצֵר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא כָל הַחֲצֵרוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שַׁעַר. כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת לָעִיר חוֹמָה וּדְלָתַיִם וּבְרִיחַ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לֹא כָל הָעֲיָרוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה. כַּמָּה יְהֵא בָּעִיר וְיִהְיֶה כְּאַנְשֵׁי הָעִיר? שְׁנַיִם־עָשָׂר חֹדֶשׁ. קָנָה בָּהּ בֵּית דִּירָה, הֲרֵי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי לָא: כֵּינִי אָרְחָא: דְּמַאן דְּמִתְפַּרְנֵס מִבְּנֵי לֵיהּ שׁוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י, טו): "הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עֻזּוֹ" וְגוֹ'. תָּנֵי: שָׁהָה שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם - הֲרֵי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר לַקֻּפָּה. לִכְסוּת - שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. לְפַסִּים, וּלְזִימָיוֹת - שְׁנַיִם־עָשָׂר חֹדֶשׁ.

[ב:]

וּבָתַר כָּל הָלַיִן מִלִּין אִתְמַר: לְפַסִּים וּלְזִימָיוֹת - שְׁנַיִם־עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: לְחִטֵּי הַפֶּסַח, בֵּין לִשְׁאָ בֵּין לִתֵּן - שְׁנַיִם־עָשָׂר חֹדֶשׁ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר, עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה. וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ תִּשְׁעַת קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעַת קַבִּין לָזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ תִּשְׁעַת חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעַת חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה. וְלֹא אֶת הַגִּנָּה עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ חֲצִי קַב לָזֶה וַחֲצִי קַב לָזֶה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: בֵּית רֹבַע. וְלֹא אֶת הַטְּרַקְלִין, וְלֹא אֶת הַמּוֹרָן, וְלֹא אֶת הַשּׁוֹבָךְ, וְלֹא אֶת הַטַּלִּית, וְלֹא אֶת הַמֶּרְחָץ, וְלֹא אֶת בֵּית הַבַּד, עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם כְּדֵי לָזֶה וּכְדֵי לָזֶה. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן רוֹצִין. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין, אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת יַחֲלְקוּ. וְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ, אַף־עַל־פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶן רוֹצִין - לֹא יַחֲלְקוּ.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ, חוּץ מֵאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל פְּתָחִים. וְתָנֵי בַּר קַפָּרָא כֵּן: אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר עַד שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ שְׁמוֹנָה אַמּוֹת לָזֶה וּשְׁמֹנָה אַמּוֹת לָזֶה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁאָמְרוּ, לֹא שֶׁהֵן לוֹ לְקִנְיָן, אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה מַעֲמִיד בְּהֶמְתּוֹ לְשָׁעָה, וּפוֹרֵק חֲבִילָתוֹ. רַבִּי יוֹנָתָן מַקְשֵׁי: כְּלוּם אָמְרוּ אַרְבַּע אַמּוֹת אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה

מַעֲמִיד בְּהֶמְתּוֹ וּפוֹרֵק חֲבִילָתוֹ לְשָׁעָה?!
אַשְׁכַּח תָּנֵי: אַף חוּלְיַית הַבּוֹר יֵשׁ לָהּ
אַרְבַּע אַמּוֹת. דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: אַף בֵּית
הַתַּרְנוּגְלִין יֵשׁ לָהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי בְּנָיָה: בַּכֹּל הַשּׁוֹתָפִין
מְמַחִין זֶה עַל זֶה בְּחָצֵר, חוּץ מִן הַכְּבִיסָה,
מִפְּנֵי כְּבוֹד בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה:
הֲדָא דְתֵימַר, בְּמָקוֹם שֶׁהַנָּשִׁים מְכַבְּסוֹת,
אֲבָל מָקוֹם שֶׁהָאֲנָשִׁים מְכַבְּסִין - לָא בְדָא.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק אַחַד עָשָׂר

א. כָּל זְמַן שֶׁהָיְתָה מִרְיָם קַיֶּמֶת – הָיְתָה בְּאֵר מַסְפֶּקֶת אֶת יִשְׂרָאֵל. מִשֶּׁמֵּתָה מִרְיָם מַה אוֹמֵר? (בְּמִדְבַּר כ): "וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם" וְגוֹ', וְלֹא הָיָה מַיִם לָעֵדָה – שֶׁנִּסְתַּלְּקָה הַבְּאֵר. כָּל זְמַן שֶׁהָיָה אַהֲרֹן קַיָּם עַמּוּד עָנָן מַנְהִיג אֶת יִשְׂרָאֵל, מִשֶּׁמֵּת אַהֲרֹן מַהוּ אוֹמֵר (בְּמִדְבַּר כא): "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד יוֹשֵׁב הַנֶּגֶב" וְגוֹ', נַעֲשׂוּ יָדַיִם לְאוֹתוֹ רָשָׁע וּבָא וְנִלְחַם אֶת יִשְׂרָאֵל, אָמַר: אַיֵּה הָלַךְ הַתִּיר שֶׁלָּהֶם הַמַּכְבִּישׁ לָהֶם אֶת הָאָרֶץ.

ב. כָּל זְמַן שֶׁהָיָה מֹשֶׁה קַיָּם – הָיָה מָן יוֹרֵד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, מִשֶּׁמֵּת מֹשֶׁה מַהוּ אוֹמֵר? (יְהוֹשֻׁעַ ה): "וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת", וְלֹא שֶׁהַמָּן הָיָה תּוֹלֶה לָהֶם בְּחַיָּיו אֶלָּא אַף בְּמִיתָתוֹ, שֶׁמִּן הַמָּן שֶׁלָּקְטוּ בְּיוֹם שֶׁמֵּת מֹשֶׁה, אָכְלוּ הֵימֶנּוּ מִשְׁבְּעָה בַּאֲדָר וְעַד שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן שִׁלְשִׁים וְתִשְׁעָה יָמִים עַד שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת הָעֹמֶר בַּגִּלְגָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טז): "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד בּוֹאָם אֶל אֶרֶץ נוֹשָׁבֶת", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "עַד בּוֹאָם", מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "עַד בּוֹאָם אֶל קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן", אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁמִּן הַמָּן שֶׁלָּקְטוּ בְּיוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ מֹשֶׁה אָכְלוּ הֵימֶנּוּ, מִשִּׁבְעָה בַּאֲדָר וְעַד שִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן שִׁלְשִׁים וְתִשְׁעָה יוֹם עַד שֶׁהִקְרִיבוּ עֹמֶר בַּגִּלְגָּל, לֹא פָּסַק הַמָּן, וְלֹא רָצוּ לֶאֱכֹל מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: מָשָׁל מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁאָמַר לְעַבְדּוֹ: מְזֹג לִי בְּחַמִּין, אָמַר לוֹ: אֵין כָּאן חַמִּין. אָמַר לוֹ: אִם לָאו, מְזֹג לִי בְּצוֹנֵן, לְהוֹדִיעֲךָ כַּמָּה הָיָה יָפֶה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁאִלּוּ יָרַד מָן לְיִשְׂרָאֵל לֹא אָכְלוּ מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנָעַן. שָׁנָה שֶׁיָּצְאוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּאִיָּר יָרַד מָן לְיִשְׂרָאֵל, וּבְשִׁבְעָה בַּאֲדָר פָּסַק מִלֵּירֵד. אוֹתוֹ הַיּוֹם מֵת מֹשֶׁה, וּבְשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִיסָן כָּלָה מַה שֶּׁבִּיָּדָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנָעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא". דָּבָר אַחֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? (שָׁם): "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה". וַהֲלֹא חֲסֵרִין שִׁלְשִׁים יוֹם, אֶלָּא שֶׁאָכְלוּ עוּגוֹת מַצּוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ בְיָדָן מִמִּצְרַיִם, שֶׁהָיָה יָפוֹת לָהֶם כְּמָן.

ג. וּמִנַּיִן שֶׁבְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר נוֹלַד מֹשֶׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לא): "וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "הַיּוֹם", וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'הַיּוֹם'? מְלַמֵּד שֶׁהַיּוֹם מָלְאוּ שְׁנוֹתָיו. דָּבָר אַחֵר, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "הַיּוֹם"? מְלַמֵּד שֶׁהֵן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה מְכֻוָּנוֹת מִיּוֹם לְיוֹם. דָּבָר אַחֵר, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'הַיּוֹם', מְלַמֵּד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁלִים שְׁנוֹתָן שֶׁל צַדִּיקִים בְּרָצוֹן וּבְשִׂמְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כג): "אֶת מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא", וּמִנַּיִן שֶׁבְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר מֵת מֹשֶׁה? שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לד): "וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה בְּעַרְבוֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם" וְגוֹ'. (יְהוֹשֻׁעַ א): "וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וְגוֹ' וְעַתָּה קוּם עֲבוֹר וְגוֹ' וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת שׁוֹטְרֵי הָעָם לֵאמֹר עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְגוֹ', וְאוֹמֵר (יְהוֹשֻׁעַ ד): "וְהָעָם עָלוּ מִן הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן" וְגוֹ', צֵא מִמֶּנּוּ שִׁלְשִׁים וּשְׁלֹשָׁה לְמַפְרֵעַ, וְאַתָּה מוֹצֵא שֶׁבְּשִׁבְעָה בַּאֲדָר מֵת מֹשֶׁה.

ד. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֵּיוָן שֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם נִתְמַנּוּ לָהֶן שְׁלֹשָׁה פַּרְנָסִים טוֹבִים, אֵלּוּ הֵן: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמִרְיָם, בִּזְכוּתָן נִתְּנוּ לָהֶם שָׁלֹשׁ מַתָּנוֹת – בְּאֵר וְעַמּוּד עָנָן וּמָן. בְּאֵר – בִּזְכוּת מִרְיָם. עַמּוּד עָנָן – בִּזְכוּת אַהֲרֹן. מָן – בִּזְכוּת מֹשֶׁה. מֵתָה מִרְיָם – בָּטְלָה הַבְּאֵר, וְחָזְרָה בִּזְכוּת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. מֵת אַהֲרֹן – בָּטֵל עַמּוּד הֶעָנָן, וְחָזְרוּ שְׁנֵיהֶם בִּזְכוּת מֹשֶׁה. מֵת מֹשֶׁה – בָּטְלוּ שְׁלָשְׁתָּן וְלֹא חָזְרוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (זְכַרְיָה יא): "וְאַכְחִיד אֶת שְׁלֹשֶׁת הָרוֹעִים בְּיֶרַח אֶחָד" וְגוֹ', וְהַצָּרָעָה לֹא עָבְרָה אֶת הַיַּרְדֵּן, אֶלָּא עָמְדָה עַל שִׂפַת הַיַּרְדֵּן וְזָרְקָה בָּהֶן מָרָה.

ה. כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ יְהוֹשֻׁעַ וְהַזְּקֵנִים קַיָּמִים לֹא עָמַד שִׁיקּוּץ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הִזִּיקוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ב): ״וַיַּעַבְדוּ הָעָם אֶת ה׳ כָּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ״, מִשֶּׁמֵּת יְהוֹשֻׁעַ וְהַזְּקֵנִים, מַהוּ אוֹמֵר? (שׁוֹפְטִים ג): ״וַיַּעַבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם שְׁמוֹנֶה שָׁנִים״; לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רִשְׁעָתַיִם? ד שֶׁעָשָׂה שְׁתֵּי רִשְׁעוּת, אַחַת שֶׁנִּשְׁתַּעְבֵּד בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, וְאַחַת שֶׁעָבַר עַל הַשְּׁבוּעָה.

ו. כָּל זְמַן שֶׁהָיָה שְׁמוּאֵל קַיָּם – הָיוּ פְּלִשְׁתִּים נוֹפְלִים בְּיַד יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א ז): ״וַתְּהִי יַד ה׳ בַּפְּלִשְׁתִּים כָּל יְמֵי שְׁמוּאֵל״, מִשֶּׁמֵּת שְׁמוּאֵל, מַהוּ אוֹמֵר? (שְׁמוֹת כה): ״וַיָּמָת שְׁמוּאֵל וַיֵּאָסְפוּ וַיִּקָּבְצוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת מַחֲנֵיהֶם לַצָּבָא לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל״, כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: ״וּשְׁמוּאֵל מֵת״ וְגוֹ׳, וּכְתִיב: ״וַיָּמָת שְׁמוּאֵל״ וְגוֹ׳, אֶלָּא שְׁמוּאֵל, מֵת – זוֹ מִיתָה וַדַּאי. וַיָּמָת שְׁמוּאֵל – לְעִנְיָנוֹ שֶׁל שָׁאוּל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שָׁם): ״וַיֹּאמֶר לָהּ מַה תָּאֳרוֹ וַתֹּאמֶר אִישׁ זָקֵן עוֹלֶה״, שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה עַל דַּעְתֵּךְ שֶׁלֹּא מֵת שְׁמוּאֵל, אֶלָּא מֵת הוּא, וְאוֹמֵר (שְׁמוֹת כח): ״וַיִּסְפְּדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרוּהוּ בָּרָמָה בְּעִירוֹ״; וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהָרָמָה עִירוֹ? אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁסָּפְדוּ לוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּדֶרֶךְ שֶׁסָּפְדוּהוּ בָּרָמָה.

ז. כֵּיוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר? (שְׁמוּאֵל-א י, ב): ״בְּלֶכְתְּךָ הַיּוֹם מֵעִמָּדִי וְגוֹ׳ בְּצֶלְצַח״, הֵיכָא מָצִינוּ שֶׁנִּקְבְּרָה רָחֵל בִּגְבוּל בִּנְיָמִין בְּצֶלְצַח? וַהֲלֹא לֹא נִקְבְּרָה אֶלָּא בְּבֵית לֶחֶם חֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה? שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לה): ״וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֶר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת״, וְאֵין אֶפְרָת אֶלָּא חֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה ה): ״וְאַתָּה בֵּית לֶחֶם אֶפְרָתָה צָעִיר לִהְיוֹת בְּאַלְפֵי יְהוּדָה״, אֶלָּא אָמַר לוֹ, עַכְשָׁו שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר עִמְּךָ הִנָּם עַל קְבָרוֹת רָחֵל אַתָּה הוֹלֵךְ, וְהֵן בָּאִין, וּמוֹצֵא אַתָּה אוֹתָן בִּגְבוּל בִּנְיָמִן בְּצֶלְצַח. כֵּיוֹצֵא בְּדָבָר אַתָּה אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל א כב): ״וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בַּגִּבְעָה תַּחַת הָאֶשֶׁל בָּרָמָה וַחֲנִיתוֹ בְיָדוֹ״, אִם בַּגִּבְעָה אֵין בָּרָמָה, וְאִם בָּרָמָה אֵין בַּגִּבְעָה, אֶלָּא מִי מַעֲמִיד רַגְלֵי שֶׁל שָׁאוּל בַּגִּבְעָה? בֵּית דִּינוֹ

הַשָּׁלֵם

שֶׁל שְׁמוּאֵל הָרָמָתִי. כֵּיוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (תְּהִלִּים קכב): ״עוֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָיִם״, אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן? אֶלָּא מִי מַעֲמִיד רַגְלֵינוּ בַּמִּלְחָמָה? בָּתֵּי דִינִין שֶׁל דָּוִד שֶׁיּוֹשְׁבִים בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם, כֵּיוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (זְכַרְיָה יד): ״יְסוֹב כָּל הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה מִגֶּבַע לְרִמּוֹן נֶגֶב יְרוּשָׁלָיִם״; וַהֲלֹא נֶגֶב יְרוּשָׁלַיִם מִישׁוֹר הָיָה, וְגֶבַע וְרִמּוֹן מָקוֹם טְרָשִׁין וְקַפְקַסִין? אֶלָּא מַה גֶּבַע וְרִמּוֹן עֲתִידוֹת לִהְיוֹת מִישׁוֹר נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם, כָּךְ כָּל אַרְצוֹת עֲתִידוֹת לִהְיוֹת מִישׁוֹר נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם.

ח. כֵּיוֹצֵא בַּדָּבָר אַתָּה אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל-ב כא): ״וְאֶת חֲמֵשֶׁת בְּנֵי מִיכַל בַּת שָׁאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה לְעַדְרִיאֵל אֵל וְגוֹ׳ הַמְּחֹלָתִי״, הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁנִּתְּנָה מִיכַל לְעַדְרִיאֵל הַמְּחֹלָתִי? וַהֲלֹא לֹא נִתְּנָה אֶלָּא לְפַלְטִי בֶּן לַיִשׁ אֲשֶׁר מִגַּלִּים? שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א כה): ״וְשָׁאוּל נָתַן אֶת מִיכַל בַּתּוֹ אֵשֶׁת דָּוִד לְפַלְטִי בֶּן לַיִשׁ״, אֶלָּא מַקִּישׁ נְשׁוּאֵי מִיכַל לִנְשׁוּאֵי מֵרַב, מַה נְּשׁוּאֵי מֵרַב בַּעֲבֵרָה – אַף נְשׁוּאֵי מִיכַל לְפַלְטִי בֶּן לַיִשׁ בַּעֲבֵרָה הָיָה.

ט. שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי יוֹסֵי: הָאֵיךְ נָשָׂא דָּוִד אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ. אָמַר לָהֶן: לְאַחַר מִיתַת מֵרַב נְשָׂאָהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: שֶׁלֹּא הָיוּ קִדּוּשֵׁיהֶן קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב ג): ״תְּנָה אֶת אִשְׁתִּי אֶת מִיכַל אֲשֶׁר אֵרַשְׂתִּי לִי״ וְגוֹ׳. כְּשֵׁם שֶׁלֹּא הָיוּ קִדּוּשֵׁיהֶן קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים, כָּךְ לֹא הָיוּ נִשּׂוּאֵיהֶן נִשּׂוּאִין גְּמוּרִים. כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: (שְׁמוּאֵל ב כא): ״וְאֶת חֲמֵשֶׁת בְּנֵי מִיכַל בַּת שָׁאוּל אֲשֶׁר יָלְדָה לְעַדְרִיאֵל וְגוֹ׳ הַמְּחֹלָתִי״, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר (שְׁמוּאֵל ב ו): ״וּלְמִיכַל בַּת שָׁאוּל לֹא הָיָה לָהּ יָלָד עַד יוֹם מוֹתָהּ״, כֵּיצַד יִתְקַיְּמוּ שְׁנֵי כְתוּבִין הַלָּלוּ? אֱמוֹר מֵעַתָּה, בָּנִים שֶׁל מֵרַב הָיוּ, יָלְדָה מֵרַב וְגִדְּלָה מִיכַל אוֹתָן, וְנִקְרָא עַל שְׁמָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (רוּת ד): ״וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לֵאמֹר יוּלַד בֵּן לְנָעֳמִי״, וְאוֹמֵר (בְּמִדְבַּר ג): ״וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה״ וְגוֹ׳.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב): ״בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ לְמַלְכוּת אָסָא עָלָה בַּעְשָׁא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עַל יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת הָרָמָה״ וְגוֹ׳, אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן? וַהֲלֹא אָסָא קָבַר אֶת בַּעְשָׁא בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ לְמַלְכוּתוֹ, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ? נֶגֶד שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנָה שֶׁנִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה בְּמֶלֶךְ מִצְרַיִם, וְנֶגֶד שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנָה שֶׁנִּגְזְרָה גְּזֵרָה עַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד שֶׁתִּתְחַלֵּק, וּבְאַחֲרוֹנָה עֲתִידָה שֶׁתַּחְזֹר לָהֶם, וּכְנֶגֶד שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנָה שֶׁנִּגְזְרָה גְּזֵרָה עַל מַלְכֵי אֲרָם, שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹטְנִין עַל יִשְׂרָאֵל, וּבְאַחֲרוֹנָה עֲתִידִין לִפּוֹל בְּיַד בְּנֵי דָוִד, לְכָךְ נֶאֱמַר בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שָׁנָה לְמַלְכוּת אָסָא.

ב. ״וַיָּמָת כִּדְבַר ה׳ אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלְיָהוּ וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם תַּחְתָּיו בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לִיהוֹרָם בֶּן יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה״ (מְלָכִים ב א), אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן? וַהֲלֹא יְהוֹשָׁפָט מָלַךְ אַחֲרָיו חָמֵשׁ שָׁנִים! אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהָלַךְ יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה עִם אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְרָמוֹת גִּלְעָד, נִגְזְרָה גְּזֵרָה עַל יְהוֹשָׁפָט לֵהָרֵג, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים א כב): ״וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת יְהוֹשָׁפָט״ וְגוֹ׳, רָאוּי לֵהָרֵג בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אֶלָּא מִלַּמֵּד שֶׁבִּשְׁכָר זְעָקָה שֶׁזָּעַק תְּלָה לוֹ הַכָּתוּב שֶׁבַע שָׁנִים וְהָיָה מוֹנִין לִבְנוֹ.

ג. ״בֶּן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה יְהוֹרָם בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַיִם״ (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב כא). וּבַאֲחַזְיָהוּ בְּנוֹ מַהוּ אוֹמֵר? ״בֶּן אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ בְּמָלְכוֹ וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלַיִם״(שָׁם כב). וּבְמָקוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב ח): ״בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ בְּמָלְכוֹ״. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְכִי הַאיךְ אֶפְשָׁר לְבֶן שֶׁיִּהְיֶה גָּדוֹל מֵאָבִיו עֶשְׂרִים שָׁנִים? אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהִשִּׁיא אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶת בִּתּוֹ שֶׁל עָמְרִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לִיהוֹשָׁפָט בְּנוֹ לְאִשָּׁה, נִגְזְרָה עַל מַלְכוּת דָּוִד שֶׁתִּכְלֶה עִם בֵּית אַחְאָב, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב כב): ״וּמֵאֱלֹהִים הָיְתָה תְּבוּסַת אֲחַזְיָהוּ״ וְגוֹ׳, וְנָפְלוּ שְׁנֵיהֶם בּוֹ בַּיּוֹם זֶה עִם זֶה.

ד. כַּיּוֹצֵא בּוֹ (דִּבְרֵי הַיָּמִים-א ה): ״כֻּלָּם נִתְיַחֲסוּ בִּימֵי יוֹתָם מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל״, אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן? וַהֲלֹא עֻזִּיָּה קָבַר אֶת יָרָבְעָם וְעוֹד שְׁלֹשָׁה מְלָכִים אַחֲרָיו, אֶלָּא כָּל אוֹתָן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה שֶׁהָיָה עֻזִּיָּה הַמֶּלֶךְ מְצוֹרָע (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב כו) ״יוֹתָם בְּנוֹ עַל בֵּית הַמֶּלֶךְ שׁוֹפֵט אֶת עַם הָאָרֶץ״.

ה. עַד שֶׁלֹּא נִגְנַז אֵלְיָהוּ – הָיְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְרֻבָּה בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-ב ב): ״וַיֹּאמֶר אֵלְיָהוּ אֶל אֱלִישָׁע שֵׁב נָא פֹּה כִּי ה׳ שְׁלָחַנִי עַד בֵּית אֵל״, מַהוּ אוֹמֵר (שָׁם)? ״וַיֵּצְאוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בֵּית אֵל אֶל אֱלִישָׁע״ וְגוֹ׳. מַהוּ אוֹמֵר? (שָׁם): ״וַיִּגְּשׁוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בִּירִיחוֹ וְגוֹ׳ כִּי ה׳ שְׁלָחַנִי הַיַּרְדֵּנָה״ וְגוֹ׳, מַהוּ אוֹמֵר (שָׁם): ״וַחֲמִשִּׁים אִישׁ מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים הָלְכוּ וַיַּעַמְדוּ מִנֶּגֶד מֵרָחוֹק וְהֵמָּה עָמְדוּ וּשְׁנֵיהֶם עָמְדוּ עַל הַיַּרְדֵּן״, יָכוֹל מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוּעָטִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וַחֲמִשִּׁים אִישׁ״ וְגוֹ׳, יָכוֹל מִפְּנֵי שֶׁהֵן קְטַנִּים? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם ה׳ לוֹקֵחַ אֶת אֲדוֹנֶיךָ״, ׳אֲדוֹנֵינוּ׳ לֹא אָמְרוּ אֶלָּא ׳אֲדוֹנֶיךָ׳ – מְלַמֵּד שֶׁכֻּלָּם חֲבֵרָיו שֶׁל אֵלְיָהוּ הָיוּ, וְהָיוּ שְׁקוּלִין כְּנֶגֶד אֵלְיָהוּ, וּמִנַּיִן שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מֵהֶן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ? שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה נָא יֵשׁ אֶת עֲבָדֶיךָ חֲמִשָּׁה, חֲמִשִּׁים אֲנָשִׁים בְּנֵי חָיִל״ וְגוֹ׳. אֶפְשָׁר לִבְנֵי אָדָם, אֶמֶשׁ אוֹמְרִים ״הֲיָדַעְתָּ כִּי הַיּוֹם ה׳ לוֹקֵחַ אֶת אֲדוֹנֶיךָ״, וְעַכְשָׁו אוֹמְרִים ״יֵלְכוּ נָא וְיבַקְשׁוּ אֶת אֲדוֹנֶיךָ״? אֶלָּא מִלַּמֵּד שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מֵהֶן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. (שָׁם): ״וַיִּפְצְרוּ בּוֹ עַד בוֹשׁ וַיֹּאמֶר שַׁלְּחוּ״; מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳עַד בוֹשׁ׳? מִלַּמֵּד שֶׁהָיָה בוֹשׁ מֵהֶם. דָּבָר אַחֵר, ״עַד בוֹשׁ״, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״עַד בוֹשׁ״? כְּלוֹמַר שֶׁנִּתְבַּיֵּשׁ מֵהֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה אֱלִישָׁע קַיָּם לֹא הָיוּ גְּדוּדֵי אֲרָם בָּאִין בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים ב ו): ״וְלֹא יָסְפוּ גְּדוּדֵי אֲרָם לָבֹא בְּאֶרֶץ

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

יִשְׂרָאֵל״, מִשֶּׁמֵּת אֱלִישָׁע מַהוּ אוֹמֵר (מְלָכִים ב יג): ״וַיָּמָת אֱלִישָׁע וַיִּקְבְּרוּהוּ וּגְדוּדֵי מוֹאָב יָבוֹאוּ בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל״.

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק שְׁלִשָּׁה עָשָׂר

א. מִשֶּׁנִּבְנָה בֵּית רִאשׁוֹן – נִגְנַז אֹהֶל מוֹעֵד, וְנִגְנַז עִמּוֹ קָרְשָׁיו, קְרָסָיו, וּבְרִיחָיו וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁין אֶלָּא בְּשֶׁלְחָן שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה, וּמְנוֹרָה שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה לֹא הָיְתָה צְרִיכָה שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, שֶׁקְּדֻשָּׁה הָרִאשׁוֹנָה קְדֻשָּׁה לְשָׁעָתָהּ וְקְדֻשָּׁה לֶעָתִיד לָבֹא.

ב. מִשֶּׁנִּגְנַז הָאָרוֹן – נִגְנַז עִמּוֹ צִנְצֶנֶת הַמָּן וּצְלוּחִית שֶׁל שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וּמַקְלוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שְׁקֵדֶיהָ, פְּרָחֶיהָ, וְאַרְגָּז שֶׁהֶשִׁיבוּ פְּלִשְׁתִּים דּוּרוֹן לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל – כֻּלָּם הָיוּ בְּבֵית קֹדֶשׁ קָדָשִׁים. וּמִשֶּׁנִּגְנַז הָאָרוֹן – נִגְנְזוּ עִמּוֹ. וּמִי גְּנָזוֹ? יֹאשִׁיָּה הַמֶּלֶךְ גְּנָזָם. מַה רָאָה? כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה (דְּבָרִים כח): ״יוֹלֵךְ ה׳ אוֹתְךָ וְאֶת מַלְכְּךָ״ וְגוֹ׳, פָּקַד לַלְוִיִּם וּגְנָזוּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב לה): ״וַיֹּאמֶר לַלְוִיִּם הַמְבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳, תְּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בַּבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֶם מַשָּׂא בַּכָּתֵף״; אָמַר לָהֶם: גְּנֻזוּ אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַעֲלֶה לְבָבֶל כִּשְׁאָר כָּל הַכֵּלִים, שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִמְקוֹמָן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים ב לה): ״עַתָּה עִבְדוּ אֶת ה׳ אֱלֹהֵיכֶם וְאֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל״, מִיַּד גְּנָזוּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אָרוֹן גָּלָה לְבָבֶל, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב לה): ״לֹא יִוָּתֵר דָּבָר אָמַר ה׳״, וְאֵין דִּבּוּר אֶלָּא דִּבְרוֹת שֶׁבּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב לו): ״לְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה שָׁלַח הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר וַיְבִיאֵהוּ בָּבֶלָה עִם כְּלֵי חֶמְדַּת בֵּית ה׳״ – זֶהוּ אָרוֹן. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: אָרוֹן בִּמְקוֹמוֹ נִגְנַז, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים א ה): ״וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים וַיִּרְאוּ וְגוֹ׳ וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה״.

ג. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן בָּטְלוּ עָרֵי מִגְרָשׁ, וּפָסְקוּ אוּרִים וְתֻמִּים, וּבָטְלָה מְלוּכָה מִבֵּית דָּוִד, שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא ב): ״וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא יֹאכְלוּ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד הַכֹּהֵן לְאוּרִים וְתוּמִּים״. אָמַר לוֹ: כְּאָדָם שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ עַד שֶׁיִּחְיוּ מֵתִים אוֹ עַד שֶׁיָּבֹא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד.

הַשָּׁלֵם

ד. מִשֶּׁמֵּתוּ חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי – נִסְתַּלְּקָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, וְאַף עַל פִּי כֵן הָיוּ מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּבַת קוֹל. פַּעַם אַחַת הָיוּ מְסִבִּין בַּעֲלִיַּת בֶּן גּוּרְיוֹן בִּירִיחוֹ, יָצְתָה בַּת קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם וְאָמְרָה: יֵשׁ בָּכֶם אָדָם אֶחָד שֶׁרָאוּי שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו שְׁכִינָה, אֶלָּא שֶׁאֵין דּוֹרוֹ זַכַּאי לְכָךְ, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם בְּהִלֵּל הַזָּקֵן. וּכְשֶׁמֵּת, הִסְפִּידוּהוּ: ״הַי חָסִיד הַי עָנָיו תַּלְמִידוֹ שֶׁל עֶזְרָא״.

ה. וְשׁוּב פַּעַם אַחֶרֶת הָיוּ מְסִבִּין בַּעֲלִיָּה בִּיבְנֶה, וְיָצְאַת בַּת קוֹל וְאָמְרָה: ״יֵשׁ כָּאן אֶחָד שֶׁרָאוּי שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָה עָלָיו אֶלָּא שֶׁאֵין דּוֹרוֹ זַכַּאי לְכָךְ״, נָתְנוּ עֵינֵיהֶם בִּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן, כְּשֶׁמֵּת, הִסְפִּידוּהוּ: ״הַי עָנָיו הַי חָסִיד תַּלְמִידוֹ שֶׁל הִלֵּל הַזָּקֵן״. וְאַף הוּא אָמַר בִּשְׁעַת מִיתָתוֹ: ״שִׁמְעוֹן וְיִשְׁמָעֵאל לְחַרְבָּא וְחַבְרוֹהִי לְקִטְלָא, וּשְׁאָר עַמָּא לְבִיזָּא וְעָקוּ סַגִּיאִין עֲתִידִין לְמֵיתֵי עַל עָלְמָא״[1]. וְאַף עַל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא בְּקִשּׁוּ לוֹמַר כֵּן: ״הַי עָנָיו הַי חָסִיד תַּלְמִידוֹ שֶׁל שְׁמוּאֵל הַקָּטָן״, אֶלָּא שֶׁנִּטְרְפָה הַשָּׁעָה – שֶׁאֵין מַסְפִּידִין הֲרוּגֵי מַלְכוּת.

ו. יוֹחָנָן כֹּהֵן גָּדוֹל שָׁמַע דָּבָר מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: ״נָצְחִין טַלְיָא דְּאָזְלִי לְאַגָּחָא קְרָבָא בְּאַנְטוֹכַת״[2], וְכָתְבוּ אוֹתָהּ הַשָּׁעָה וְאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְכִוְּנוּ, וְאוֹתָהּ שָׁעָה הָיְתָה שֶׁנִּצְחוּ. שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק שָׁמַע דָּבָר מִבֵּית קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: ״בְּטֵלַת עֲבִידְתָּא, דְּיֵאמַר סַנְאָה לְאַיְתָאָה לְהֵיכְלָא, וְנֶהֱרַג גַּסְקְלָנוֹס

---

[1] שִׁמְעוֹן וְיִשְׁמָעֵאל לַחֶרֶב, וַחֲבֵרָיו לַהֶרֶג, וּשְׁאָר הָעָם לְבִזָּה וְצָרוֹת רַבּוֹת עֲתִידוֹת לָבוֹא עַל הָעוֹלָם.

[2] נִצְחוּ הַיְלָדִים שֶׁהָלְכוּ לַעֲרֹךְ קְרָב בְּאַנְטוֹכַת.

וּבָטְלוּ גְּזֵרוֹתָיו״[3]; וּבְלָשׁוֹן אֲרַמִּי שָׁמַע וְלֹא הֵבִינוּ.

ז. כָּל זְמַן שֶׁהָיָה שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק קַיָּם, הָיָה נֵר מַעֲרָבִי תָּדִיר, מְשֻׁמֶּת, הָלְכוּ וּמְצָאוּהוּ שֶׁכָּבָה, מִכָּאן וָאֵילָךְ מוֹצְאִין אוֹתָהּ, פְּעָמִים כָּבָה פְּעָמִים דָּלוּק. כָּל זְמַן שֶׁהָיָה שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק קַיָּם – הָיְתָה מַעֲרָכָה תְּדִירָה, כְּשֶׁמְּסַדְּרִין אוֹתָהּ בְּשַׁחֲרִית הָיְתָה מִתְגַּבֶּרֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, וְהָיוּ מַקְרִיבִין עָלֶיהָ תְּמִידִין וּמוּסָפִין וְנִסְכֵּיהֶן, וְלֹא הָיוּ מוֹסִיפִין עָלֶיהָ אֶלָּא שְׁנֵי גְזָרֵי עֵצִים עִם תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו): ״וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן״ וְכוּ׳. מִשֶּׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק – תְּשַׁשׁ כֹּחָהּ שֶׁל מַעֲרָכָה, כְּשֶׁמְּסַדְּרִין אוֹתָהּ בְּשַׁחֲרִית לֹא הָיוּ נִמְנָעִין מִלְּהוֹסִיף עָלֶיהָ עֵצִים כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, כָּל זְמַן שֶׁהָיָה שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק קַיָּם – בְּרָכָה נִכְנֶסֶת בְּשְׁתֵּי לֶחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִתְחַלֶּקֶת בַּעֲצֶרֶת לַכֹּהֲנִים, וְלֶחֶם הַפָּנִים בָּרֶגֶל לְכָל הַמִּשְׁמָרוֹת, יֵשׁ מֵהֶן שֶׁאוֹכְלִין וּשְׂבֵעִין וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁאוֹכְלִין וּמוֹתִירִים, וְלֹא עָלָה בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶלָּא כַּזַּיִת. מִשֶּׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק לֹא הָיְתָה בְּרָכָה נִכְנֶסֶת לֹא בִּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֹא בְּלֶחֶם הַפָּנִים. הַצְּנוּעִין מוֹשְׁכִין יְדֵיהֶן וְהַגַּרְגְּרָנִין חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶם, וְלֹא עָלָה בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶלָּא כְּפוֹל. מַעֲשֶׂה בְּכֹהֵן אֶחָד מִצִּפּוֹרִי שֶׁנָּטַל חֶלְקוֹ וְחֵלֶק חֲבֵרוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא עָלָה בְּיָדוֹ אֶלָּא כְּפוֹל, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בֶּן הַחַמְצָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

ח. אוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁמֵּת בָּהּ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה אוֹמֵר: ״בְּשָׁנָה הַזּוֹ הוּא מֵת״! אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לָהֶם: כָּל יְמוֹת הַכְּפוּרִים הָיָה זָקֵן וְלוֹבֵשׁ בִּגְדֵי לָבָן וּמִתְכַּסֶּה לְבָנִים – נִכְנַס עִמִּי וְיָצָא עִמִּי. שָׁנָה זוֹ, נִכְנַס עִמִּי וְלֹא יָצָא עִמִּי. לְאַחַר הָרֶגֶל חָלָה שִׁבְעַת יָמִים וָמֵת. מִשֶּׁמֵּת שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק פָּסְקוּ מִלְּבָרֵךְ בַּשֵּׁם[4].

ט. מְעוֹרְרִין – אֵלּוּ הַלְוִיִּם שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים עַל הַדּוּכָן, וְאוֹמְרִים (תְּהִלִּים מד): ״עוּרָה לָמָּה תִישַׁן ה׳״ וְגוֹ׳. אָמַר לָהֶן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: וְכִי יֵשׁ שֵׁינָה לְפָנָיו? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (תְּהִלִּים קכא): ״הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל״, אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁרוּיִין בְּצַעַר וְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּנַחַת וּבְשַׁלְוָה, לְכָךְ נֶאֱמַר: ״עוּרָה לָמָּה תִישַׁן ה׳״. נוֹקְפִין – אֵלּוּ שֶׁהָיוּ חוֹבְטִין אוֹתוֹ בְּמַקָּלוֹת בֵּין קַרְנָיו כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשִׂין לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. אָמַר לָהֶם רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: עַד מָתַי אַתֶּם מַאֲכִילִין נְבֵלוֹת לַמִּזְבֵּחַ? עָמַד וְהִתְקִין לָהֶם טַבָּעוֹת בַּקַּרְקַע.

י. עַד יָמָיו הָיָה פַּטִּישׁ מַכֶּה בִּירוּשָׁלַיִם בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, אַף הוּא גָּזַר עַל הַוַּדַּאי וּבִטֵּל אֶת הַדְּמַאי, לְפִי שֶׁשָּׁלַח בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְרָאָה שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין אֶלָּא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בִּלְבַד, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מְקֻצָּתָן מְעַשְּׂרִין וּמְקֻצָּתָן אֵין מְעַשְּׂרִין. אָמַר לָהֶם: ״בָּנַי! בּוֹאוּ וְאֹמַר לָכֶם, כְּשֵׁם שֶׁתְּרוּמָה גְּדוֹלָה יֵשׁ בָּהּ עָוֹן מִיתָה – כָּךְ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְטֶבֶל יֵשׁ בָּהּ עָוֹן מִיתָה״. עָמַד וְהִתְקִין לָהֶם, הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מֵעַם הָאָרֶץ – מַפְרִישׁ מֵהֶן מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְנוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי עוֹלֶה וְאוֹכְלָהּ בִּירוּשָׁלַיִם, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי – הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

יד,א רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי אוֹמֵר: מִשֶּׁרַבּוּ הָרַצְחָנִים – בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא עַל הַסָּפֵק. מִשֶּׁרַבּוּ הָרַצְחָנִים בְּגָלוּי – בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה. מִשֶּׁרַבּוּ הַמְנָאֲפִים – פָּסְקוּ מֵי הַמָּרִים, לְפִי

[3] בָּטְלָה הָעֲבוֹדָה שֶׁרָצָה הַשּׁוֹנֵא לְהָבִיא לַהֵיכָל, וּמֵת וְכוּ׳.

[4] סְפָרִים אֲחֵרִים: **׳נִמְנְעוּ אֶחָיו מִלְּבָרֵךְ בַּשֵּׁם׳.**

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁאֵין מֵי הַמָּרִים בָּאִים אֶלָּא עַל הַסָּפֵק, עַכְשָׁו כְּבָר רָבוּ הָרוֹאִים בְּגָלוּי. מִשֶּׁרַבּוּ בַּעֲלֵי הֲנָאָה – נִתְעַוְּתוּ הַדִּינִין וְנִתְקַלְקְלוּ הַמַּעֲשִׂים וְאֵין נוֹחַ בָּעוֹלָם. מִשֶּׁרַבּוּ רוֹאֵי פָּנִים בַּדִּין – בָּטֵל "לֹא תָגוּרוּ", וּפָסַק "לֹא תַכִּירוּ", וּפֵרְקוּ עֹל שָׁמַיִם וְנָתְנוּ עֲלֵיהֶם עֹל בָּשָׂר וָדָם. מִשֶּׁרַבּוּ לוֹחֲשֵׁי לְחִישׁוֹת בַּדִּין – חָרוֹן אַף בְּיִשְׂרָאֵל וְנִסְתַּלְּקָה הַשְּׁכִינָה, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּקֶרֶב אֱלֹקִים יִשְׁפֹּט". מִשֶּׁרַבּוּ "אַחֲרֵי בְּצָעָם לִבָּם הוֹלֵךְ" – רַבּוּ "אוֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע". מִשֶּׁרַבּוּ "הָאוֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע" – רַבּוּ "הוֹי הוֹי" בְּיִשְׂרָאֵל. מִשֶּׁרַבּוּ מוֹשְׁכֵי הָרֹק – רַבּוּ הַיְהִירִים, וְנִתְמַעֲטוּ הַתַּלְמִידִים, וְהַתּוֹרָה חָזְרָה עַל לוֹמְדֶיהָ. מִשֶּׁרַבּוּ הַיְהִירִים – נִתְחַלּוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִנָּשֵׂא לְיהִירִים, שֶׁאֵין דּוֹרֵנוּ רוֹאֶה אֶלָּא לְפָנִים. מִשֶּׁרַבּוּ מַטִּילֵי מְלָאי עַל בַּעֲלֵי בָּתִּים – רַבָּה הַשֹּׁחַד וְהַטָּיַת הַמִּשְׁפָּט וּפָסְקָה טוֹבָה וְהָיָה לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים. וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, כְּעַל בְּנֵי שְׁמוּאֵל (שמואל א ח): "לֹא הָלְכוּ בָּנָיו בִּדְרָכָיו" וְגוֹ'. וְכִי לָקְחוּ שֹׁחַד וּמִשְׁפַּט הִטּוּ? – רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חֶלְקָם שָׁאֲלוּ בְּפִיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְלָאי הֵטִילוּ עַל בַּעֲלֵי בָּתִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: קֻפָּה יְתֵרָה שֶׁל מַעֲשֵׂר נָטְלוּ בִּזְרוֹעַ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מֵתוֹת נָטְלוּ בִּזְרוֹעַ. אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִלֵּל עֵלִי אֶת שְׁמוּאֵל אֶלָּא עַל תְּנַאי, רְאֵה הַאֵיךְ דָּבְקָה בּוֹ. מִשֶּׁרַבּוּ מְקַבְּלֵנִי טוֹבָתֶךָ וּמַחֲזִיקֵנִי טוֹבָתֶךָ – רַבּוּ אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, שְׁפָלִים הֲגְבֵהוּ וּגְבוֹהִים הֻשְׁפִּלוּ, וּמַלְכוּתָא אָזְלָא וְנוּלָה, מִשֶּׁרַבּוּ צָרֵי עַיִן וְטוֹרְפֵי טֶרֶף – רַבּוּ מְאַמְצֵי הַלֵּב מִלְּהַלְווֹת, וְעָבְרוּ עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה: "הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן" וְגוֹ'. מִשֶּׁרַבּוּ נְטִיּוֹת הַגָּרוֹן מְסַקְּרוֹת הָעֵינַיִם – רַבּוּ מַיִם הַמָּרִים, אֶלָּא שֶׁפָּסְקוּ. מִשֶּׁרַבּוּ מְקַבְּלֵי מַתָּנוֹת – נִתְמַעֲטוּ הַיָּמִים וְנִתְקַצְּרוּ הַשָּׁנִים, דִּכְתִיב: "וְשׁוֹנֵא מַתָּנוֹת יִחְיֶה". מִשֶּׁרַבּוּ זְחוּחֵי הַלֵּב – רַבּוּ מַחְלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, תַּלְמִידֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל שֶׁלֹּא שִׁמְּשׁוּ כָּל צָרְכָּן – רַבּוּ מַחְלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנַּעֲשָׂה תּוֹרָה כִּשְׁתֵּי תּוֹרוֹת. מִשֶּׁרַבּוּ מְקַבְּלֵי צְדָקָה מִכּוּתִים – הִתְחִילוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְהִתְמַעֵט וְיִשְׂרָאֵל לְהִתְרוֹמֵם, וְאֵין נוֹחַ בָּעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק חֲמִשָּׁה עָשָׂר

א. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – בָּטֵל שָׁמִיר וְנִפֶּת צוֹפִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַה טִּיבוֹ שֶׁל שָׁמִיר זֶה? בְּרִיָּתוֹ כַּשְּׁעוֹרָה, מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָא, וְאֵין כָּל דָּבָר קָשֶׁה יָכוֹל לַעֲמֹד בְּפָנָיו, בַּמֶּה מְשַׁמְּרִין אוֹתוֹ? כּוֹרְכִין אוֹתוֹ בְּסְפוּגִין שֶׁל צֶמֶר, וּמַנִּיחִין אוֹתוֹ בְּאֵיתָנִי שֶׁל אֶבֶר מְלֵאָה סְבִין שְׂעוֹרָה, וּבוֹ בָּנָה שְׁלֹמֹה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – "וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ אֶבֶן אֵבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה" – הַדְּבָרִים כִּכְתָבָן; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: וְכִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "כָּל אֵלֶּה אֲבָנִים יְקָרוֹת וְגוֹ' מְגֹרָרוֹת בַּמְּגֵרָה"?! אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ" – שֶׁהָיָה מְתַקֵּן מִבַּחוּץ וּמַכְנִיס מִבִּפְנִים. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּאַבְנֵי מִקְדָּשׁ, וְדִבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה בְּאַבְנֵי בֵּיתוֹ, וְנוֹתְנִים אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי אֲבָנִים, עַל גַּבֵּי קוֹרוֹת, וּמִתְפַּתְּחִים לְפָנָיו כְּלוּחֵי פִּנְקָס, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁנּוֹתְנִין אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי בַּרְזֶל, הוּא בּוֹקֵעַ וְיוֹרֵד מִלְּפָנָיו, וְאֵין כָּל דָּבָר יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ.

ב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: תֵּדַע שֶׁנִּתְאָרְרוּ טְלָלִים, שֶׁבָּרִאשׁוֹנָה, כְּשֶׁהָיָה טַל יוֹרֵד עַל גַּבֵּי תֶּבֶן וְעַל גַּבֵּי קַשׁ – מַלְבִּין. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז): "וְהִנֵּה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק מְחֻסְפָּס"; וְעַכְשָׁו מַשְׁחִיר. בָּרִאשׁוֹנָה הָיָה כָּל עִיר שֶׁהָיוּ טְלָלִין מְרֻבִּין מֻחְבָּרוֹתֶיהָ – הָיוּ פְּרוֹתֶיהָ מְרֻבִּין. עַכְשָׁו – מְמֻעָטִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – אֵין יוֹם שֶׁאֵין בּוֹ קְלָלָה, וְלֹא יָרַד טָל לִבְרָכָה, וְנִטַּל טַעַם הַפֵּרוֹת, וְרֹאשׁוֹן רִאשׁוֹן עוֹמֵד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף נִטַּל שֹׁמֶן הַפֵּרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: טְהֳרָה נִטְלָה אֶת הַטַּעַם וְאֶת הָרֵיחַ, מַעֲשְׂרוֹת נִטְלָה שֹׁמֶן דָּגָן.

תּוֹסֶפְתָּא

מִשֶּׁמֵּת רַבִּי אֶלִיעֶזֶר – בָּטֵל כְּבוֹד הַתּוֹרָה. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ – בָּטְלוּ אַנְשֵׁי עֵצָה, וּפָסְקָה מַחֲשָׁבָה מִיִּשְׂרָאֵל. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי עֲקִיבָא – בָּטְלוּ זְרוֹעוֹת הַתּוֹרָה, וּפָסְקוּ מַעְיְנוֹת הַחָכְמָה. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה – בָּטְלָה עֲטֶרֶת חָכְמָה, שֶׁעֲטָרַת חֲכָמִים עֶשְׂרָם. מִשֶּׁמֵּת בֶּן עַזַּאי – בָּטְלוּ הַשַּׁקְדָנִין. מִשֶּׁמֵּת בֶּן זוֹמָא – בָּטְלוּ הַדַּרְשָׁנִין. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא – בָּטְלוּ אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה מִיִּשְׂרָאֵל. מִשֶּׁמֵּת אַבָּא יוֹסֵי בֶּן קַטְנְתָּא "אִישׁ קַטְנְתָּא" – נִתְקַטְּנָה חֲסִידוּת מִיִּשְׂרָאֵל, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ "אִישׁ קַטְנְתָּא"? – שֶׁהוּא מִקְּטַנֵּי הַחֲסִידִים. מִשֶּׁמֵּת רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל – בָּא גּוֹבַאי וְרַבּוּ צָרוֹת. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי – נִכְפְּלוּ צָרוֹת. מִשֶּׁמֵּת רַבִּי – בָּטְלָה עֲנָוָה וְיִרְאַת חֵטְא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לְךָ כָּל צָרָה שֶׁבָּאָה עַל הַצִּבּוּר, שֶׁאֵין בֵּית דִּין מְבַטְּלִין שִׂמְחָה כְּנֶגְדָּהּ.

ג. מִשֶּׁבָּטְלָה סַנְהֶדְרִין – בָּטֵל שִׁיר בֵּית הַמִּשְׁתָּאוֹת. וְכִי מַה הָיְתָה סַנְהֶדְרִין מוֹעֶלֶת לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל? אֶלָּא לְעִנְיַן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ): "וְאִם הַעְלֵם יַעְלִימוּ עַם הָאָרֶץ" וְגוֹ'. בָּרִאשׁוֹנָה הָיְתָה אֵימַת סַנְהֶדְרִין עֲלֵיהֶן, וְלֹא הָיוּ אוֹמְרִין דִּבְרֵי נְבָלָה בַּשִּׁיר. אֲבָל עַכְשָׁו שֶׁאֵין אֵימַת סַנְהֶדְרִין עֲלֵיהֶן – הֵן אוֹמְרִין דִּבְרֵי נְבָלָה בַּשִּׁיר. בָּרִאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ נִפְרָעִין אֶלָּא מֵאוֹתוֹ אִישׁ, עַכְשָׁו מִמֶּנּוּ וּמִקְּרוֹבָיו, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ): "וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ" וְגוֹ'. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה[5]? לְאֶחָד שֶׁסָּרַח בָּעִיר, וּמְסָרוּהוּ לְרוֹצְעָן[6], וְרָצְעוֹ, הָיָה קָשֶׁה מִן הָרַצָּעִין[7], מְסָרוֹ לְבַעַל זְמוֹרָה[8], וְחָבָטוּהוּ, וְהָיָה קָשֶׁה מִבַּעַל זְמוֹרָה. וּמְסָרוּהוּ לְקַטְרוֹן[9] וַחֲבָשׁוֹ, וְהָיָה קָשֶׁה מִקַּטְרוֹן, וּמְסָרוּהוּ לַשַּׁלְטוֹן וְהִטִּילוּ בַּקֶּמִין[10]. אַף יִשְׂרָאֵל – צָרוֹת – אַחֲרוֹנוֹת מְשַׁכְּחוֹת אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת.

ד. בְּפָלְמוֹס שֶׁל אַסְפַּסְינוּס – גָּזְרוּ עַל עֲטָרוֹת חֲתָנִים. וְאֵלּוּ הֵן עֲטָרוֹת חֲתָנִים, שֶׁל מֶלַח וְשֶׁל גְּפְרִית, אֲבָל שֶׁל וֶרֶד וְשֶׁל הֲדַס – הִתִּירוּ. בְּפָלְמוֹס שֶׁל טִיטוּס גָּזְרוּ עַל עֲטָרוֹת כַּלּוֹת, זֶה עִיר שֶׁל זָהָב, אֲבָל יוֹצֵא בְּגַפָּה שֶׁל מִלַּת. וְשֶׁלֹּא לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ יְוָנִית, הִתִּירוּ לָהֶם לְבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְלַמֵּד בְּנֵיהֶם יְוָנִית מִפְּנֵי שֶׁהֵן קְרוֹבִין לַמַּלְכוּת. וְשֶׁלֹּא לָסוּד אֶת בֵּיתוֹ בַּסִּיד – בְּבֵיצַת הַסִּיד, וְאִם עֵרֵב בּוֹ חוֹל אוֹ תֶּבֶן – מֻתָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם עֵרֵב בּוֹ חוֹל – הֲרֵי זֶה טְרַכְסִיד[11] וְאָסוּר. אִם עֵרֵב בּוֹ תֶּבֶן – מֻתָּר. פְּלְמוֹס הָאַחֲרוֹן גָּזְרוּ עַל חַפַּת חֲתָנִים. אֵלּוּ הֵן חַפַּת חֲתָנִים – זְהוֹרִית הַמְּזֻהֶבֶת, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא אַפִּיפְיָרוֹת[12], וְתוֹלֶה בָּהּ כָּל מַה שֶּׁיִּרְצֶה, וְשֶׁלֹּא תֵּצֵא כַּלָּה בָּאַפְרִיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר, וְרַבּוֹתֵינוּ הִתִּירוּ שֶׁתֵּצֵא בָּאַפְרִיוֹן בְּתוֹךְ הָעִיר, אַף עַל פַּלְיָטִין[13] גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

הַשָּׁלֵם

---

[5] מָשְׁלוּ אֶת הַצָּרוֹת שֶׁבָּאוֹת עַל יִשְׂרָאֵל מֵעֵת שֶׁחָרַב בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְגָלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ – לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה?

[6] לְמִי שֶׁמַּכֶּה בָּרְצוּעָה.

[7] הָיָה קָשֶׁה הַחֹטֵא מִן הָרוֹצְעָן, הָאִישׁ שֶׁפָּרַח הָיָה קָשֶׁה מִן הָרוֹצְעָן.

[8] לְמִי שֶׁמַּכֶּה בַּשּׁוֹטִים שֶׁל עֲנָפִים רַכִּים.

[9] מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְקוֹשְׁרוֹ וְלָתֵת יָדָיו וְרַגְלָיו בְּכְבָלִים.

[10] תַּנּוּר אֵשׁ.

[11] הַחוֹל מְהַדֵּק אֶת הַסִּיד וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ חָזָק וְטוֹב, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּשְׁחִיר קְצָת – אָסוּר.

[12] אֲרִיגוֹת שֶׁעוֹשִׂים מִן הַקָּנִים וּמִן הָעֵצִים.

[13] שֶׁמֶן אַפַּרְסְמוֹן.

תּוֹסֶפְתָּא

ה. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן אֱלִישָׁע: מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ דִּין הוּא שֶׁנִּגְזֹר עַל עַצְמֵנוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן, אֶלָּא שֶׁאֵין בֵּית דִּין גּוֹזְרִין עַל הַצִּבּוּר אֶלָּא אִם כֵּן רוֹב הַצִּבּוּר יְכוֹלִין לַעֲמֹד בָּהּ. הוּא הָיָה אוֹמֵר: הוֹאִיל וְעוֹקְרִין אֶת הַתּוֹרָה מִבֵּינוֹתֵינוּ, וְשֶׁלֹּא לִכְנֵס לְשָׁבוּעַ הַבֵּן, דִּין הוּא שֶׁנִּגְזֹר עַל עַצְמֵנוּ שֶׁלֹּא לִישָּׂא אִשָּׁה וּלְהוֹלִיד בָּנִים וְנִמְצָא זַרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ כָּלֶה מֵאֵלָיו. אָמְרוּ לוֹ: הַנַּח לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל מוּטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִים וְאַל יִהְיוּ מְזִידִין. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הָאַחֲרוֹן רַבּוּ פְּרוּשִׁין בְּיִשְׂרָאֵל – שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר וְלִשְׁתּוֹת לְשִׁתּוֹת יַיִן, נִטְפַּל לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מַה אֵין אַתֶּם אוֹכְלִים בָּשָׂר וְאֵין אַתֶּם שׁוֹתִים יַיִן? אָמְרוּ לוֹ: נֹאכַל בָּשָׂר? שֶׁבְּכָל יוֹם הָיָה תָּמִיד קָרֵב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ עַכְשָׁו בָּטֵל! נִשְׁתֶּה יַיִן שֶׁמְּנַסְּכִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְעַתָּה בָּטֵל!? אָמַר לָהֶם: אִם כֵּן, לֶחֶם לֹא נֹאכַל – שֶׁכְּבָר בָּטְלוּ מִנְחוֹת וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים. מַיִם לֹא נִשְׁתֶּה – שֶׁמֵּהֶן הָיוּ מְנַסְּכִין מַיִם בֶּחָג. תְּאֵנִים וַעֲנָבִים – לֹא נֹאכַל שֶׁכְּבָר בָּטְלוּ מִנְחוֹת בַּעֲצֶרֶת! שָׁתְקוּ. אָמַר לָהֶם: בָּנַי! בּוֹאוּ וְאֹמַר לָכֶם: לְהִתְאַבֵּל יוֹתֵר מִדַּאי – אִי אֶפְשָׁר, וְשֶׁלֹּא לְהִתְאַבֵּל כְּלָל – אִי אֶפְשָׁר, אֶלָּא כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמִים: סָד אָדָם אֶת בֵּיתוֹ בַּסִּיד וּמְשַׁיֵּר דָּבָר מֵעָט זֵכֶר לִירוּשָׁלַיִם. עוֹשֶׂה אָדָם כָּל צָרְכֵי הַסְּעוּדָה וּמְשַׁיֵּר דָּבָר מֵעָט זֵכֶר לִירוּשָׁלַיִם. עוֹשֶׂה אִשָּׁה כָּל תַּכְשִׁיטֶיהָ וּמְשַׁיֶּרֶת דָּבָר מֵעָט זֵכֶר לִירוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קלז): "אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אַזְכְּרֵכִי" וְגוֹ'. וְכָל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה – שְׂמֵחִים עִמָּהּ לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו): "שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ בָהּ כָּל אוֹהֲבֶיהָ" וְגוֹ'.

סָלִיק סֵדֶר נָשִׁים בְּסַיְיעְתָּא דִּשְׁמַיָּא

הַשָּׁלֵם

סֵדֶר נְזִיקִין

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א[14] **כָּל שֶׁחַבְתִּי בִּשְׁמִירָתוֹ חַבְתִּי בְּנִזְקוֹ** – זֶה הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר. **הִכְשַׁרְתִּי בְּמִקְצָת נִזְקוֹ כְּהֶכְשֵׁר כָּל נִזְקוֹ** – זֶה הַבּוֹר. **חַבְתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ** – מְלַמֵּד שֶׁהַבְּעָלִים מְטַפְּלִין בַּנִּבְלָה. **נְכָסִין שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה** – פֵּרַט לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ, וְשׁוֹר שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל. **נְכָסִין שֶׁהֵן שֶׁל בְּנֵי בְּרִית** – פֵּרַט לְשׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגַּח לְשׁוֹר שֶׁל כְּנַעֲנִי. **נְכָסִין הַמְּיֻחָדִין** – פֵּרַט לִנְכְסֵי הֶפְקֵר. **חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְּיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק** – פֵּרַט לְשֶׁהִזִּיק שׁוֹר בִּרְשׁוּתוֹ. **וּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק. וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק** – כְּגוֹן חֲצַר הַשֻּׁתָּפִין וְהַבְקָעָה. **נְכָסִין הַמְּיֻחָדִין** – שֶׁהֵן חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְּיֻחֶדֶת לַמַּזִּיק. וּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק. וְהַשּׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר, שֶׁהִזִּיק שׁוֹר בִּרְשׁוּתוֹ – מוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, וְתָם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. אֶחָד נִזְקֵי אָדָם וְאֶחָד נִזְקֵי בְּהֵמָה – שָׁמִין לָהֶם מִן הָעִידִית, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב, ד): "מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם".

א,ב[15] **שׁוּם כֶּסֶף** – אֵין אוֹמְרִים תֵּצֵא פָּרָה בְּטַלִּית, וְלֹא טַלִּית בְּפָרָה. אֶלָּא שָׁמִין אוֹתָן כְּסָפִים. **שָׁוֶה כֶּסֶף** – מְלַמֵּד: שֶׁאֵין בֵּית דִּין שָׁמִין אֶלָּא מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת. תָּפַס הַנִּזָּק בַּמִּטַּלְטְלִין – שָׁמִין לוֹ מֵהֶן בִּפְנֵי בֵּית דִּין, וַאֲפִלּוּ מִן הַיִּתּוֹמִים. וְהוּא – שֶׁתָּפַס מֵחַיִּים. **בִּפְנֵי בֵּית דִּין** – מְלַמֵּד שֶׁאֵין חַיָּב עַד שֶׁיַּעֲמֹד בַּדִּין. וְלֹא בְּבֵית דִּין הֶדְיוֹטוֹת. **עַל פִּי עֵדִים** – מְלַמֵּד: שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁהוּא קָנָס – אֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עַצְמוֹ. **בְּנֵי חוֹרִין וּבְנֵי**

---

[14] הֲלָכָה זוֹ בְּנוּיָה עַל פִּי מִשְׁנָה בְּפֶרֶק רִאשׁוֹן דְּבָבָא קַמָּא מִשְׁנָה ב׳, וְכָאן הוֹלֵךְ וּמְפָרֶשֶׁת פִּסְקָה וּפִסְקָה, כָּל דָּבָר שֶׁכָּתוּב שָׁם – מַה עִנְיָנוֹ.

[15] עַל פִּי מִשְׁנָה ג׳ שָׁם.

תּוֹסֶפְתָּא

בְּרִית – יְצָאוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וַעֲבָדִים, וּפְסוּלֵי עֲדוּת. **נָשִׁים בִּכְלָל הַנָּזָק** – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא דִּבֵּר הַכָּתוּב אֶלָּא בְּאִישׁ, סוֹפֵנוּ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה, הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק בַּתַּשְׁלוּמִין לְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

א,ג חֲמִשָּׁה תַּמִּין וַחֲמִשָּׁה מוּעָדִין – אַף הַצָּבוּעַ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הַנָּחָשׁ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁבָּאוּ מִן הַמִּדְבָּר, אֲבָל אִם הָיוּ מְרוּם[16], מוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם, תַּם – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. וְהַנָּחָשׁ – בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מוּעָד לְשַׁלֵּם. **הַבְּהֵמָה אֵינָהּ מוּעֶדֶת לֹא לְגַח וְלֹא לִגּוֹף וְלֹא לְשׁוֹךְ וְלֹא לְרַבֵּץ וְלֹא לִבְעֹט** – עַל כֻּלָּן מְשַׁלֶּמֶת חֲצִי נֶזֶק, בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד וּבֵין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – [17]וְנִתְּזוּ צְרוֹרוֹת מִתַּחַת רַגְלֶיהָ וְנָפַל עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרָתוּ – מְשַׁלֶּמֶת חֲצִי נֶזֶק. הָיְתָה מְהַלֶּכֶת כְּדַרְכָּהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּדְרָסָהּ עַל הַכְּלִי וּשְׁבָרָתוּ, וְנִתַּז הֵימֶנּוּ חֶרֶס וְשָׁבַר כְּלִי אַחֵר: עַל הָרִאשׁוֹן – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְעַל הָאַחֲרוֹן – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

א,ד בְּהֵמָה שֶׁנִּכְנְסָה מֵאֵלֶיהָ לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְהִזִּיקָה בְּיָדָהּ, וּבְרַגְלָהּ, וּבְקַרְנָהּ, וּבְעֹל שֶׁעָלֶיהָ, וּבְמַשּׂוּי שֶׁעַל גַּבָּהּ, וּבַעֲגָלָה כְּשֶׁהִיא מוֹשֶׁכֶת – מְשַׁלֶּמֶת נֶזֶק שָׁלֵם. וְהַמַּזִּיק בְּכַרְמְלִית – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. בְּהֵמָה שֶׁהָיְתָה מְהַלֶּכֶת כְּדַרְכָּהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, נָפְלָה לַגִּנָּה וְנֶהֱנֵית –מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. מִצַּד הָרְחָבָה וּמִתּוֹךְ הַחֲנוּת – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית. כֵּיצַד מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁנֶּהֱנֵית? אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לְהַאֲכִיל אֶת בְּהֶמְתּוֹ מַה שֶּׁאָכְלָה הֵיא, אֵינוֹ רָאוּי לְהַאֲכִילָהּ[18], לְפִיכָךְ אִם אָכְלָה חִטִּין

[16] שֶׁגִּדְלָם בְּבֵיתוֹ וְהֶאֱכִילָם מִיָּדוֹ.

[17] זֶה הֶמְשֵׁךְ לַמִּלִּים "**וְלֹא לִבְעֹט**", וּכְדִבְרֵי הַמִּשְׁנָה בִּתְחִלַּת כֵּיצַד הָרֶגֶל: הָיְתָה מְבַעֶטֶת אוֹ שֶׁהָיוּ צְרוֹרוֹת מְנַתְּזִין תַּחַת רַגְלֶיהָ.

[18] הוּא בַּעַל הַבְּהֵמָה אֵינוֹ דַּרְכּוֹ וְרָגִיל לְהַאֲכִיל לִבְהֶמְתּוֹ שְׁעוֹרִים, מִכָּל מָקוֹם אוֹמְדִים בָּאָדָם אַחֵר שֶׁרָגִיל לְהַאֲכִיל לִבְהֶמְתּוֹ שְׁעוֹרִים, כְּשֶׁהוּא מוֹצְאָם בְּזוֹל.

הַשָּׁלֵם

הָרְאוּיוֹת לָהּ – הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה. שִׁנְּתָה וְאָכְלָה –מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה. כֵּיצַד שִׁנְּתָה וְאָכְלָה? הָיְתָה קַפְּתוֹ מְפִשֶּׁלֶת לַאֲחוֹרָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. פְּשָׁטָה פָּרָה פִּיהָ לְתוֹכָהּ וְאָכְלָה – מְשַׁלֶּמֶת מַה שֶּׁהִזִּיקָה. מַשְׁאוּי שֶׁנָּתַן עַל פֶּתַח הַחֲנוּת, חֶצְיוֹ בִּפְנִים וְחֶצְיוֹ בַּחוּץ, פְּשָׁטָה פָּרָה פִּיהָ לְתוֹכוֹ וְאָכְלָה – הֲרֵי זוֹ פְּטוּרָה.

א,ה בְּהֵמָה שֶׁאָכְלָה אוֹכְלִין שֶׁאֵין רְאוּיִין לָהּ, וְשָׁתְתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵין רְאוּיִן לָהּ. וְכֵן חַיָּה שֶׁאָכְלָה אוֹכְלִין שֶׁאֵין רְאוּיִן לָהּ, וְשָׁתְתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵין רְאוּיִן לָהּ. טָרְפָה אֶת הַבְּהֵמָה וְאָכְלָה אֶת הַבָּשָׂר, חֲמוֹר שֶׁאָכַל כַּרְשִׁינִין, פָּרָה שֶׁאָכְלָה שְׁעוֹרִין, חֲזִיר שֶׁאָכַל חֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר, כֶּלֶב שֶׁלִּקְלֵק אֶת הַשֶּׁמֶן – מְשַׁלְּמִין נֶזֶק שָׁלֵם.

בְּהֵמָה - מוּעֶדֶת לֵילֵךְ כְּדַרְכָּהּ לְשַׁבֵּר, לְמַעֵךְ אֶת הָאָדָם וְאֶת הַפֵּרוֹת וְאֶת הַכֵּלִים, בֵּין שֶׁהִזִּיקָה בְּרַגְלָהּ בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָהּ, וּבְגוּפָהּ בְּדֶרֶךְ הִלּוּכָהּ. חֲמוֹר - בְּמַשָּׂאוֹ שֶׁעָלָיו בְּדֶרֶךְ הִלּוּכוֹ. סוּמְכוֹס אוֹמֵר: חֲזִיר שֶׁהָיָה נוֹבֵר וְהִזִּיק בְּחוֹטְמוֹ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.

א,ו אַרְבָּעָה כְּלָלִים הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּנִזָּקִין: כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לַנִּזָּק וְלֹא לַמַּזִּיק – חַיָּב בְּנֶזֶק שָׁלֵם. לַמַּזִּיק וְלֹא לַנִּזָּק – פָּטוּר מִן הַכֹּל. לָזֶה וְלָזֶה, כְּגוֹן חֲצַר הַשֻּׁתָּפִין וְהַבּוֹקֵעַ, עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל – פָּטוּר. עַל נְגִיחָה, וְעַל נְגִיפָה, עַל נְשִׁיכָה, וְעַל רְבִיצָה, וְעַל בְּעִיטָה: מוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְתַם – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין רְשׁוּת לֹא לָזֶה וְלֹא לָזֶה, כְּגוֹן חֲצַר שְׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם, עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. עַל נְגִיחָה, וְעַל נְגִיפָה, עַל נְשִׁיכָה, וְעַל רְבִיצָה, וְעַל בְּעִיטָה. מוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְתַם – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

טַרְפוֹן הָיָה אוֹמֵר: עַל הַכֹּל מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. עַל נְגִיחָה, וְעַל נְגִיפָה, עַל נְשִׁיכָה, וְעַל רְבִיצָה, וְעַל בְּעִיטָה. מוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְתַם – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

א,ז ״שׁוֹר הַמַּזִּיק בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק׳ כֵּיצַד? נָגַח, נָגַף, נָשַׁךְ, רָבַץ, בָּעַט. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. עַל נְגִיחָה, וְעַל נְגִיפָה, עַל נְשִׁיכָה, וְעַל רְבִיצָה, וְעַל בְּעִיטָה, מוּעָד – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. וְתַם – מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק.

מַסֶּכֶת בָּבָא קַמָּא פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א תַּרְנְגוֹלִין שֶׁהִדְסוּ[19] אֶת הָעִסָּה וְאֶת הַפֵּרוֹת, אוֹ שֶׁנִּקְרוּ[20] – מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק. הֶעֱלוּ עָפָר עַל גַּבֵּי עִסָּה וְעַל גַּבֵּי פֵּרוֹת – מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק. הָיוּ מְחַטְּטִין בְּחַבְלוֹ שֶׁל דְּלִי, נָפַל וְנִשְׁבַּר – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. נָפַל וְנִשְׁבַּר וְשָׁבַר כְּלִי אַחֵר, עַל הָרִאשׁוֹן – מְשַׁלְּמִין נֶזֶק שָׁלֵם, וְעַל הָאַחֲרוֹן – מְשַׁלְּמִין חֲצִי נֶזֶק. תַּרְנְגוֹלִין שֶׁיָּרְדוּ לַגִּנָּה, וְשָׁבְרוּ אֶת הַחֲלִיפִין[21], וְקִטְּמוּ אֶת הַיָּרָק[22] – מְשַׁלְּמִין נֶזֶק שָׁלֵם. סוּמְכוֹס אוֹמֵר: עַל הַקִּיטּוֹם – נֶזֶק שָׁלֵם. וְעַל הַשִּׁבּוֹר – חֲצִי נֶזֶק. תַּרְנְגוֹל שֶׁהָיָה פּוֹרֵחַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְהִזִּיק בְּגוּפוֹ – מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם. בְּרוּחַ שֶׁבְּכְנָפָיו – חֲצִי נֶזֶק. סוּמְכוֹס אוֹמֵר: נֶזֶק שָׁלֵם. הַכֶּלֶב וְהַגְּדִי שֶׁנָּפְלוּ – הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. קָפְצוּ וְהִזִּיקוּ – הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. אֲבָל אָדָם שֶׁקָּפַץ, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְּמַטָּה, וְהִזִּיק – הֲרֵי זֶה חַיָּב. נָפַל עַל גַּבֵּי חֲבֵרוֹ וְהִזִּיק, הַתַּחְתּוֹן בָּעֶלְיוֹן

[19] שֶׁחָפְרוּ בְּרַגְלֵיהֶם.

[20] שֶׁנִּקְרוּ בְּחַרְטוֹמֵיהֶם, אֶת הָעִסָּה וְאֶת הַפֵּרוֹת וְטִנְּפוּם.

[21] הַשָּׂרָשִׁים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּקַרְקַע וְצָמְחוּ בַּשִּׁנִּית.

[22] כְּשֶׁחָפְרוּ הַתַּרְנְגוֹלִים בְּאֶרֶץ בְּרַגְלֵיהֶם כְּדַרְכָּם – הֶעֱלוּ עָפָר עַל הַיָּרָק וְהִפְסִידוּהוּ.

הַשָּׁלֵם

וְהָעֶלְיוֹן בַּתַּחְתּוֹן – הַתַּחְתּוֹן פָּטוּר. וְאִם אָמַר לוֹ ׳קַבֵּלְנִי׳![23] שְׁנֵיהֶן אַחֲרָאִין זֶה לָזֶה.

ב,ב אֵיזֶהוּ תָּם וְאֵיזֶהוּ מוּעָד? מוּעָד – שֶׁהֶעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים. וְתַם – שֶׁהָיוּ הַתִּינוֹקוֹת מְמַשְׁמְשִׁין בּוֹ בֵּין קַרְנָיו. נַעֲשָׂה תָּם בֶּן יוֹמוֹ וְנַעֲשָׂה מוּעָד בֶּן יוֹמוֹ. צְהֻבִּין[24] הַבָּקָר שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה, אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד – הֲרֵי זֶה תָּם. רָדַף שָׁלֹשׁ רְדִיפוֹת זוֹ אַחַר זוֹ, אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד – הֲרֵי זֶה מוּעָד; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוּעָד – שֶׁהֶעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה, וְתַם – שֶׁהֶחְזִיר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה.

ב,ג לְעוֹלָם אֵין נַעֲשֶׂה שׁוֹר מוּעָד עַד שֶׁיַּעֲדוּהוּ בִּפְנֵי בְּעָלִים וּבִפְנֵי בֵּית דִּין, הֶעִידוּהוּ בִּפְנֵי בְּעָלִים וְלֹא בִּפְנֵי בֵּית דִּין, בִּפְנֵי בֵּית דִּין וְלֹא בִּפְנֵי בְּעָלִים – אֵין נַעֲשָׂה שׁוֹר הַמּוּעָד עַד שֶׁיַּעֲדוּהוּ בִּפְנֵי בְּעָלִים וּבִפְנֵי בֵּית דִּין. הֶעִידוּהוּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם יוֹם הָרִאשׁוֹן, בִּפְנֵי שְׁנַיִם יוֹם הַשֵּׁנִי, בִּפְנֵי שְׁנַיִם יוֹם הַשְּׁלִישִׁי – הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדוּיוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת. נִמְצֵאת כַּת הָרִאשׁוֹנָה זוֹמֶמֶת – הֲרֵי יוֹם אֶחָד פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. שְׁנִיָּה זוֹמֶמֶת – שְׁנֵי יָמִים פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. שְׁלִישִׁית זוֹמֶמֶת – הֲרֵי שְׁלִשְׁתָּן זוֹמְמִין. הוּא פָּטוּר וְהֵן חַיָּבִין, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דְּבָרִים יט, יט): ״וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו״.

ב,ד נִשְׁבְּרוּ כַּדּוֹ וּצְלוֹחִיתָיו בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, שֶׁאֵין שְׁמִירָתָן עָלָיו. מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים, בְּמַנִּיחַ אַבְנוֹ וּצְלוֹחִיתוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – שֶׁהוּא חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁמִירָתוֹ עָלָיו. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, בְּמַנִּיחַ קַנְקַנִּים בִּרְאשׁ הַגָּג

[23] אִם אָמַר הָעֶלְיוֹן לְתַחְתּוֹן קַבְּלֵנִי – הֵינוּ שֶׁאָמַר לוֹ נְטֵה הַצִּדָּה וְהַנַּח לִי מָקוֹם לִקְפֹּץ עָלָיו.

[24] בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ מַכְעִיסִים אֶת הַבָּקָר זֶה עַל זֶה.

תּוֹסֶפְתָּא

לְנַגְבָּן, וְנָפְלוּ וְנִשְׁבְּרוּ, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – שֶׁהוּא פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין שְׁמִירָתָן עָלָיו.

ב,ה הֵנִיחַ אַבְנוֹ וּמַשָּׂאוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אָמְרוּ לוֹ: "פַּנֵּה אוֹתָן". אָמַר לָהֶם: "אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן" – כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. וְאִם בָּא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. נָפְלָה כְּתֻלּוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אָמְרוּ לוֹ: "פַּנֵּה אוֹתָן". וְאָמַר: "אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן" – כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה בָּהֶן. וְאִם בָּא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. הַמַּפְרִיחַ גְּדֵרוֹ בְּקוֹצִין וּבְצָרוֹרוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה פָּטוּר. נָפְלוּ, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. בְּנָאָן כְּדַרְכּוֹ – פָּטוּר עַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ זְמַן. נָתְנוּ לוֹ וְנָפְלוּ בְּתוֹךְ זְמַן – פָּטוּר. לְאַחַר זְמַן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. וְכַמָּה הוּא זְמַן? אֵין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם.

ב,ו הַמַּצְנִיעַ קוֹצִים וּזְכוּכִית בְּתוֹךְ כְּתֻלּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּבָא בַּעַל הַכֹּתֶל וְסָתְרוֹ, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְתוֹךְ שָׂדוֹת עַצְמָן, וּמַעֲמִיקִין לָהֶן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּעֲלֶם הַמַּחֲרֵשָׁה. הָיָה בָּא בְּקָפָּה שֶׁל תֶּבֶן, וּבָא חֲבִילָה שֶׁל קוֹצִים בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא נִתְּנוּ עָרֵי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְכָךְ. [25]כְּגוֹן אֵלּוּ הַפּוֹתְחִין בִּיבֵיהֶן מְעָרוֹתֵיהֶן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בִּימוֹת הַחַמָּה – שֶׁאֵין לָהֶן רְשׁוּת, בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶן רְשׁוּת, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. הַמּוֹצִיא תִּבְנוֹ וְקַשּׁוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים לִזְבָלִים, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן – זָכָה. הַחוֹפֵר אֶת הַגָּלָל לִזְכוֹת בָּהּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְהִזִּיק בָּהּ – הֲרֵי זֶה חַיָּב, וַאֲסוּרָה מִשּׁוּם גְּזֵל. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל הַמְקַלְקְלִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מְתָרִין מִשּׁוּם גְּזֵל.

ב,ז קַדָּרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, נִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, בָּא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ וְנָפַל, הָרִאשׁוֹן – מְשַׁלֵּם לַשֵּׁנִי, וְהַשֵּׁנִי – לַשְּׁלִישִׁי. וְאִם מֵחֲמַת הָרִאשׁוֹן נָפְלוּ כֻּלָּם – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם עַל יְדֵי כֻּלָּן. וְחַיָּבִין עַל נִזְקֵי אָדָם, וּפְטוּרִין עַל נִזְקֵי כֵלִים. לְפִיכָךְ אִם הִזְהִירוּ זֶה אֶת זֶה – הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין.

חֲמָרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין זֶה אַחַר זֶה, נִתְקַל הָרִאשׁוֹן וְנָפַל, בָּא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ וְנָפַל, וּבָא חֲבֵרוֹ וְנִתְקַל בּוֹ, וְנָפַל, אָפְלוּ מֵאָה – כֻּלָּן פְּטוּרִין. הָרִאשׁוֹן – מְשַׁלֵּם לַשֵּׁנִי, וְהַשֵּׁנִי – לַשְּׁלִישִׁי. וְאִם מֵחֲמַת הָרִאשׁוֹן נָפְלוּ כֻּלָּם – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם עַל יְדֵי כֻּלָּם, שֶׁחַיָּב עַל נִזְקֵי אָדָם וּפָטוּר עַל נִזְקֵי בְּהֵמָה, לְפִיכָךְ אִם הִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה – כֻּלָּן פְּטוּרִין.

שׁוֹר שֶׁדָּחַף אֶת חֲבֵרוֹ וַחֲבֵרוֹ אֶת חֲבֵרוֹ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם לַשֵּׁנִי, וְהַשֵּׁנִי לַשְּׁלִישִׁי. וְאִם מֵחֲמַת הָרִאשׁוֹן נָפְלוּ – הָרִאשׁוֹן מְשַׁלֵּם עַל יְדֵי כֻּלָּם, וַאֲפִלּוּ הֵן מֵאָה – כֻּלָּן פְּטוּרִין.

ב,ח חֲמִשָּׁה שֶׁיָּשְׁבוּ עַל גַּבֵּי סַפְסָל וְנִשְׁבַּר – כֻּלָּן חַיָּבִין לְשַׁלֵּם. וְאִם מֵחֲמַת הָאַחֲרוֹן נִשְׁבַּר – הָאַחֲרוֹן מְשַׁלֵּם עַל יְדֵי כֻּלָּם. חֲמוֹרִין שֶׁרִגְלָיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶן רָעוֹת – אֵין רַשָּׁאִין לַעֲבוֹר עָלָיו. נָפַל – רַשָּׁאִין לַעֲבוֹר עָלָיו. הָיָה אֶחָד מֵהֶן טָעוּן, וְאֶחָד מֵהֶן רָכוּב – מַעֲבִירִין אֶת הַטָּעוּן מִפְּנֵי הָרָכוּב. אֶחָד טָעוּן וְאֶחָד רֵיקָן – מַעֲבִירִין אֶת הָרֵיקָן מִפְּנֵי הַטָּעוּן. אֶחָד רָכוּב וְאֶחָד רֵיקָן – מַעֲבִירִין אֶת הָרֵיקָן מִפְּנֵי הָרָכוּב. הָיוּ שְׁנֵיהֶם טְעוּנִין, שְׁנֵיהֶן רְכוּבִין, שְׁנֵיהֶן רֵיקָנִין – עוֹשִׂין פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶן. וְכֵן שְׁתֵּי סְפִינוֹת שֶׁהָיוּ בָּאוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ, אַחַת פְּרוּקָה וְאַחַת טְעוּנָה – מַעֲבִירִין אֶת הַפְּרוּקָה מִפְּנֵי הַטְּעוּנָה. שְׁתֵּיהֶן פְּרוּקוֹת וּשְׁתֵּיהֶן טְעוּנוֹת – עוֹשׂוֹת פְּשָׁרָה בֵּינֵיהֶן.

ב,ט שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶחָד רָץ וְאֶחָד מְהַלֵּךְ, שְׁנֵיהֶן רָצִין, שְׁנֵיהֶן מְהַלְּכִין, שְׁנֵיהֶם מְמַשְׁמְשִׁין, וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה –שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין, שֶׁלָּזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ וְלָזֶה רְשׁוּת לְהַלֵּךְ. אִיסִי הַבַּבְלִי אוֹמֵר: הָרָץ – חַיָּב מִפְּנֵי שֶׁשָּׁנָה. וּמוֹדֶה אִיסִי הַבַּבְלִי, שֶׁאִם הָיָה עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה – פָּטוּר.

הַשָּׁלֵם

---

[25] מִילְתָא בְּאַנְפֵי נַפְשֵׁהּ הִיא.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

ב,י מְסַקְּלִין דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת לְקַלְקֵל – כָּךְ לֹא יְסַקֵּל. אִם סָקַל – יוֹצִיא לַיָּם אוֹ לַנָּהָר, אוֹ לִמְקוֹמוֹת הַטְּרָשִׁים. וְהַמְסַקֵּל נוֹטֵל אֶבֶן מִן הָאֶמְצַע וְנוֹתֵן לַצְּדָדִים. וְאִם בָּא אַחֵר וְהֵזִק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ[26], הֲרֵי הוּא כִּמְסַקֵּל מִלִּפְנֵי בְּהֵמָה וְנוֹתֵן לִפְנֵי אָדָם, מִלִּפְנֵי הָרוֹאִים וְנוֹתֵן לִפְנֵי הַסּוּמִין, שֶׁדֶּרֶךְ בְּהֵמָה לְהַלֵּךְ בְּאֶמְצַע, וּבְנֵי אָדָם מְצַדְּדִין. דֶּרֶךְ הָרוֹאִין לַהֲלֹךְ בְּאֶמְצַע, וְהַסּוּמִין מִן הַצְּדָדִים. הַמְסַקֵּל נוֹטֵל מִתּוֹךְ שָׂדֵהוּ וְנוֹתֵן לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבָא אַחֵר וְהֵזִק בָּהֶן – הֲרֵי זֶה חַיָּב, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ ׳הֲרֵי הוּא כִּמְסַקֵּל מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ׳.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה מְסַקֵּל מִתּוֹךְ שָׂדֵהוּ וְנוֹתֵן לִרְשׁוּת הָרַבִּים, הָיָה חָסִיד אֶחָד רוֹדְפוֹ, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה אַתָּה מְסַקֵּל מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּךָ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שֶׁלְּךָ? שָׂחַק עָלָיו. לְאַחַר זְמַן, נִצְטָרֵךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ וּמָכַר אֶת שָׂדֵהוּ, וְהָיָה מְהַלֵּךְ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְנִתְקַל. אָמַר: לֹא לְחִנָּם אָמַר לִי אוֹתוֹ חָסִיד: ׳הֲרֵי אַתְּ מְסַקֵּל מִתּוֹךְ שֶׁאֵינוֹ שֶׁלְּךָ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ שֶׁלְּךָ׳.

---

[26] הַיְנוּ "הוֹאִיל וְאָמְרוּ", כְּיָוֹן שֶׁאָמְרוּ כֵּן, הֲרֵי הוּא חַיָּב בְּתַשְׁלוּמִים.

שופטים פרק ז

א וַיַּשְׁכֵּם יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
וַיִּחֲנוּ עַל־עֵין חֲרֹד וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה־לוֹ מִצָּפוֹן
מִגִּבְעַת הַמּוֹרֶה בָּעֵמֶק: {ס} **ב** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
גִּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ מִתִּתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדָם
פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי הוֹשִׁיעָה
לִי: **ג** וְעַתָּה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי־יָרֵא
וְחָרֵד יָשׁוּב וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד וַיָּשָׁב מִן־הָעָם
עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ:
{ס} **ד** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רָב הוֹרֵד
אוֹתָם אֶל־הַמַּיִם וְאֶצְרְפֶנּוּ לְךָ שָׁם וְהָיָה אֲשֶׁר
אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה | יֵלֵךְ אִתְּךָ הוּא יֵלֵךְ אִתָּךְ וְכֹל
אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה לֹא־יֵלֵךְ עִמָּךְ הוּא לֹא
יֵלֵךְ: **ה** וַיּוֹרֶד אֶת־הָעָם אֶל־הַמָּיִם וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר־יָלֹק בִּלְשׁוֹנוֹ מִן־הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר
יָלֹק הַכֶּלֶב תַּצִּיג אוֹתוֹ לְבָד וְכֹל אֲשֶׁר־יִכְרַע עַל־
בִּרְכָּיו לִשְׁתּוֹת: **ו** וַיְהִי מִסְפַּר הַמְלַקְקִים בְּיָדָם
אֶל־פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכֹל יֶתֶר הָעָם כָּרְעוּ
עַל־בִּרְכֵיהֶם לִשְׁתּוֹת מָיִם: {ס} **ז** וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־גִּדְעוֹן בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמְלַקְקִים אוֹשִׁיעַ
אֶתְכֶם וְנֶתַתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדֶךָ וְכָל־הָעָם יֵלְכוּ אִישׁ
לִמְקֹמוֹ: **ח** וַיִּקְחוּ אֶת־צֵדָה הָעָם בְּיָדָם וְאֵת
שׁוֹפְרֹתֵיהֶם וְאֶת כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל שִׁלַּח אִישׁ
לְאָהָלָיו וּבִשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחֱזִיק וּמַחֲנֵה
מִדְיָן הָיָה לוֹ מִתַּחַת בָּעֵמֶק: {פ}
ט וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה קוּם רֵד
בַּמַּחֲנֶה כִּי נְתַתִּיו בְּיָדֶךָ: **י** וְאִם־יָרֵא אַתָּה לָרֶדֶת
רֵד אַתָּה וּפֻרָה נַעַרְךָ אֶל־הַמַּחֲנֶה: **יא** וְשָׁמַעְתָּ
מַה־יְדַבֵּרוּ וְאַחַר תֶּחֱזַקְנָה יָדֶיךָ וְיָרַדְתָּ בַּמַּחֲנֶה
וַיֵּרֶד הוּא וּפֻרָה נַעֲרוֹ אֶל־קְצֵה הַחֲמֻשִּׁים אֲשֶׁר
בַּמַּחֲנֶה: **יב** וּמִדְיָן וַעֲמָלֵק וְכָל־בְּנֵי־קֶדֶם נֹפְלִים
בָּעֵמֶק כָּאַרְבֶּה לָרֹב וְלִגְמַלֵּיהֶם אֵין מִסְפָּר כַּחוֹל
שֶׁעַל־שְׂפַת הַיָּם לָרֹב: **יג** וַיָּבֹא גִדְעוֹן וְהִנֵּה־אִישׁ
מְסַפֵּר לְרֵעֵהוּ חֲלוֹם וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלוֹם חָלַמְתִּי
וְהִנֵּה צְלִיל לֶחֶם שְׂעֹרִים מִתְהַפֵּךְ בְּמַחֲנֵה מִדְיָן
וַיָּבֹא עַד־הָאֹהֶל וַיַּכֵּהוּ וַיִּפֹּל וַיַּהְפְּכֵהוּ לְמַעְלָה
וְנָפַל הָאֹהֶל: **יד** וַיַּעַן רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵין זֹאת בִּלְתִּי
אִם־חֶרֶב גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ אִישׁ יִשְׂרְאֵל נָתַן
הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ אֶת־מִדְיָן וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה: {פ}
טו וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ גִּדְעוֹן אֶת־מִסְפַּר הַחֲלוֹם וְאֶת־
שִׁבְרוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ וַיָּשָׁב אֶל־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
קוּמוּ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיֶדְכֶם אֶת־מַחֲנֵה
מִדְיָן: **טז** וַיֶּחַץ אֶת־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ שְׁלֹשָׁה
רָאשִׁים וַיִּתֵּן שׁוֹפָרוֹת בְּיַד־כֻּלָּם וְכַדֵּים רֵיקִים
וְלַפִּדִים בְּתוֹךְ הַכַּדִּים: **יז** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִמֶּנִּי
תִרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהִנֵּה אָנֹכִי בָּא בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה
וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־אֶעֱשֶׂה כֵּן תֵּעֲשׂוּן: **יח** וְתָקַעְתִּי
בַּשּׁוֹפָר אֲנֹכִי וְכָל־אֲשֶׁר אִתִּי וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָרוֹת
גַּם־אַתֶּם סְבִיבוֹת כָּל־הַמַּחֲנֶה וַאֲמַרְתֶּם לַיהוָה
וּלְגִדְעוֹן: {פ}
יט וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאָה־אִישׁ אֲשֶׁר־אִתּוֹ בִּקְצֵה
הַמַּחֲנֶה רֹאשׁ הָאַשְׁמֹרֶת הַתִּיכוֹנָה אַךְ הֻקֵּם
הֵקִימוּ אֶת־הַשֹּׁמְרִים וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְנָפוֹץ
הַכַּדִּים אֲשֶׁר בְּיָדָם: **כ** וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הָרָאשִׁים
בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְשַׁבְּרוּ הַכַּדִּים וַיַּחֲזִיקוּ בִּיד־שְׂמֹאולָם
בַּלַּפִּדִים וּבְיַד־יְמִינָם הַשּׁוֹפָרוֹת לִתְקֹעַ וַיִּקְרְאוּ
חֶרֶב לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן: **כא** וַיַּעַמְדוּ אִישׁ תַּחְתָּיו
סָבִיב לַמַּחֲנֶה וַיָּרָץ כָּל־הַמַּחֲנֶה וַיָּרִיעוּ ויניסו
(וַיָּנוּסוּ): **כב** וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הַשּׁוֹפָרוֹת

וַיָּשֶׂם יְהוָה אֵת חֶרֶב אֶישׁ בְּרֵעֵהוּ וּבְכָל־הַמַּחֲנֶה וַיָּנָס הַמַּחֲנֶה עַד־בֵּית הַשִּׁטָּה צְרֵרָתָה עַד שְׂפַת־אָבֵל מְחוֹלָה עַל־טַבָּת: **כג** וַיִּצָּעֵק אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִנַּפְתָּלִי וּמִן־אָשֵׁר וּמִן־כָּל־מְנַשֶּׁה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְיָן: **כד** וּמַלְאָכִים שָׁלַח גִּדְעוֹן בְּכָל־הַר אֶפְרַיִם לֵאמֹר רְדוּ לִקְרַאת מִדְיָן וְלִכְדוּ לָהֶם אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה וְאֶת־הַיַּרְדֵּן וַיִּצָּעֵק כָּל־אִישׁ אֶפְרַיִם וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה וְאֶת־הַיַּרְדֵּן: **כה** וַיִּלְכְּדוּ שְׁנֵי־שָׂרֵי מִדְיָן אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב וַיַּהַרְגוּ אֶת־עוֹרֵב בְּצוּר־עוֹרֵב וְאֶת־זְאֵב הָרְגוּ בְּיֶקֶב־זְאֵב וַיִּרְדְּפוּ אֶל־מִדְיָן וְרֹאשׁ־עֹרֵב וְזְאֵב הֵבִיאוּ אֶל־גִּדְעוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:

שופטים פרק ח

א וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיִשׁ אֶפְרַיִם מָה־הַדָּבָר הַזֶּה עָשִׂיתָ לָּנוּ לְבִלְתִּי קְרֹאת לָנוּ כִּי הָלַכְתָּ לְהִלָּחֶם בְּמִדְיָן וַיְרִיבוּן אִתּוֹ בְּחָזְקָה: **ב** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֶה־עָשִׂיתִי עַתָּה כָּכֶם הֲלֹא טוֹב עֹלְלוֹת אֶפְרַיִם מִבְצִיר אֲבִיעֶזֶר: **ג** בְּיֶדְכֶם נָתַן אֱלֹהִים אֶת־שָׂרֵי מִדְיָן אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב וּמַה־יָּכֹלְתִּי עֲשׂוֹת כָּכֶם אָז רָפְתָה רוּחָם מֵעָלָיו בְּדַבְּרוֹ הַדָּבָר הַזֶּה: **ד** וַיָּבֹא גִדְעוֹן הַיַּרְדֵּנָה עֹבֵר הוּא וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ עֲיֵפִים וְרֹדְפִים: **ה** וַיֹּאמֶר לְאַנְשֵׁי סֻכּוֹת תְּנוּ־נָא כִּכְרוֹת לֶחֶם לָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָי כִּי־עֲיֵפִים הֵם וְאָנֹכִי רֹדֵף אַחֲרֵי זֶבַח וְצַלְמֻנָּע מַלְכֵי מִדְיָן: **ו** וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי סֻכּוֹת הֲכַף זֶבַח וְצַלְמֻנָּע עַתָּה בְיָדֶךָ כִּי־נִתֵּן לְצִבְאֲךָ לָחֶם: **ז** וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן לָכֵן בְּתֵת יְהוָה אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע בְּיָדִי וְדַשְׁתִּי אֶת־בְּשַׂרְכֶם אֶת־קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרָקָנִים: **ח** וַיַּעַל מִשָּׁם פְּנוּאֵל וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כָּזֹאת וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ אַנְשֵׁי פְנוּאֵל כַּאֲשֶׁר עָנוּ אַנְשֵׁי סֻכּוֹת: **ט** וַיֹּאמֶר גַּם־לְאַנְשֵׁי פְנוּאֵל לֵאמֹר בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם אֶתֹּץ אֶת־הַמִּגְדָּל הַזֶּה: {פ}

י וְזֶבַח וְצַלְמֻנָּע בַּקַּרְקֹר וּמַחֲנֵיהֶם עִמָּם כַּחֲמֵשֶׁת עָשָׂר אֶלֶף כֹּל הַנִּוֹתָרִים מִכֹּל מַחֲנֵה בְנֵי־קֶדֶם וְהַנֹּפְלִים מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב: **יא** וַיַּעַל גִּדְעוֹן דֶּרֶךְ הַשְּׁכוּנֵי בָאֳהָלִים מִקֶּדֶם לְנֹבַח וְיָגְבְּהָה וַיַּךְ אֶת־הַמַּחֲנֶה וְהַמַּחֲנֶה הָיָה בֶּטַח: **יב** וַיָּנֻסוּ זֶבַח וְצַלְמֻנָּע וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּלְכֹּד אֶת־שְׁנֵי | מַלְכֵי מִדְיָן אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע וְכָל־הַמַּחֲנֶה הֶחֱרִיד: **יג** וַיָּשָׁב גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ מִן־הַמִּלְחָמָה מִלְמַעֲלֵה הֶחָרֶס: **יד** וַיִּלְכֹּד־נַעַר מֵאַנְשֵׁי סֻכּוֹת וַיִּשְׁאָלֵהוּ וַיִּכְתֹּב אֵלָיו אֶת־שָׂרֵי סֻכּוֹת וְאֶת־זְקֵנֶיהָ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה אִישׁ: **טו** וַיָּבֹא אֶל־אַנְשֵׁי סֻכּוֹת וַיֹּאמֶר הִנֵּה זֶבַח וְצַלְמֻנָּע אֲשֶׁר חֵרַפְתֶּם אוֹתִי לֵאמֹר הֲכַף זֶבַח וְצַלְמֻנָּע עַתָּה בְיָדֶךָ כִּי נִתֵּן לַאֲנָשֶׁיךָ הַיְעֵפִים לֶחֶם: **טז** וַיִּקַּח אֶת־זִקְנֵי הָעִיר וְאֶת־קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרָקָנִים וַיֹּדַע בָּהֶם אֶת אַנְשֵׁי סֻכּוֹת: **יז** וְאֶת־מִגְדַּל פְּנוּאֵל נָתָץ וַיַּהֲרֹג אֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר: **יח** וַיֹּאמֶר אֶל־זֶבַח וְאֶל־צַלְמֻנָּע אֵיפֹה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָרַגְתֶּם בְּתָבוֹר וַיֹּאמְרוּ כָּמוֹךָ כְּמוֹהֶם אֶחָד כְּתֹאַר בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: **יט** וַיֹּאמֶר אַחַי בְּנֵי־אִמִּי הֵם חַי־יְהוָה לוּ הֲחֵיִתֶם אוֹתָם לֹא הָרַגְתִּי אֶתְכֶם: **כ** וַיֹּאמֶר לְיֶתֶר בְּכוֹרוֹ קוּם הָרֹג אוֹתָם וְלֹא־שָׁלַף הַנַּעַר חַרְבּוֹ כִּי יָרֵא כִּי עוֹדֶנּוּ נָעַר: **כא** וַיֹּאמֶר זֶבַח וְצַלְמֻנָּע קוּם אַתָּה וּפְגַע־בָּנוּ כִּי כְאִישׁ גְּבוּרָתוֹ וַיָּקָם גִּדְעוֹן וַיַּהֲרֹג אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע וַיִּקַּח אֶת־הַשַּׂהֲרֹנִים אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי גְמַלֵּיהֶם: {פ}

כב וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּדְעוֹן מְשָׁל־בָּנוּ גַּם־
אַתָּה גַּם־בִּנְךָ גַּם בֶּן־בִּנֶּךָ כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִיַּד
מִדְיָן: **כג** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן לֹא־אֶמְשָׁל אֲנִי
בָּכֶם וְלֹא־יִמְשֹׁל בְּנִי בָּכֶם יְהוָה יִמְשֹׁל
בָּכֶם: **כד** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן אֶשְׁאֲלָה מִכֶּם
שְׁאֵלָה וּתְנוּ־לִי אִישׁ נֶזֶם שְׁלָלוֹ כִּי־נִזְמֵי זָהָב לָהֶם
כִּי יִשְׁמְעֵאלִים הֵם: **כה** וַיֹּאמְרוּ נָתוֹן נִתֵּן וַיִּפְרְשׂוּ
אֶת־הַשִּׂמְלָה וַיַּשְׁלִיכוּ שָׁמָּה אִישׁ נֶזֶם
שְׁלָלוֹ: **כו** וַיְהִי מִשְׁקַל נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר שָׁאָל
אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת זָהָב לְבַד מִן־הַשַּׁהֲרֹנִים
וְהַנְּטִיפוֹת וּבִגְדֵי הָאַרְגָּמָן שֶׁעַל מַלְכֵי מִדְיָן וּלְבַד
מִן־הָעֲנָקוֹת אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי גְמַלֵּיהֶם: **כז** וַיַּעַשׂ
אוֹתוֹ גִּדְעוֹן לְאֵפוֹד וַיַּצֵּג אוֹתָו בְּעִירוֹ בְּעָפְרָה וַיִּזְנוּ
כָל־יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו שָׁם וַיְהִי לְגִדְעוֹן וּלְבֵיתוֹ
לְמוֹקֵשׁ: **כח** וַיִּכָּנַע מִדְיָן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא
יָסְפוּ לָשֵׂאת רֹאשָׁם וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים
שָׁנָה בִּימֵי גִדְעוֹן: {פ}
כט וַיֵּלֶךְ יְרֻבַּעַל בֶּן־יוֹאָשׁ וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ: **ל** וּלְגִדְעוֹן
הָיוּ שִׁבְעִים בָּנִים יֹצְאֵי יֶרֶךְ כִּי־נָשִׁים רַבּוֹת הָיוּ
לוֹ: **לא** וּפִילַגְשׁוֹ אֲשֶׁר בִּשְׁכֶם יָלְדָה־לּוֹ גַם־הִיא
בֵּן וַיָּשֶׂם אֶת־שְׁמוֹ אֲבִימֶלֶךְ: **לב** וַיָּמָת גִּדְעוֹן בֶּן־
יוֹאָשׁ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר יוֹאָשׁ אָבִיו
בְּעָפְרָה אֲבִי הָעֶזְרִי: {פ}
לג וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מֵת גִּדְעוֹן וַיָּשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ
אַחֲרֵי הַבְּעָלִים וַיָּשִׂימוּ לָהֶם בַּעַל בְּרִית
לֵאלֹהִים: **לד** וְלֹא זָכְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם הַמַּצִּיל אוֹתָם מִיַּד כָּל־אֹיְבֵיהֶם
מִסָּבִיב: **לה** וְלֹא־עָשׂוּ חֶסֶד עִם־בֵּית יְרֻבַּעַל
גִּדְעוֹן כְּכָל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה עִם־יִשְׂרָאֵל: {פ}

שופטים פרק ט

א וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־יְרֻבַּעַל שְׁכֶמָה אֶל־אֲחֵי אִמּוֹ
וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וְאֶל־כָּל־מִשְׁפַּחַת בֵּית־אֲבִי אִמּוֹ
לֵאמֹר: **ב** דַּבְּרוּ־נָא בְּאָזְנֵי כָל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם מַה־
טּוֹב לָכֶם הַמְשֹׁל בָּכֶם שִׁבְעִים אִישׁ כֹּל בְּנֵי
יְרֻבַּעַל אִם־מְשֹׁל בָּכֶם אִישׁ אֶחָד וּזְכַרְתֶּם כִּי־
עַצְמְכֶם וּבְשַׂרְכֶם אָנִי: **ג** וַיְדַבְּרוּ אֲחֵי־אִמּוֹ עָלָיו
בְּאָזְנֵי כָל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֵּט
לִבָּם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ כִּי אָמְרוּ אָחִינוּ
הוּא: **ד** וַיִּתְּנוּ־לוֹ שִׁבְעִים כֶּסֶף מִבֵּית בַּעַל בְּרִית
וַיִּשְׂכֹּר בָּהֶם אֲבִימֶלֶךְ אֲנָשִׁים רֵיקִים וּפֹחֲזִים
וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו: **ה** וַיָּבֹא בֵית־אָבִיו עָפְרָתָה וַיַּהַרֹּג
אֶת־אֶחָיו בְּנֵי־יְרֻבַּעַל שִׁבְעִים אִישׁ עַל־אֶבֶן אֶחָת
וַיִּוָּתֵר יוֹתָם בֶּן־יְרֻבַּעַל הַקָּטֹן כִּי נֶחְבָּא:
{ס} **ו** וַיֵּאָסְפוּ כָּל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְכָל־בֵּית מִלּוֹא
וַיֵּלְכוּ וַיַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ לְמֶלֶךְ עִם־אֵלוֹן מֵצֵב
אֲשֶׁר בִּשְׁכֶם: **ז** וַיַּגִּדוּ לְיוֹתָם וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲמֹד בְּרֹאשׁ
הַר־גְּרִזִים וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ
אֵלַי בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְיִשְׁמַע אֲלֵיכֶם אֱלֹהִים: **ח** הָלוֹךְ
הָלְכוּ הָעֵצִים לִמְשֹׁחַ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לַזַּיִת
מלוכה (מָלְכָה) עָלֵינוּ: **ט** וַיֹּאמֶר לָהֶם הַזַּיִת
הֶחָדַלְתִּי אֶת־דִּשְׁנִי אֲשֶׁר־בִּי יְכַבְּדוּ אֱלֹהִים
וַאֲנָשִׁים וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל־הָעֵצִים: **י** וַיֹּאמְרוּ
הָעֵצִים לַתְּאֵנָה לְכִי־אַתְּ מָלְכִי עָלֵינוּ: **יא** וַתֹּאמֶר
לָהֶם הַתְּאֵנָה הֶחָדַלְתִּי אֶת־מָתְקִי וְאֶת־תְּנוּבָתִי
הַטּוֹבָה וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל־הָעֵצִים: **יב** וַיֹּאמְרוּ
הָעֵצִים לַגֶּפֶן לְכִי־אַתְּ מלוכי (מָלְכִי)
עָלֵינוּ: **יג** וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן הֶחָדַלְתִּי אֶת־
תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ

עַל־הָעֵצִים: **יד** וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵצִים אֶל־הָאָטָד לֵךְ
אַתָּה מְלָךְ־עָלֵינוּ: **טו** וַיֹּאמֶר הָאָטָד אֶל־הָעֵצִים
אִם בֶּאֱמֶת אַתֶּם מְשָׁחִים אֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם בֹּאוּ
חֲסוּ בְצִלִּי וְאִם־אַיִן תֵּצֵא אֵשׁ מִן־הָאָטָד וְתֹאכַל
אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: **טז** וְעַתָּה אִם־בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים
עֲשִׂיתֶם וַתַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וְאִם־טוֹבָה
עֲשִׂיתֶם עִם־יְרֻבַּעַל וְעִם־בֵּיתוֹ וְאִם־כִּגְמוּל יָדָיו
עֲשִׂיתֶם לוֹ: **יז** אֲשֶׁר־נִלְחַם אָבִי עֲלֵיכֶם וַיַּשְׁלֵךְ
אֶת־נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִדְיָן: **יח** וְאַתֶּם
קַמְתֶּם עַל־בֵּית אָבִי הַיּוֹם וַתַּהַרְגוּ אֶת־בָּנָיו
שִׁבְעִים אִישׁ עַל־אֶבֶן אֶחָת וַתַּמְלִיכוּ אֶת־
אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־אֲמָתוֹ עַל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם כִּי אֲחִיכֶם
הוּא: **יט** וְאִם־בֶּאֱמֶת וּבְתָמִים עֲשִׂיתֶם עִם־
יְרֻבַּעַל וְעִם־בֵּיתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה שִׂמְחוּ בַּאֲבִימֶלֶךְ
וְיִשְׂמַח גַּם־הוּא בָּכֶם: **כ** וְאִם־אַיִן תֵּצֵא אֵשׁ
מֵאֲבִימֶלֶךְ וְתֹאכַל אֶת־בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְאֶת־בֵּית
מִלּוֹא וְתֵצֵא אֵשׁ מִבַּעֲלֵי שְׁכֶם וּמִבֵּית מִלּוֹא
וְתֹאכַל אֶת־אֲבִימֶלֶךְ: **כא** וַיָּנָס יוֹתָם וַיִּבְרַח וַיֵּלֶךְ
בְּאֵרָה וַיֵּשֶׁב שָׁם מִפְּנֵי אֲבִימֶלֶךְ אָחִיו: {פ}
כב וַיָּשַׂר אֲבִימֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל שָׁלֹשׁ
שָׁנִים: **כג** וַיִּשְׁלַח אֱלֹהִים רוּחַ רָעָה בֵּין אֲבִימֶלֶךְ
וּבֵין בַּעֲלֵי שְׁכֶם וַיִּבְגְּדוּ בַעֲלֵי־שְׁכֶם
בַּאֲבִימֶלֶךְ: **כד** לָבֹא חֲמַס שִׁבְעִים בְּנֵי־יְרֻבָּעַל
וְדָמָם לָשׂוּם עַל־אֲבִימֶלֶךְ אֲחִיהֶם אֲשֶׁר הָרַג
אוֹתָם וְעַל בַּעֲלֵי שְׁכֶם אֲשֶׁר־חִזְּקוּ אֶת־יָדָיו לַהֲרֹג
אֶת־אֶחָיו: **כה** וַיָּשִׂימוּ לוֹ בַּעֲלֵי שְׁכֶם מְאָרְבִים עַל
רָאשֵׁי הֶהָרִים וַיִּגְזְלוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר־יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם
בַּדָּרֶךְ וַיֻּגַּד לַאֲבִימֶלֶךְ: {פ}
כו וַיָּבֹא גַּעַל בֶּן־עֶבֶד וְאֶחָיו וַיַּעַבְרוּ בִּשְׁכֶם
וַיִּבְטְחוּ־בוֹ בַּעֲלֵי שְׁכֶם: **כז** וַיֵּצְאוּ הַשָּׂדֶה וַיִּבְצְרוּ
אֶת־כַּרְמֵיהֶם וַיִּדְרְכוּ וַיַּעֲשׂוּ הִלּוּלִים וַיָּבֹאוּ בֵּית
אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיְקַלְלוּ אֶת־
אֲבִימֶלֶךְ: **כח** וַיֹּאמֶר | גַּעַל בֶּן־עֶבֶד מִי־אֲבִימֶלֶךְ
וּמִי־שְׁכֶם כִּי נַעַבְדֶנּוּ הֲלֹא בֶן־יְרֻבַּעַל וּזְבֻל פְּקִידוֹ
עִבְדוּ אֶת־אַנְשֵׁי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם וּמַדּוּעַ נַעַבְדֶנּוּ
אֲנָחְנוּ: **כט** וּמִי יִתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְאָסִירָה
אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וַיֹּאמֶר לַאֲבִימֶלֶךְ רַבֶּה צְבָאֶךָ
וָצֵאָה: **ל** וַיִּשְׁמַע זְבֻל שַׂר־הָעִיר אֶת־דִּבְרֵי גַּעַל
בֶּן־עֶבֶד וַיִּחַר אַפּוֹ: **לא** וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
אֲבִימֶלֶךְ בְּתָרְמָה לֵאמֹר הִנֵּה גַּעַל בֶּן־עֶבֶד וְאֶחָיו
בָּאִים שְׁכֶמָה וְהִנָּם צָרִים אֶת־הָעִיר
עָלֶיךָ: **לב** וְעַתָּה קוּם לַיְלָה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר־
אִתָּךְ וֶאֱרֹב בַּשָּׂדֶה: **לג** וְהָיָה בַבֹּקֶר כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ
תַּשְׁכִּים וּפָשַׁטְתָּ עַל־הָעִיר וְהִנֵּה־הוּא וְהָעָם
אֲשֶׁר־אִתּוֹ יֹצְאִים אֵלֶיךָ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר תִּמְצָא
יָדֶךָ: **לד** וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ
לָיְלָה וַיֶּאֶרְבוּ עַל־שְׁכֶם אַרְבָּעָה רָאשִׁים: **לה** וַיֵּצֵא
גַּעַל בֶּן־עֶבֶד וַיַּעֲמֹד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיָּקָם
אֲבִימֶלֶךְ וְהָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ מִן־הַמַּאְרָב: **לו** וַיַּרְא־
גַּעַל אֶת־הָעָם וַיֹּאמֶר אֶל־זְבֻל הִנֵּה־עָם יוֹרֵד
מֵרָאשֵׁי הֶהָרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו זְבֻל אֶת צֵל הֶהָרִים
אַתָּה רֹאֶה כָּאֲנָשִׁים: **לז** וַיֹּסֶף עוֹד גַּעַל לְדַבֵּר
וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָם יוֹרְדִים מֵעָם טַבּוּר הָאָרֶץ וְרֹאשׁ־
אֶחָד בָּא מִדֶּרֶךְ אֵלוֹן מְעוֹנְנִים: **לח** וַיֹּאמֶר אֵלָיו
זְבֻל אַיֵּה אֵפוֹא פִּיךָ אֲשֶׁר תֹּאמַר מִי אֲבִימֶלֶךְ כִּי
נַעַבְדֶנּוּ הֲלֹא זֶה הָעָם אֲשֶׁר מָאַסְתָּה בּוֹ צֵא־נָא
עַתָּה וְהִלָּחֶם בּוֹ: **לט** וַיֵּצֵא גַּעַל לִפְנֵי בַּעֲלֵי שְׁכֶם
וַיִּלָּחֶם בַּאֲבִימֶלֶךְ: **מ** וַיִּרְדְּפֵהוּ אֲבִימֶלֶךְ וַיָּנָס
מִפָּנָיו וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים רַבִּים עַד־פֶּתַח
הַשָּׁעַר: **מא** וַיֵּשֶׁב אֲבִימֶלֶךְ בָּארוּמָה וַיְגָרֶשׁ זְבֻל

אֶת־גַּעַל וְאֶת־אֶחָיו מִשֶּׁבֶת בִּשְׁכֶם׃ {ס} **מב** וַיְהִי
מִמָּחֳרָת וַיֵּצֵא הָעָם הַשָּׂדֶה וַיַּגִּדוּ
לַאֲבִימֶלֶךְ׃ **מג** וַיִּקַּח אֶת־הָעָם וַיֶּחֱצֵם לִשְׁלֹשָׁה
רָאשִׁים וַיֶּאֱרֹב בַּשָּׂדֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה הָעָם יֹצֵא מִן־
הָעִיר וַיָּקָם עֲלֵיהֶם וַיַּכֵּם׃ **מד** וַאֲבִימֶלֶךְ
וְהָרָאשִׁים אֲשֶׁר עִמּוֹ פָּשְׁטוּ וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח שַׁעַר
הָעִיר וּשְׁנֵי הָרָאשִׁים פָּשְׁטוּ עַל־כָּל־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
וַיַּכּוּם׃ **מה** וַאֲבִימֶלֶךְ נִלְחָם בָּעִיר כָּל הַיּוֹם הַהוּא
וַיִּלְכֹּד אֶת־הָעִיר וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בָּהּ הָרָג וַיִּתֹּץ
אֶת־הָעִיר וַיִּזְרָעֶהָ מֶלַח׃ {פ}
מו וַיִּשְׁמְעוּ כָּל־בַּעֲלֵי מִגְדַּל־שְׁכֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־
צְרִיַח בֵּית אֵל בְּרִית׃ **מז** וַיֻּגַּד לַאֲבִימֶלֶךְ כִּי
הִתְקַבְּצוּ כָּל־בַּעֲלֵי מִגְדַּל־שְׁכֶם׃ **מח** וַיַּעַל
אֲבִימֶלֶךְ הַר־צַלְמוֹן הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ אֶת־הַקַּרְדֻּמוֹת בְּיָדוֹ וַיִּכְרֹת שׂוֹכַת
עֵצִים וַיִּשָּׂאֶהָ וַיָּשֶׂם עַל־שִׁכְמוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם
אֲשֶׁר־עִמּוֹ מָה רְאִיתֶם עָשִׂיתִי מַהֲרוּ עֲשׂוּ
כָמוֹנִי׃ **מט** וַיִּכְרְתוּ גַּם־כָּל־הָעָם אִישׁ שׂוֹכָה וַיֵּלְכוּ
אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיָּשִׂימוּ עַל־הַצְּרִיחַ וַיַּצִּיתוּ עֲלֵיהֶם
אֶת־הַצְּרִיחַ בָּאֵשׁ וַיָּמֻתוּ גַּם כָּל־אַנְשֵׁי מִגְדַּל־
שְׁכֶם כְּאֶלֶף אִישׁ וְאִשָּׁה׃ {פ}
נ וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ אֶל־תֵּבֵץ וַיִּחַן בְּתֵבֵץ
וַיִּלְכְּדָהּ׃ **נא** וּמִגְדַּל־עֹז הָיָה בְתוֹךְ־הָעִיר וַיָּנֻסוּ
שָׁמָּה כָּל־הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְכֹל בַּעֲלֵי הָעִיר
וַיִּסְגְּרוּ בַּעֲדָם וַיַּעֲלוּ עַל־גַּג הַמִּגְדָּל׃ **נב** וַיָּבֹא
אֲבִימֶלֶךְ עַד־הַמִּגְדָּל וַיִּלָּחֶם בּוֹ וַיִּגַּשׁ עַד־פֶּתַח
הַמִּגְדָּל לִשְׂרְפוֹ בָאֵשׁ׃ **נג** וַתַּשְׁלֵךְ אִשָּׁה אַחַת
פֶּלַח רֶכֶב עַל־רֹאשׁ אֲבִימֶלֶךְ וַתָּר�ץ אֶת־
גֻּלְגָּלְתּוֹ׃ **נד** וַיִּקְרָא מְהֵרָה אֶל־הַנַּעַר | נֹשֵׂא כֵלָיו
וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹף חַרְבְּךָ וּמוֹתְתֵנִי פֶּן־יֹאמְרוּ לִי
אִשָּׁה הֲרָגָתְהוּ וַיִּדְקְרֵהוּ נַעֲרוֹ וַיָּמֹת׃ **נה** וַיִּרְאוּ
אִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּי מֵת אֲבִימֶלֶךְ וַיֵּלְכוּ אִישׁ
לִמְקֹמוֹ׃ **נו** וַיָּשֶׁב אֱלֹהִים אֵת רָעַת אֲבִימֶלֶךְ אֲשֶׁר
עָשָׂה לְאָבִיו לַהֲרֹג אֶת־שִׁבְעִים אֶחָיו׃ **נז** וְאֵת כָּל־
רָעַת אַנְשֵׁי שְׁכֶם הֵשִׁיב אֱלֹהִים בְּרֹאשָׁם וַתָּבֹא
אֲלֵיהֶם קִלְלַת יוֹתָם בֶּן־יְרֻבָּעַל׃ {פ}

שופטים פרק י

א וַיָּקָם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל
תּוֹלָע בֶּן־פּוּאָה בֶּן־דּוֹדוֹ אִישׁ יִשָּׂשכָר וְהוּא־יֹשֵׁב
בְּשָׁמִיר בְּהַר אֶפְרָיִם׃ **ב** וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל
עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה וַיָּמָת וַיִּקָּבֶר בְּשָׁמִיר׃ {פ}
ג וַיָּקָם אַחֲרָיו יָאִיר הַגִּלְעָדִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל
עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה׃ **ד** וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים
רֹכְבִים עַל־שְׁלֹשִׁים עֲיָרִים וּשְׁלֹשִׁים עֲיָרִים לָהֶם
לָהֶם יִקְרְאוּ | חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד׃ **ה** וַיָּמָת יָאִיר וַיִּקָּבֶר בְּקָמוֹן׃ {פ}
ו וַיֹּסִפוּ | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־אֱלֹהֵי
אֲרָם וְאֶת־אֱלֹהֵי צִידוֹן וְאֶת | אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֵת
אֱלֹהֵי בְנֵי־עַמּוֹן וְאֵת אֱלֹהֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּעַזְבוּ אֶת־
יְהוָה וְלֹא עָבָדוּהוּ׃ **ז** וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל
וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן׃ **ח** וַיִּרְעֲצוּ
וַיְרֹצְצוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָה הַהִיא שְׁמֹנֶה
עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֶת־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד׃ **ט** וַיַּעַבְרוּ
בְּנֵי־עַמּוֹן אֶת־הַיַּרְדֵּן לְהִלָּחֶם גַּם־בִּיהוּדָה
וּבְבִנְיָמִין וּבְבֵית אֶפְרָיִם וַתֵּצַר לְיִשְׂרָאֵל
מְאֹד׃ **י** וַיִּזְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה לֵאמֹר
חָטָאנוּ לָךְ וְכִי עָזַבְנוּ אֶת־אֱלֹהֵינוּ וַנַּעֲבֹד אֶת־

הַבְּעָלִים: {פ}
יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא מִמִּצְרַיִם
וּמִן־הָאֱמֹרִי וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִן־
פְּלִשְׁתִּים: **יב** וְצִידוֹנִים וַעֲמָלֵק וּמָעוֹן לָחֲצוּ
אֶתְכֶם וַתִּצְעֲקוּ אֵלַי וָאוֹשִׁיעָה אֶתְכֶם
מִיָּדָם: **יג** וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים לָכֵן לֹא־אוֹסִיף לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם: **יד** לְכוּ
וְזַעֲקוּ אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם בָּם הֵמָּה
יוֹשִׁיעוּ לָכֶם בְּעֵת צָרַתְכֶם: **טו** וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה חָטָאנוּ עֲשֵׂה־אַתָּה לָנוּ כְּכָל־
הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ אַךְ הַצִּילֵנוּ נָא הַיּוֹם
הַזֶּה: **טז** וַיָּסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִקִּרְבָּם וַיַּעַבְדוּ
אֶת־יְהוָה וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ בַּעֲמַל יִשְׂרָאֵל: {פ}
יז וַיִּצָּעֲקוּ בְּנֵי עַמּוֹן וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְעָד וַיֵּאָסְפוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּמִּצְפָּה: **יח** וַיֹּאמְרוּ הָעָם שָׂרֵי
גִלְעָד אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יָחֵל לְהִלָּחֵם
בִּבְנֵי עַמּוֹן יִהְיֶה לְרֹאשׁ לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד: {פ}

שופטים פרק יא

א וְיִפְתָּח הַגִּלְעָדִי הָיָה גִּבּוֹר חַיִל וְהוּא בֶּן־אִשָּׁה
זוֹנָה וַיּוֹלֶד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח: **ב** וַתֵּלֶד אֵשֶׁת־גִּלְעָד
לוֹ בָּנִים וַיִּגְדְּלוּ בְּנֵי־הָאִשָּׁה וַיְגָרְשׁוּ אֶת־יִפְתָּח
וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־תִנְחַל בְּבֵית־אָבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה
אַחֶרֶת אָתָּה: **ג** וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אֶחָיו וַיֵּשֶׁב
בְּאֶרֶץ טוֹב וַיִּתְלַקְּטוּ אֶל־יִפְתָּח אֲנָשִׁים רֵיקִים
וַיֵּצְאוּ עִמּוֹ: {פ}
ד וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־
יִשְׂרָאֵל: **ה** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־נִלְחֲמוּ בְּנֵי־עַמּוֹן עִם־
יִשְׂרָאֵל וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לָקַחַת אֶת־יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב: **ו** וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לְכָה וְהָיִיתָה לָּנוּ לְקָצִין
וְנִלָּחֲמָה בִּבְנֵי עַמּוֹן: **ז** וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לִזְקְנֵי גִלְעָד
הֲלֹא אַתֶּם שְׂנֵאתֶם אוֹתִי וַתְּגָרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי
וּמַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צַר
לָכֶם: **ח** וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לָכֵן עַתָּה
שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ וְהָלַכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בִּבְנֵי עַמּוֹן
וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכֹל יֹשְׁבֵי גִלְעָד: **ט** וַיֹּאמֶר
יִפְתָּח אֶל־זִקְנֵי גִלְעָד אִם־מְשִׁיבִים אַתֶּם אוֹתִי
לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה אוֹתָם לְפָנָי אָנֹכִי
אֶהְיֶה לָכֶם לְרֹאשׁ: **י** וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי־גִלְעָד אֶל־
יִפְתָּח יְהוָה יִהְיֶה שֹׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם־לֹא כִדְבָרְךָ
כֵּן נַעֲשֶׂה: **יא** וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם־זִקְנֵי גִלְעָד וַיָּשִׂימוּ
הָעָם אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת־כָּל־דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצְפָּה: {פ}
יב וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה־לִּי וָלָךְ כִּי־בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֶם
בְּאַרְצִי: **יג** וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־מַלְאֲכֵי
יִפְתָּח כִּי־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אַרְצִי בַּעֲלוֹתוֹ
מִמִּצְרַיִם מֵאַרְנוֹן וְעַד־הַיַּבֹּק וְעַד־הַיַּרְדֵּן וְעַתָּה
הָשִׁיבָה אֹתָהֶן בְּשָׁלוֹם: **יד** וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח
וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן: **טו** וַיֹּאמֶר לוֹ
כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא־לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת־אֶרֶץ מוֹאָב
וְאֶת־אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן: **טז** כִּי בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם
וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־יַם־סוּף וַיָּבֹא
קָדֵשָׁה: **יז** וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים | אֶל־מֶלֶךְ
אֱדוֹם | לֵאמֹר אֶעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ וְלֹא שָׁמַע
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלָח וְלֹא אָבָה
וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקָדֵשׁ: **יח** וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסָב אֶת־
אֶרֶץ אֱדוֹם וְאֶת־אֶרֶץ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ
לְאֶרֶץ מוֹאָב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אַרְנֹן וְלֹא־בָאוּ בִּגְבוּל
מוֹאָב כִּי אַרְנֹן גְּבוּל מוֹאָב: **יט** וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל

מַלְאָכִים אֶל־סִיחוֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצְךָ עַד־
מְקוֹמִי: **כ** וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר
בִּגְבֻלוֹ וַיֶּאֱסֹף סִיחוֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ בְיָהְצָה
וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל: **כא** וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־סִיחוֹן וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיַּכֻּם וַיִּירַשׁ
יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
הַהִיא: **כב** וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן
וְעַד־הַיַּבֹּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן: **כג** וְעַתָּה
יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירָשֶׁנּוּ: **כד** הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר
יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ תִירָשׁ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר
הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִפָּנֵינוּ אוֹתוֹ
נִירָשׁ: **כה** וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הֲרוֹב רָב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־נִלְחַם
נִלְחַם בָּם: **כו** בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבִבְנוֹתֶיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־הֶעָרִים אֲשֶׁר עַל־יְדֵי
אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמַדּוּעַ לֹא־הִצַּלְתֶּם בָּעֵת
הַהִיא: **כז** וְאָנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֹשֶׂה אִתִּי
רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן: **כח** וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי
עַמּוֹן אֶל־דִּבְרֵי יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: {פ}
כט וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגִּלְעָד
וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה
גִּלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן: **ל** וַיִּדַּר יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה
וַיֹּאמַר אִם־נָתוֹן תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן
בְּיָדִי: **לא** וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה לַיהוָה
וְהַעֲלִיתִיהוּ עֹלָה: {פ}
לב וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּתְּנֵם
יְהוָה בְּיָדוֹ: **לג** וַיַּכֵּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בֹּאֲךָ מִנִּית
עֶשְׂרִים עִיר וְעַד אָבֵל כְּרָמִים מַכָּה גְּדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכָּנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}
לד וַיָּבֹא יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אֶל־בֵּיתוֹ וְהִנֵּה בִתּוֹ
יֹצֵאת לִקְרָאתוֹ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלוֹת וְרַק הִיא יְחִידָה
אֵין־לוֹ מִמֶּנּוּ בֵּן אוֹ־בַת: **לה** וַיְהִי כִרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ
וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אֲהָהּ בִּתִּי הַכְרֵעַ
הִכְרַעְתִּנִי וְאַתְּ הָיִית בְּעֹכְרָי וְאָנֹכִי פָּצִיתִי פִי אֶל־
יְהוָה וְלֹא אוּכַל לָשׁוּב: **לו** וַתֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי
פָּצִיתָה אֶת־פִּיךָ אֶל־יְהוָה עֲשֵׂה לִי כַּאֲשֶׁר יָצָא
מִפִּיךָ אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ יְהוָה נְקָמוֹת מֵאֹיְבֶיךָ
מִבְּנֵי עַמּוֹן: **לז** וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ יֵעָשֶׂה לִי הַדָּבָר
הַזֶּה הַרְפֶּה מִמֶּנִּי שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וְאֵלְכָה וְיָרַדְתִּי
עַל־הֶהָרִים וְאֶבְכֶּה עַל־בְּתוּלַי אָנֹכִי ורעיתי
(וְרֵעוֹתָי): **לח** וַיֹּאמֶר לֵכִי וַיְשַׁלַּח אוֹתָהּ שְׁנֵי
חֳדָשִׁים וַתֵּלֶךְ הִיא וְרֵעוֹתֶיהָ וַתֵּבְךְ עַל־בְּתוּלֶיהָ
עַל־הֶהָרִים: **לט** וַיְהִי מִקֵּץ | שְׁנַיִם חֳדָשִׁים וַתָּשָׁב
אֶל־אָבִיהָ וַיַּעַשׂ לָהּ אֶת־נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדָר וְהִיא
לֹא־יָדְעָה אִישׁ וַתְּהִי־חֹק בְּיִשְׂרָאֵל: **מ** מִיָּמִים |
יָמִימָה תֵּלַכְנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַנּוֹת לְבַת־יִפְתָּח
הַגִּלְעָדִי אַרְבַּעַת יָמִים בַּשָּׁנָה: {פ}

שופטים פרק יב

א וַיִּצָּעֵק אִישׁ אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר צָפוֹנָה וַיֹּאמְרוּ
לְיִפְתָּח מַדּוּעַ | עָבַרְתָּ | לְהִלָּח�ֵם בִּבְנֵי־עַמּוֹן וְלָנוּ
לֹא קָרָאתָ לָלֶכֶת עִמָּךְ בֵּיתְךָ נִשְׂרֹף עָלֶיךָ
בָּאֵשׁ: **ב** וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֲלֵיהֶם אִישׁ רִיב הָיִיתִי
אֲנִי וְעַמִּי וּבְנֵי־עַמּוֹן מְאֹד וָאֶזְעַק אֶתְכֶם וְלֹא־
הוֹשַׁעְתֶּם אוֹתִי מִיָּדָם: **ג** וָאֶרְאֶה כִּי־אֵינְךָ מוֹשִׁיעַ
וָאָשִׂימָה נַפְשִׁי בְכַפִּי וָאֶעְבְּרָה אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן

וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדִי וְלָמָּה עֲלִיתֶם אֵלַי הַיּוֹם הַזֶּה
לְהִלָּחֶם בִּי׃ **ד** וַיִּקְבֹּץ יִפְתָּח אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי גִלְעָד
וַיִּלָּחֶם אֶת־אֶפְרָיִם וַיַּכּוּ אַנְשֵׁי גִלְעָד אֶת־אֶפְרַיִם
כִּי אָמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אַתֶּם גִּלְעָד בְּתוֹךְ אֶפְרַיִם
בְּתוֹךְ מְנַשֶּׁה׃ **ה** וַיִּלְכֹּד גִּלְעָד אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן
לְאֶפְרָיִם וָהָיָה כִּי יֹאמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אֶעֱבֹרָה
וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי־גִלְעָד הֲאֶפְרָתִי אָתָּה וַיֹּאמֶר |
לֹא׃ **ו** וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֱמָר־נָא שִׁבֹּלֶת וַיֹּאמֶר סִבֹּלֶת
וְלֹא יָכִין לְדַבֵּר כֵּן וַיֹּאחֲזוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁחָטוּהוּ אֶל־
מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן וַיִּפֹּל בָּעֵת הַהִיא מֵאֶפְרַיִם
אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אָלֶף׃ **ז** וַיִּשְׁפֹּט יִפְתָּח אֶת־
יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ שָׁנִים וַיָּמָת יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי וַיִּקָּבֵר
בְּעָרֵי גִלְעָד׃ {פ}
ח וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אִבְצָן מִבֵּית
לָחֶם׃ **ט** וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת
שִׁלַּח הַחוּצָה וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת הֵבִיא לִבָנָיו מִן־
הַחוּץ וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים׃ **י** וַיָּמָת
אִבְצָן וַיִּקָּבֵר בְּבֵית לָחֶם׃ {פ}
יא וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי
וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשֶׂר שָׁנִים׃ **יב** וַיָּמָת אֵילוֹן
הַזְּבוּלֹנִי וַיִּקָּבֵר בְּאַיָּלוֹן בְּאֶרֶץ זְבוּלֻן׃ {פ}
יג וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל
הַפִּרְעָתוֹנִי׃ **יד** וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעִים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים
בְּנֵי בָנִים רֹכְבִים עַל־שִׁבְעִים עֲיָרִם וַיִּשְׁפֹּט אֶת־
יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה שָׁנִים׃ **טו** וַיָּמָת עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל
הַפִּרְעָתוֹנִי וַיִּקָּבֵר בְּפִרְעָתוֹן בְּאֶרֶץ אֶפְרַיִם בְּהַר
הָעֲמָלֵקִי׃ {פ}

שופטים פרק יג

א וַיֹּסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ {פ}
ב וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי וּשְׁמוֹ
מָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא יָלָדָה׃ **ג** וַיֵּרָא מַלְאַךְ־
יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אַתְּ־
עֲקָרָה וְלֹא יָלַדְתְּ וְהָרִית וְיָלַדְתְּ בֵּן׃ **ד** וְעַתָּה
הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָּל־
טָמֵא׃ **ה** כִּי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא־יַעֲלֶה
עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן־הַבָּטֶן
וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד
פְּלִשְׁתִּים׃ **ו** וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר
אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה מַלְאַךְ
הָאֱלֹהִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאִלְתִּיהוּ אֵי־מִזֶּה הוּא
וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי׃ **ז** וַיֹּאמֶר לִי הִנָּךְ הָרָה
וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְעַתָּה אַל־תִּשְׁתִּי | יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־
תֹּאכְלִי כָּל־טֻמְאָה כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר
מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ׃ {פ}
ח וַיֶּעְתַּר מָנוֹחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר בִּי אֲדוֹנָי אִישׁ
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבוֹא־נָא עוֹד אֵלֵינוּ וְיוֹרֵנוּ
מֶה־נַּעֲשֶׂה לַנַּעַר הַיּוּלָּד׃ **ט** וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים
בְּקוֹל מָנוֹחַ וַיָּבֹא מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה
וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמָנוֹחַ אִישָׁהּ אֵין
עִמָּהּ׃ **י** וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתַּגֶּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא
בַיּוֹם אֵלָי׃ **יא** וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מָנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא
אֶל־הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ
אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי׃ **יב** וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ עַתָּה
יָבֹא דְבָרֶיךָ מַה־יִּהְיֶה מִשְׁפַּט־הַנַּעַר
וּמַעֲשֵׂהוּ׃ **יג** וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ מִכֹּל
אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשָּׁמֵר׃ **יד** מִכֹּל אֲשֶׁר־

יֵצֵאْ מִגֶּפֶן הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וְיַיִן וְשֵׁכָרْ אַל־תֵּשְׁתְּ
וְכָל־טֻמְאָה אַל־תֹּאכַל כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתִיהָ תִּשְׁמֹר:
{ס} **טו** וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה נַעְצְרָה־נָּא
אוֹתָךְ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עִזִּים: **טז** וַיֹּאמֶרْ מַלְאַךְ
יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ אִם־תַּעְצְרֵנִיْ לֹא־אֹכַל בְּלַחְמֶךָ
וְאִם־תַּעֲשֶׂה עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא־יָדַע מָנוֹחַ
כִּי־מַלְאַךְ יְהוָה הוּא: **יז** וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־מַלְאַךְ
יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי־יָבֹא דבריך (דְבָרְךָ)
וְכִבַּדְנוּךָ: **יח** וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאַךְ יְהוָה לָמָּה זֶּה
תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וְהוּא־פֶלְאִי: {פ}
יט וַיִּקַּח מָנוֹחַ אֶת־גְּדִי הָעִזִּיםْ וְאֶת־הַמִּנְחָה וַיַּעַל
עַל־הַצּוּר לַיהוָה וּמַפְלִא לַעֲשׂוֹת וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ
רֹאִים: **כ** וַיְהִיْ בְּעֲלוֹת הַלַּהַב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאַךְ־יְהוָה בְּלַהַב הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוֹחַ
וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם אָרְצָה: **כא** וְלֹא־
יָסַף עוֹד מַלְאַךְ יְהוָה לְהֵרָאֹה אֶל־מָנוֹחַ וְאֶל־
אִשְׁתּוֹ אָז יָדַע מָנוֹחַ כִּי־מַלְאַךְ יְהוָה
הוּא: **כב** וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ: **כג** וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוּ חָפֵץ יְהוָה
לַהֲמִיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הֶרְאָנוּ
אֶת־כָּל־אֵלֶּה וְכָעֵת לֹא הִשְׁמִיעָנוּ
כָּזֹאת: **כד** וַתֵּלֶד הָאִשָּׁהْ בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
שִׁמְשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה: **כה** וַתָּחֶלْ
רוּחַ יְהוָה לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה־דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין
אֶשְׁתָּאֹל: {פ}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת ואתחנן

ה	יום **ראשון**	עלות השחר (72 דק') ... 4:31 נץ החמה ..... 5:43 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:19 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14	סו"ז תפילה ..... 10:24 חצות היום ..... 12:44 שקיעה ..... 7:44 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:57	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין פ **ירושלמי:** בבא מציעא לד **תוספתא:** סוטה יא **נ"ך:** שופטים ז **משניות:** בבא מציעא ט **זהר:** שמות א עמ' שא-שב	**19**
ו	יום **שני**	עלות השחר (72 דק') ... 4:32 נץ החמה ..... 5:44 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14	סו"ז תפילה ..... 10:24 חצות היום ..... 12:44 שקיעה ..... 7:44 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:57	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין פא **ירושלמי:** בבא מציעא לה **תוספתא:** סוטה יב **נ"ך:** שופטים ח **משניות:** בבא מציעא י **זהר:** שמות א עמ' שג-שד	**20**
ז	יום **שלישי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:33 נץ החמה ..... 5:45 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:20 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:14	סו"ז תפילה ..... 10:24 חצות היום ..... 12:44 שקיעה ..... 7:43 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:56	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין פב **ירושלמי:** בבא מציעא לו **תוספתא:** סוטה יג **נ"ך:** שופטים ט **משניות:** בבא בתרא א **זהר:** שמות א עמ' שה-שו	**21**
ח	יום **רביעי**	**ערב תשעה באב** עלות השחר (72 דק') ... 4:33 נץ החמה ..... 5:45 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:21 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:15	סו"ז תפילה ..... 10:25 חצות היום ..... 12:44 שקיעה ..... 7:42 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:55	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין פג **ירושלמי:** בבא מציעא לז **תוספתא:** סוטה יד **נ"ך:** שופטים י **משניות:** בבא בתרא ב **זהר:** שמות א עמ' שז-שח	**22**
ט	יום **חמישי**	**תענית תשעה באב** עלות השחר (72 דק') ... 4:34 נץ החמה ..... 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:22 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:15	סו"ז תפילה ..... 10:25 חצות היום ..... 12:45 שקיעה ..... 7:42 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:55	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין פד **ירושלמי:** - **תוספתא:** סוטה טו **נ"ך:** שופטים יא **משניות:** בבא בתרא ג **זהר:** שמות א עמ' שט-שי	**23**
י	יום **שישי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:34 נץ החמה ..... 5:46 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:22 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:16	סו"ז תפילה ..... 10:25 חצות היום ..... 12:45 שקיעה ..... 7:41 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:54	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין פה **ירושלמי:** בבא בתרא א **תוספתא:** בבא קמא א **נ"ך:** שופטים יב **משניות:** בבא בתרא ד **זהר:** שמות א עמ' שיא-שיב	**24**
יא	**שב"ק** מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:54	**שבת קודש פרשת ואתחנן - נחמו** עלות השחר (72 דק') ... 4:35 נץ החמה ..... 5:47 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:23 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:16	סו"ז תפילה ..... 10:25 חצות היום ..... 12:45 שקיעה ..... 7:41 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:54	**לימוד יומי:** **בבלי:** חולין פו **ירושלמי:** בבא בתרא ב **תוספתא:** בבא קמא ב **נ"ך:** שופטים יג **משניות:** בבא בתרא ה **זהר:** שמות א עמ' שיג-שיד	**25**

הדלקת נרות (40 דק'): 7:01 (20 דק'): 7:21

כָּל עִנְיְנֵי זְכָר לַחֻרְבָּן' שֶׁעוֹשִׂים בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה בִּכְלָלִיּוּת, וְכֵן הָאֲבֵלוּת שֶׁל תִּשְׁעָה בְּאָב בִּפְרָטִיּוּת, הַכֹּל כְּדֵי לְהַחְדִּיר בְּלֵב הָאָדָם אֶת הָאֱמוּנָה בְּבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנִּזְכֹּר וְנַרְגִּישׁ הֵיטֵב מָה חָסֵר לָנוּ עַל יְדֵי שֶׁאֵין לָנוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְתֵכֶף וּמִיָּד נִקְבָּע אֱמוּנָה חֲזָקָה בְּלִבֵּנוּ שֶׁבְּוַדַּאי יִבָּנֶה בְּקָרוֹב וַיַּעֲמֹד עַל תִּלּוֹ בִּרֹב יָפְיוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)